

Datum raadsvergadering	27 november 2013	Registratienr.	RO 13.3939165
Raadscommissie	Beheer en Verkeer	Datum B&W besluit	29-10-2013
Datum raadscommissie	19 november 2013	Portefeuillehouder	Seton
Bijlagen	1	Steller	Jansma/Helbig
		Telefoon	0652302408
		E-mail	anne.helbig@groningen.nl

Onderwerp

Groninger Water- en Rioleringsplan 2014-2018

Concept raadsbesluit

De raad besluit:

- I. het Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP) 2014-2018 vast te stellen en in werking te laten treden per 1 januari 2014;
- II. de totale kosten voor de investeringsprojecten GWRP 2014-2018 te bepalen op 46,8 miljoen euro;
- III. de kapitaallasten te dekken uit de jaarlijkse opbrengsten 2014-2018 van de rioolheffing;
- IV. het college opdracht te geven jaarlijks het geactualiseerde programma uit het GWRP 2014-2018 aan de raad voor te leggen;
- V. het college opdracht te geven de nacalculatie van het GWRP 2014-2018 na afloop van de planperiode aan de raad voor te leggen;
- VI. voor 2014 een krediet beschikbaar te stellen van 5,6 miljoen euro (inclusief 756 duizend euro geraamde afdracht BCF reserve) voor sanering rioolprogramma 2014;
- VII. de gemeentebegroting 2014 dienovereenkomstig te wijzigen.

(Publieks-)samenvatting

Onze ambitie voor water en riolering in de stad is: **"Zorgen voor een goed functionerend en efficiënt water en rioleringsstelsel, nu en in de toekomst, dat respect heeft voor mens, dier en milieu."**

Uit deze centrale ambitie zijn de doelen voor water en riolering in de stad afgeleid; het beschermen van de volksgezondheid, het op peil houden van de kwaliteit van de leefomgeving en het beschermen van de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater. Aan de hand van thema's is beschreven hoe we dit willen bereiken. Het water- en rioleringsplan heeft een wettelijk kader vanuit de Wet Milieubeheer en is gemaakt in samenhang met het overige gemeentelijk beleid. Veel van de werkzaamheden op het gebied van water en riolering liggen vast, maar voor een deel zijn er keuzes mogelijk. Hierover hebben wij tijdens de totstandkoming van dit plan op 26 maart met uw raad van gedachten gewisseld. De rioolheffing bedraagt per 1 januari 2014 € 136,80 per huishouden. Het aantal tariefeenheden voor de rioolheffing per 1 januari 2014 is 102.257 eenheden.

Inleiding

Vanuit de Wet Milieubeheer moet iedere gemeente een gemeentelijk rioleringsplan hebben dat door de raad wordt vastgesteld. In onze situatie hebben wij het over het Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP). In Groningen is de basis op orde wat betreft riolering en water. De kosten voor de burger zijn, ten opzichte van andere gemeenten in de regio en ten opzichte van vergelijkbare gemeenten landelijk, laag. Dit blijkt onder andere uit de landelijke benchmark waaraan we elke twee jaar deelnemen. In dit raadsvoorstel wordt achtereenvolgens ingegaan op wat we willen bereiken, wat het kader is, welke afwegingen hierbij een rol spelen. Vervolgens wordt ingegaan op het maatschappelijk draagvlak en de financiën.

Beoogd resultaat

Onze ambitie voor water en riolering in de stad is:

Zorgen voor een goed functionerend en efficiënt water en rioleringsstelsel, nu en in de toekomst, dat respect heeft voor mens, dier en milieu.

Het water- en rioleringsbeheer in Groningen is goed op orde.

We hebben een water- en rioleringsstelsel dat de volksgezondheid waarborgt en waar de burger op kan vertrouwen.

Riolering wordt aangelegd om drie hoofdredenen.

1. Het beschermen van de volksgezondheid.

De aanleg en het beheer van riolering zorgt ervoor dat verontreinigd afvalwater uit de directe leefomgeving wordt verwijderd.

2. Het op peil houden van de kwaliteit van de leefomgeving.

De riolering voorkomt (samen met andere regenwatervoorzieningen) overlast door neerslag in de bebouwde omgeving. De riolering zamelt naast het afvalwater van huishoudens en bedrijven ook het overtollige regenwater in van daken, pleinen, wegen e.d. en voert dit af.

3. Het beschermen van de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater.

Door het aanleggen van riolering of individuele afvalwaterbehandelingsystemen wordt de directe ongezuiverde lozing van afvalwater op bodem of oppervlaktewater voorkomen.

Vanuit deze algemene doelen hebben we doelen voor de gemeentelijke riolering(szorg) bepaald, waarmee we een duidelijk toetsingskader creëren. Wanneer we spreken over de riolering, bedoelen we het geheel aan gemeentelijke voorzieningen voor het stedelijk (afval)water, regenwater en grondwater. De ambitie, doelen en watertaken zijn per thema uitgewerkt. Aan de hand van deze

thema's is beschreven wat we willen bereiken en wat de samenhang is met andere gemeentelijke beleidsterreinen.

Kader

Vanuit de Wet Milieubeheer moet iedere gemeente een gemeentelijk rioleringsplan hebben dat door de raad wordt vastgesteld. In onze situatie hebben wij het over het Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP).

Daarnaast zijn er vanuit andere beleidsterreinen ambities en doelen die raakvlakken hebben met het water- en rioleringsbeleid. In het Masterplan Groningen Energieneutraal is de ambitie opgenomen om in 2035 energieneutraal te zijn. Om dit voor elkaar te krijgen is een uitvoeringsprogramma geschreven, Groningen geeft Energie. In dit programma wordt praktisch invulling gegeven aan het streven om in 2035 als energie neutrale stad door het leven te gaan.

Groningen heeft een groenstructuurvisie om de duurzame ambities op het gebied van groen (flora/fauna) en blauw (water) te formuleren en na te streven. En tegelijk ook om het beheer en de ontwikkeling van de stad zodanig aan te pakken dat er een woon- en werkmilieu van een hoge kwaliteit en met een typisch Groningse identiteit ontstaat. De stedelijke ecologische structuur (SES) is een belangrijk hulpmiddel om de kwaliteit van de natuur bij ruimtelijke ontwikkelingen te handhaven. De energie- duurzaamheids- en ecologische doelstellingen zijn vertaald naar de doelen en ambities voor water en riolering in de stad.

Argumenten/afwegingen

Het uitgangspunt bij het maken van het nieuwe water- en rioleringsplan was dat 80% van de uit te voeren werkzaamheden op het gebied van water en riolering vastliggen vanwege onder andere wettelijke taken.

Bij 20% van de werkzaamheden zijn keuzes te maken. Over deze keuzes hebben wij met uw raad gesproken in de workshop op 26 maart 2013 aan de hand van een aantal dilemma's.

Deze dilemma's en de in overleg met uw raad gemaakte keuzes zijn beschreven in de notitie "Sterk water: keuzes voor een watervaste toekomst". Deze notitie beschrijft en verantwoordt de keuzes die gemaakt zijn in het water- en rioleringsbeleid voor de periode 2014-2018. Achtereenvolgens gaan we in op de doelen en ambities op het gebied van water en riolering, op de keuzes die we hebben gemaakt na de gesprekken met de raad, op onze beleidsvoornemens en op de financiële kaders.

Het Groninger Water- en Rioleringsplan beschrijft het totaal, dus zowel de 20% waarvoor keuzes zijn gemaakt als de andere 80%.

Maatschappelijk draagvlak/participatie

De burger in de stad verwacht een water- en rioleringsstelsel in de stad waar zij op kan vertrouwen, dat is de basis. Tijdens het maken van dit plan is overleg geweest met onze waterpartners; de waterschappen en het waterbedrijf. Daarnaast zijn de ervaringen uit projecten in de afgelopen planperiode verwerkt in het nieuwe plan. Een ontwikkeling die de afgelopen vijf jaar een grote vlucht heeft genomen is groenparticipatie. In verschillende varianten is burgerinitiatief en participatie ook mogelijk op het gebied van stedelijk waterbeheer. Met behulp van de eerdergenoemde wijkwaterplannen willen we hier inhoud aan geven. Tenslotte wordt er gericht gecommuniceerd over uitvoering van projecten.

Waar mogelijk worden de werkzaamheden aan het rioolstelsel gecombineerd met andere werken aan de openbare ruimte. Dit drukt de kosten en beperkt de overlast voor de burgers en bedrijven. Deze afstemming is een taak voor de gemeente, die ook de maatregelen in het Waterplan coördineert. Dit programma is integraal afgestemd binnen het programma Stadsbeheer, wat betekent dat deze werkzaamheden met alle betrokken partijen die in de openbare ruimte werkzaamheden verrichten zoals

Waterschappen, Nutsbedrijven en Woningbouwcorporaties en eigen gemeentelijke onderdelen is afgestemd.

Financiële consequenties

De opbrengsten uit de rioolheffing worden direct en uitsluitend aangewend voor de kosten van de rioleringszorg en de gemeentelijke watertaken. Deze taken zijn aanleg, vervanging, reparatie, onderhoud, renovatie en kwaliteitsverbetering van het riool, het afkoppelen van afvoerend oppervlak en de inning van de rioolheffing. Aanleg van riolering voor stadsuitleg komt ten laste van de exploitatie van het betreffende plan.

In de tarievennota wordt uw raad voorgesteld het tarief per 1 januari 2014 te bepalen op € 136,80 per huishouden. Voor de tariefberekening zijn de uitgangspunten uit het huidige Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP), de effecten van de bezuinigingsmaatregelen en de verwachte vervangingsinvesteringen doorgerekend. De bezuinigingsmaatregelen omvatten o.a. de gevolgen van invoering van het SSC en de Concernstaf (57 duizend euro), het stoppen van een aantal extra watertaken (100 duizend euro) en het schrappen van het budget " calamiteitenfonds riolering" (100 duizend euro).

Aan de rioleringstaken van de gemeente is een gesloten financieringsstructuur verbonden. Deze dateert uit 1987 en is tegelijk vastgesteld met het "programma vervanging oudere riolering 1987-2010".

Medio 2014 zullen wij met een voorstel komen waarin wij aan u een aantal keuzemogelijkheden zullen voorleggen hoe de rioolheffing zich zal ontwikkelen bij verschillende financiële scenario's. Op dit moment pleiten zowel Stichting Rioned, de commissie BBV als de VNG voor een kortere afschrijvingstermijn, of zelfs voor het direct afschrijven van de investeringen, omdat de stijgingen van de rioolheffing anders op lange termijn onhaalbaar hoog worden. Dat geldt ook voor de gemeente Groningen. Een doorkijk naar de toekomst (60 jaar) laat zien dat bij de huidige investeringen en de huidige lage rente van 3,0% (zonder index/inflatiecorrectie) de rioolheffing stijgt naar circa € 360,-. Dit wordt met name veroorzaakt door stijgende kapitaallasten in verband met de jaarlijkse additionele vervangingsinvesteringen. Met een rentepercentage van 5,0% zal het tarief zelfs stijgen naar € 480,-. Voor de duidelijkheid: voor dit bedrag wordt niets extra's gedaan ten opzichte van de huidige situatie met een tarief van € 136,80!

Hierbij wordt het "scherper aan de wind varen", de doorgevoerde bezuinigingen en de ontwikkelingen van het vervangingsprogramma voor de komende jaren meegenomen. Uitgangspunt is dat riolen alleen worden vervangen als dat kwalitatief noodzakelijk is. Wij stellen hierbij de volgende vragen: waarom vervangen? Waarom nu? En kan het ook anders?

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) stelt dat een gemeente die een kostendekkend tarief in rekening brengt, de rioollasten over de jaren kan nivelleren. De gemeente kan hier gebruikmaken van zowel egalisatiebijdragen voor toekomstig onderhoud als van een speciale constructie van de gemeentewet (art. 229b, 2a). Hier staat dat spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen in het tarief kan worden opgenomen als de eerste aanleg van uitbreidingsinvesteringen uit de grondexploitatie is gedekt. Bij de gemeente Groningen worden beide instrumenten gehanteerd om grote fluctuaties in de tarieven te voorkomen.

Het totale investeringsvolume voor 2014 bedraagt 12,3 miljoen euro (excl. BTW). Voor een bedrag van 7,5 miljoen euro betreft het investeringen van programmaonderdelen uit eerdere jaren, waarvoor uw raad al krediet beschikbaar heeft gesteld. Voor het resterende bedrag van 4,8 miljoen (excl. BTW) euro wordt voorgesteld voor de jaarschijf 2014 een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van 5,6 miljoen euro (inclusief € 756.000,- geraamde afdracht BCF-egalisatiereserve). De financiering van het krediet wordt gedekt uit de opbrengst van de rioolheffing.

In de bijlage van het GWRP is een overzicht opgenomen van het definitieve programma sanering riolering 2014 t/m 2018.

**Begrotingswijziging voor investeringskrediet
Sanering Riolering 2014**

Betrokken dienst(en)	RO/EZ
Soort wijziging	uittrekken investeringskrediet
Tijdsplanning krediet	2014-2015

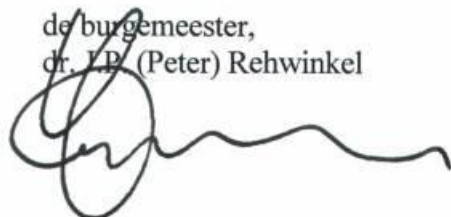
Financiële begrotingswijziging	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
9.1 Kwaliteit Leefomgeving	5.600	0	-5.600
			0
Totalen begrotingswijziging	5.600	0	-5.600

Realisering en evaluatie

De komende jaren zullen wij u jaarlijks informeren over de voortgang van de uitvoering van het meerjarenplan en op basis van de realisatie en wijzigingen in de grondslagen en/of beleidsvoorname het plan actualiseren en opnieuw aan u voorleggen. Tegelijk zullen we u jaarlijks vragen deelkrediet voor het komende jaar beschikbaar te stellen, dit als onderdeel van het totale krediet dat nodig is om de investeringen in het rioolstelsel de komende 5 jaar te kunnen uitvoeren. Het uitvoeringsprogramma is geen statisch geheel. De uitvoering van programmaonderdelen kunnen naar voren of naar achter worden geschoven. Dit is mede afhankelijk van vertragingen of versnellingen bij de afstemming tussen diverse partijen en de mogelijkheden om andere werken mee te laten liften. We stellen u daarom ook voor om de nacalculatie van de beschikbaar gestelde (deel-)kredieten voor het uitvoeringsprogramma 2014-2018 na uitvoering van het plan aan u voor te leggen. Tevens vindt jaarlijks bij de jaarrekening verantwoording in het financieel perspectief onderdeel investeringen en het overzicht investeringen. Ook in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt ingegaan op het GWRP.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.B. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

"Sterk water: keuzes voor een watervaste toekomst"

Doel van deze notitie

In het Groninger Water- en Rioleringsplan 2014-2018 omschrijven we ons beleid voor water en riolering voor de komende vijf jaar. Hierin gaat het ook over de werkzaamheden die we als gemeente verrichten op het vlak van water en riolering. Van deze werkzaamheden staat zo'n 80 procent vast. Deze werkzaamheden moeten we uitvoeren om aan de (wettelijke) doelen te voldoen. Ten aanzien van de overige 20 procent zijn keuzes te maken.

Deze notitie beschrijft en verantwoordt de keuzes die gemaakt zijn in het water- en rioleringsbeleid voor de periode 2014-2018. Achtereenvolgens gaan we in op de doelen en ambities op het gebied van water en riolering, op de keuzes die we hebben gemaakt na de gesprekken met de raad, op onze beleidsvoornemens en op de financiële kaders.

Doelen en ambities

Hoofddoelen

In Groningen vormen water en riolering een integraal geheel waarbij de hoofddoelen zijn:

- Het beschermen van de volksgezondheid;
- Het op peil houden van de kwaliteit van de leefomgeving;
- Het beschermen van de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater.

Daarbij is onze centrale ambitie voor water en riolering in de stad het 'zorgen voor een goed functionerend en efficiënt water- en rioleringsstelsel, nu en in de toekomst, dat respect heeft voor mens, dier en milieu'.

Nieuwe uitdagingen

Het water- en rioleringsbeheer in Groningen is goed op orde. Iedere inwoner van de gemeente kan vertrouwen op een goede werking van het water- en rioleringsstelsel dat de volksgezondheid waarborgt. Dat moet in de komende jaren natuurlijk zo blijven.

De keuzes die te maken zijn, hangen samen met nieuwe uitdagingen. Afvalwater bevat bijvoorbeeld energie en voedingsstoffen die kunnen worden gebruikt in de landbouw. Maar naast nuttige stoffen bevat afvalwater ook steeds meer stoffen die we niet in het milieu willen hebben, zoals medicijnresten. Deze ontwikkelingen leiden tot nieuwe doelen, zoals het energiezuiniger maken van de afvalwaterketen, het sluiten van kringlopen door innovatie en het verbeteren van zuiveringsprocessen.

Deze notitie gaat over de keuzes die er zijn op het gebied van water- en riolering in de stad

Doelen:

Volksgezondheid
Leefomgevingskwaliteit
Zorgen voor milieu

Samenwerking met andere partijen kan ervoor zorgen dat zowel de bestaande als de nieuwe doelen efficiënter en goedkoper kunnen worden behaald.

Keuzes na gesprekken met Raadscommissie

Aan de hand van vijf dilemma's is in het voorjaar van 2013 in een workshop van gedachten gewisseld met de raadscommissie Beheer & Verkeer over de keuzes die er zijn ten aanzien van water en riolering. In de daaropvolgende briefwisseling zijn de dilemma's uitgewerkt en de keuzes beargumenteerd. Hieronder beschrijven we per dilemma de afwegingen en de gemaakte keuzes.

Dilemma 1: Meer innovatie of eerder vervangen?

Afweging

Gezien de huidige leeftijd van het rioolstelsel, worden er vervangingspieken verwacht vanaf de periode 2030-2040 en later. Een manier om deze pieken af te vlakken, is het vroegtijdig vervangen van het riool. Dit zou de komende periode om extra investeringen vragen.

Keuzes

Afgesproken is om de riolering niet vroegtijdig te vervangen. In deze planperiode wordt –in lijn met de huidige werkwijze – alleen die riolering vervangen die daar kwalitatief aan toe is. We stellen onszelf hierbij drie vragen: waarom vervangen? Waarom nu? En kan het ook anders? We zoeken hierin de grens op, zodat een zo lang mogelijke levensduur wordt behaald.

In plaats van vroegtijdige vervanging investeren we in innovatie en nieuwe vervangingstechnieken, bijvoorbeeld met experimenten. Hierdoor zijn er over dertig jaar mogelijk technieken voorhanden die de vervanging in een ander daglicht stellen of overbodig maken. Daarnaast kan het jaarlijkse investeringsbedrag omlaag, waarmee de nieuwe kapitaallasten kunnen worden verlaagd.

Deze keuze is op dit moment verantwoord. Het bijsturen of herzien van deze strategie is altijd mogelijk indien daar aanleiding voor is, aangezien het Groninger Water- en rioleringsplan elke vijf jaar wordt geactualiseerd.

Dilemma 2: Betere waterkwaliteit of lagere kosten?

Afweging

Een ecologische oever verhoogt de waterkwaliteit. Het beheer van een ecologische oever is (vooral door hoge stortkosten) echter 60% duurder dan het beheer van een beschoeide oever. Daar staat tegenover dat het aanleggen van een ecologische oever vele malen goedkoper is dan het aanleggen van een beschoeide oever. Willen we een watersysteem van hoge kwaliteit met een daarbij behorend intensief beheersregime en hogere kosten? Of een beheersarm systeem waarvan de waterkwaliteit lager is en de kosten ook lager?

Keuzes

We streven naar een zo hoog mogelijke kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. We zetten daarbij in op innovatie. Zo leveren we een bijdrage aan het ontwikkelen van verwerkingsmethoden voor biomassa die op termijn mogelijk geld opleveren in plaats van geld kosten. Bijvoorbeeld door biomassa om te zetten in energie of zelfs hoogwaardiger producten.

Door het maken van 'wijkwaterplannen' willen we Stadgers meer betrekken bij het water in hun wijk en waar mogelijk een rol geven bij het beheer. Burgerbetrokkenheid is mogelijk in verschillende gradaties, van meedenken over de inrichting, zoals in park Selwerd en de Groene Long Beijum, tot het totale beheer, zoals een vijver in het Le Roy gebied in Lewenborg.

Dilemma 3: Af en toe wateroverlast of regelmatig?

Afweging

In hoeverre accepteren we wateroverlast voor burgers en bedrijven? Willen we hooguit af en toe water op straat en in groenpartijen? Of vinden we het acceptabel als er wat vaker water op straat en in het groen staat, waarbij de straat of het groen wordt ingezet als bergingsgebied?

Keuze

Op basis van een benchmark met andere gemeentes, kiezen we voor een veilig gemiddelde, met maatwerk waar nodig. In 2013 heeft Groningen deelgenomen aan de 'inventarisatie regenwateroverlast in de bebouwde omgeving' van de stichting Rioned (Rionedreks 17 op <http://www.riool.net>). De aanbevelingen uit het benchmarkrapport dat hieruit is voortgekomen, zijn in Groningen voor een groot deel al gerealiseerd of krijgen in de komende planperiode hun beslag. De aanbevelingen hebben vooral betrekking op het goed in beeld brengen van het functioneren van het riolerings- en watersysteem. Hierdoor kunnen we beter analyseren wat het effect is van diverse neerslagsituaties op specifieke locaties.

Dilemma 4: Vooroplopend of afwachtend ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen?

Afweging

Regionaal zijn wij een belangrijke speler in de waterketen. Doordat we onze basis goed op orde hebben, zijn we ook in het verleden koploper geweest wat betreft een aantal nieuwe ontwikkelingen.

Keuze

De aanbevelingen van de raadscommissie zijn opgevolgd en hebben een plek gekregen in het water- en rioleringsplan 2014-2018. We willen ons als gemeente faciliterend opstellen en innovaties mogelijk maken. Zorgen voor een link met de eigen energiedoelen, burgerparticipatie aanmoedigen, aanmoedigen met premies en gebruik maken van subsidies. We koppelen de ontwikkelingen aan Groningen Kennisstad en leggen de relatie met ecologie.

De samenwerking in de waterketen scherpen we verder aan door binnenkort met onze waterpartners en enkele omliggende gemeenten een 'waterakkoord' te sluiten. In faciliterende zin proberen we via contractvorming adviesbureaus en

aannemers te bewegen met innovatieve oplossingen voor problemen te komen. Een voorbeeld hiervan zijn de maatregelen om wateroverlast te beperken in de Oosterpoort.

Dilemma 5: Faciliterend of actief acquirierend als kenniscentrum?

Afweging

Het college heeft uitgesproken dat Groningen op het gebied van water en riolering de functie van kenniscentrum wil vervullen. Hoe ver willen we daarin gaan? Faciliterend? Of in een actieve, acquirerende rol?

Keuze

De raadscommissie is van mening dat de gemeente Groningen als grootste gemeente een verantwoordelijke rol heeft in de regio. We moeten inzicht geven in de kosten en we moeten voorkomen dat er een oneigenlijke concurrentie ontstaat met de markt.

De inzet van kennis vanuit de gemeente Groningen is op basis van kostendekkendheid. Het uitgangspunt daarbij is dat wij niet op de stoel van de adviseur gaan zitten, maar als collega aanschuiven. Dit voorkomt concurrentie met de markt. We zijn het daarbij eens met uw raad dat we een verantwoordelijkheid hebben in de regio. Daarbij werken we als gemeente zo veel mogelijk samen met de in de stad aanwezige kennisinstellingen en onze waterpartners.

Beleidsvoornemens

Op basis van de centrale ambitie en de uitkomst van het gesprek over de dilemma's is per thema uitgewerkt wat we willen bereiken.

Kwaliteit leefomgeving

Water en groen in de stad dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Uit enquêtes blijkt dat mensen die in een groene omgeving wonen, een hoger cijfer geven aan hun leefomgeving. Daarom willen we de sterke groen-blauwe structuur in Groningen behouden en verbeteren. De inrichting en het beheer van het water in de stad is afhankelijk van de functie ervan; we stemmen nog beter het beheer op de functie af. We gaan door met de subsidie voor groene daken. Deze daken zorgen voor waterberging in de stad bij piekbuien, versterken de groenstructuur en verminderen hogere temperaturen in de stad (de hittestress).

Water en groen zorgen voor een goede leefomgeving. Groene daken dragen daar in versteend gebied aan bij

Waterkwaliteit

Een goede waterkwaliteit levert een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving in woon- en werkgebieden. Om te bepalen wat per locatie als een goede waterkwaliteit wordt beschouwd, hebben we de waterfunctiekaart voor Groningen ontwikkeld. Per functie is aan de hand van een streefbeeld beschreven wat de gewenste waterkwaliteit is. Vrijwel alle instrumenten die we tot onze beschikking hebben, dragen bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit, maar het beheer speelt hierbij een cruciale rol. Een bijzonder bruikbaar hulpmiddel hierbij is de waterscan. Deze scan is eerder uitgevoerd in 2004 en 2010 en wordt herhaald in de planperiode 2014-2018.

We willen een goede waterkwaliteit die past bij de functie van het water

Waterkwantiteit

Ten aanzien van de waterkwantiteit is onze ambitie het watersysteem (oppervlaktewater, grondwater en riolering) op orde te brengen en te houden. Daarbij houden we rekening met onder andere de klimaatontwikkeling en de rechtstreekse en indirecte gevolgen van het menselijk handelen in het stedelijk gebied. Instrumenten hiervoor zijn het bepalen van de stedelijke wateropgave, het monitoringsplan grondwater en de basisrioleringsplannen. We werken samen met kennisinstellingen als de Rijksuniversiteit Groningen en de Wageningen Universiteit aan oplossingen voor onder andere de toenemende verharding door particulieren.

We willen het watersysteem op orde brengen en houden

Water & ruimtelijke ordening

Water en riolering zijn in stedelijk gebied onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het is van belang dat bij ruimtelijke ontwikkelingen en processen vroegtijdig met water rekening wordt gehouden. Daardoor kunnen ruimtelijke ontwikkelingen meer kwaliteit krijgen en wordt het watersysteem versterkt. De watertoets en de waterparagraaf zijn hiervoor instrumenten.

Water en ruimtelijke ordening zijn in de stad onlosmakelijk met elkaar verbonden

Regenwater

Regenwater is in de stad een bron van schoon water. Om regenwater schoon te houden, proberen we zo veel mogelijk regenwater op te vangen op de plek waar het valt. In plaats van het te mengen met afvalwater in een gemengd rioolstelsel, willen we het gebruiken om het oppervlaktewater te verversen en door te spoelen. Vanwege de goede kwaliteit van regenwater willen we deze planperiode bedrijven en particulieren extra stimuleren om regenwater te benutten. Particulieren stimuleren we zo veel mogelijk schoon water uit het riool te houden, onder andere met de stimuleringsregeling voor groene daken.

Regenwater is een bron van schoon water, dit willen we schoon houden en benutten

Grondwater

De komende jaren brengen we de grondwatersituatie in de gemeente Groningen verder in beeld, in samenhang met andere ontwikkelingen die de ondergrond betreffen. We zijn als gemeente eerste aanspreekpunt als het gaat over grondwater in stedelijk gebied. Bij grondwateroverlast zullen we zoeken naar doelmatige oplossingen.

Om te komen tot doelmatig beheer zorgen we voor inzicht in het functioneren van grondwater

Energie

Water speelt ook een rol op het gebied van energie, bijvoorbeeld bij de transport van warmte bij warmte-koudeopslag in de bodem. Daktuinen en vegetatiedaken die water kunnen bergen, hebben een verkoelende werking op het binnenstedelijke klimaat. Onze ambitie is deze mogelijkheden verder te benutten en te onderzoeken welke andere combinaties tussen water en energie mogelijk zijn. We leveren een bijdrage aan de ontwikkeling van verwerkingsmethoden voor biomassa die op termijn mogelijk geld opleveren in plaats van geld kosten. Bijvoorbeeld door biomassa om te zetten in energie of zelfs hoogwaardiger producten. Hierbij zoeken we samenwerking met het programma 'Groningen geeft energie'.

We benutten de mogelijkheden op het gebied van water en energie

Waterbewustzijn

De ambities voor het stedelijk waterbeheer moeten gedragen worden door zowel de gemeentelijke organisatie en onze waterpartners, als door de inwoners van de gemeente Groningen. Om dit te bereiken, gaan we gericht communiceren rond de

Samen met de inwoners van de stad willen we onze ambities bereiken

waterprojecten in de stad. Ook willen we aangeven hoe de inwoners zelf een bijdrage kunnen leveren. Door 'wijkwaterplannen' te maken, willen we Stadgers meer betrekken bij het water in de stad en ze waar mogelijk een rol geven bij het beheer.

Waterkennis

Voor het maken van goede plannen en het nemen van beslissingen, is kennis essentieel. Onze kennis van, en inzicht in het functioneren van het rioolstelsel is op peil. De komende periode brengen we bij enkele andere gemeenten in de regio de kennis van het functioneren van het watersysteem op een hoger niveau. We doen dit in samenwerking met de waterschappen. De inzet van kennis vanuit de gemeente Groningen is tegen een kostendekkend tarief. Het uitgangspunt daarbij is dat wij niet op de stoel van de adviseur gaan zitten, maar als collega aanschuiven. Via contractvorming proberen we adviesbureaus en aannemers te bewegen met innovatieve oplossingen te komen voor problemen. Een voorbeeld hiervan zijn de maatregelen om wateroverlast te beperken in de Oosterpoort.

We zorgen voor een hoog kennisniveau omdat dit voor het maken van goede keuzes essentieel is

Afvalwater als bron

Afvalwater wordt net als afval steeds meer beschouwd als een stroom waar nog stoffen in aanwezig zijn die kunnen worden benut. De komende jaren gaan we verder met het verder benutten van afvalwater als grondstof. Centraal, door de verdere ontwikkeling van de rioolwaterzuivering Garmerwolde en door afstemming van het afvalwateraanbod. En decentraal in pilotprojecten zoals Drielanden, waar afvalwater lokaal wordt behandeld. Er zijn ook stoffen die we aan de bron uit het afwater willen halen of waarvan we zelfs willen voorkomen dat ze in het afvalwater terecht komen. Dit geldt bijvoorbeeld voor medicijnresten. De komende planperiode willen we verdere stappen zetten bij het terugdringen van medicijnresten in afvalwater, samen met de waterpartners, ziekenhuizen en zorginstellingen.

We dragen bij aan de innovatie die er voor zorgt dat afval(water) steeds meer een grondstof wordt

Samenwerking in waterketen

Voor vrijwel alle bovengenoemde thema's geldt dat samenwerken loont: op het gebied van kostenreductie, kwaliteitsverbetering, het verminderen van kwetsbaarheid en duurzaamheid. Daarom gaan we de komende jaren constructief verder met de samenwerking met omliggende gemeenten, de waterschappen en het waterbedrijf. Deze samenwerking krijgt vorm in verschillende verbanden. In de eerste plaats in het cluster Garmerwolde, met de gemeenten Haren en Ten Boer, de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest en het Waterbedrijf Groningen. Maar ook in regionaal verband, als kennisleverancier voor gemeenten. De samenwerking in de waterketen scherpen we verder aan door met onze waterpartners en enkele omliggende gemeenten een 'waterakkoord' te sluiten. In dit waterakkoord bekrachtigen we de samenwerking bestuurlijk leggen we onze afspraken vast. Als basis voor de samenwerking in het cluster Garmerwolde maar ook in de regio is een gezamenlijke regionale visie gemaakt. In deze visie zijn de kansrijke onderwerpen, die binnen enkele jaren tot een haalbare meerwaarde en besparingen kunnen leiden, benoemd.

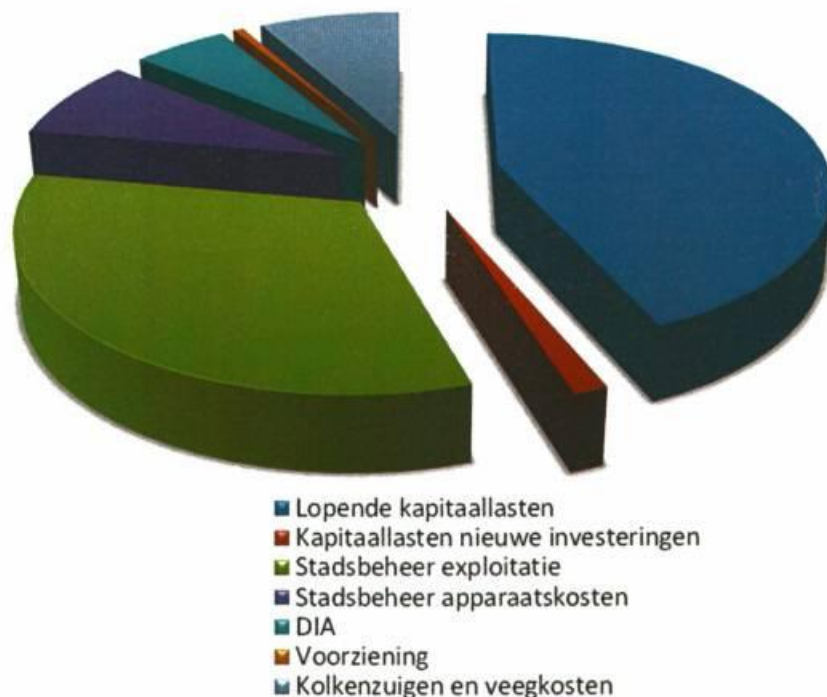
We gaan door met samenwerken en leggen vast wat we gaan doen in een waterakkoord

Financiën

In de stad ligt zo'n 1.000 kilometer riolering. De totale vervangingswaarde van het hele riolsysteem (inclusief gemalen) is circa 1 miljard euro. De afgelopen jaren is jaarlijks gemiddeld zo'n € 12 miljoen geïnvesteerd.

Investerings in het riool worden bekostigd uit de rioolheffing. Op dit moment hebben we in de gemeente 102.257 heffingseenheden. Voor 2014 is de rioolheffing voorgesteld op €136,80. Dat is een lager tarief dan in 2013, wat te danken is aan bezuinigingen in de exploitatiekosten.

Hoe de opbrengst van de rioolheffing wordt besteed, is zichtbaar gemaakt in het volgende taartdiagram.

Onderhoud, reiniging en inspectie worden bekostigd uit de exploitatie. Voor verbeteringen en vervangingen worden de benodigde investeringen geactiveerd.

Beïnvloedbare factoren rioolheffing

De riolkosten en daarmee de hoogte van de rioolheffing wordt door meerdere factoren bepaald. Sommige daarvan zijn niet beïnvloedbaar, zoals de rentestand. Twee factoren waarop wel invloed kan worden uitgeoefend, zijn de hoogte van de investeringen en de afschrijvingstermijn.

Hoogte investeringen

De afgelopen jaren is jaarlijks gemiddeld zo'n € 12 miljoen geïnvesteerd. Dit was nodig omdat er veel riolen vervangen moesten worden. De volgende vervangingspieken worden pas verwacht na 2040. Dat geeft ruimte in het investeringsvolume de komende periode. Naar verwachting kan het investeringsniveau dalen tot circa € 8 miljoen per jaar tot 2040. Dit moet echter nog nader worden onderzocht. De investeringsruimte die ontstaat, kan op verschillende wijzen worden benut.

Kapitaallasten leveren een belangrijke bijdrage aan de hoogte van de heffing. Als we niks doen aan de hoogte van de investeringen en de afschrijvingstermijn wordt de rioolheffing vanwege de kapitaallasten 3 keer zo hoog! Voor dit bedrag wordt dus niets extra's gedaan ten opzichte van de huidige situatie.

Afschrijvingstermijn

In 2011 is gekozen voor een langere afschrijvingstermijn, namelijk 55 jaar (in plaats van 40 jaar). Dat geeft jaarlijks lagere lasten, maar op langere termijn is het duurder, omdat er langer geld wordt geleend. Het verlengen van de afschrijvingstermijn betekent meer lasten doorschuiven naar de toekomst. Er ontstaat een jaarlijks toenemende opeenstapeling van lasten die allemaal 55 jaar duren. Dit zorgt voor een groot effect, helemaal als de rente stijgt.

Bij gelijkblijvend beleid, uitgaande van het huidige investeringsniveau van €12 miljoen per jaar en de huidige lage rente van 3%, zal de rioolheffing na 60 jaar een niveau bereiken van €360. Bij een rente van 5% is dat zelfs € 480. Deze toename komt puur doordat de kapitaallasten stijgen. Voor de duidelijkheid: voor het hogere tarief worden geen extra werkzaamheden uitgevoerd!

Zoals eerder vermeld, is ons uitgangspunt om zo scherp mogelijk aan de wind te varen. We gaan geen maatregelen uitvoeren die kwalitatief niet strikt noodzakelijk zijn. Ook niet terwijl een vervangingspiek wordt verwacht op termijn. De toekomst zal uitwijzen hoe daarop wordt ingespeeld. De ontwikkelingen in de techniek en kwaliteit gaan snel, dat is de afgelopen periode bewezen.

In 2014 gaan we met de gemeenteraad de discussie voeren op welke wijze we de komende jaren willen omgaan met de kapitaallasten in relatie tot de investeringen en de afschrijving.

WATERWERK

Groninger Water- en Rioleringsplan

2014-2018

stad.

VOORWOORD

Door wethouder Jan Seton.

INHOUD

Voorwoord	2	H. Concept Waterakkoord cluster Garmerwolde	73
Inhoud	3	I. Rioolheffingsberekening en investeringsprogramma	82
Samenvatting	4	J. Verklarende woordenlijst	90
1. Speelveld	6		
2. Evaluatie	11		
3. Doelen en ambities	21		
4. Huidige situatie	26		
5. Opgave Riolering en Water	31		
6. Organisatie en Financiën	40		
7. Communicatie en Participatie	46		
Bijlagen	51		
A. Brief Raadscommissie workshop 26 maart 2013	52		
B. Doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden	55		
C. Voorwaarden voor effectief beheer	58		
D. Wet- en Regelgeving	59		
E. Kaarten	61		
F. Personele capaciteit	70		
G. Taakverdeling Burger, Gemeente en Waterschap	72		

SAMENVATTING

Water en riolering in de stad vormen een integraal geheel. Vanuit de Wet Milieubeheer is het verplicht voor gemeenten een gemeentelijk rioleringsplan te hebben waarin staat hoe de zorgplicht voor afvalwater, regenwater en grondwater wordt ingevuld. Bij ons heet dit het Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP). De gemeente Groningen geeft met dit plan invulling aan haar zorgplichten zoals omschreven in de Waterwet en biedt hiermee het financiële kader.

De centrale ambitie in het vorige Water- en Rioleringsplan (2009-2013) was een duurzaam stedelijk watersysteem. Daarbij waren de volgende doelen geformuleerd.

- Inzamelen van het afvalwater in het stedelijk gebied.
- Inspelen op klimaatveranderingen.
- Voorkomen en beperken van wateroverlast.
- Inrichten en beheren van het water op een wijze die aansluit bij natuurlijke processen.
- Verhogen van de natuurwaarde van wateren en oevers.
- Bevorderen van recreatief medegebruik van water en oevers.
- Verbeteren van de leefomgevingskwaliteit in de wijken.
- Zuiniger omspringen met drinkwater en grondwater.
- Vergroten van het maatschappelijke draagvlak voor duurzaam waterbeheer.

Bijzonder aan dit plan was dat de nieuwe wettelijke zorgplichten (grondwater en hemelwater) een plek in het plan hadden gekregen en dat voor de uitvoering van deze taken ook de financiering geregeld was.

We kunnen de conclusie trekken dat het GWRP 2009-2013 een duidelijke rol vervult. Het plan functioneert als beleidsmatig kader en er zijn structurele middelen ter beschikking gesteld. De voorgenomen werkzaamheden zijn nagenoeg allemaal uitgevoerd. Wel is door het meeliften met andere partijen geschoven tussen verschillende jaarschijven om zo werk met werk te kunnen maken.

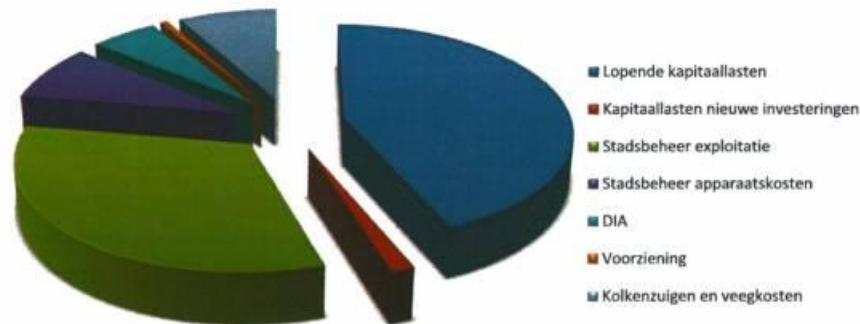
Anno 2013 hebben we in Groningen water en riolering goed op orde. Dat betekent niet dat we klaar zijn. Er zijn altijd riolen aan vervanging toe, het beheer kan worden geoptimaliseerd, er komen nieuwe technieken op de markt en het verbeteren van de waterkwaliteit is een continu proces.

Vijf jaar na het eerste Groninger Water- en Rioleringsplan staan we daarom voor nieuwe uitdagingen. In de totale waterketen moet worden bespaard en het moet efficiënter. Nieuwe doelen zijn het energiezuiniger maken van de afvalwaterketen, het sluiten van kringlopen (door innovatie) en het verbeteren van zuiveringsprocessen. Samenwerking kan ervoor zorgen dat zowel de bestaande als de nieuwe doelen efficiënter en goedkoper kunnen worden behaald.

De maatregelen die noodzakelijk zijn om de gestelde doelen te halen, beginnen bij het in stand houden van het huidige water- en rioleringsstelsel. Dat vraagt om onderhoud, vervanging en vernieuwing. Daarnaast zijn er enkele bestaande knelpunten die opgelost moeten worden. Mogelijke nieuwe knelpunten, die ontstaan door nieuwe wet- en regelgeving of door klimaatontwikkelingen, worden in deze planperiode in kaart gebracht en waar mogelijk direct aangepakt. Binnen de gemeentelijke watertaken is het vervangen van vrijvervalriolering de grootste kostenpost.

De rioolheffing van gemeente Groningen bedraagt in 2013 per heffingseenheid € 137,30. Er zijn 102.007 heffingseenheden (zoals woningen). De besteding van de opbrengst van de rioolheffing is weergegeven in het taartdiagram hieronder.

Voor een groot deel ligt de besteding vast. Dat zijn de lopende kapitaallasten (44%) en de exploitatiekosten (53%). De exploitatiekosten zijn bij de totstandkoming van dit plan kritisch beoordeeld en waar nodig aangepast.

Door diverse bezuinigingen in de exploitatiekosten kan de rioolheffing voor 2014 op € 136,80 worden voorgesteld. Dat is € 0,40 lager dan 2013. De jaren daarna zal het tarief wel stijgen om kostendekkend te blijven, door de toenemende kapitaallasten.

De maatregelen die voortkomen uit het Water- en Rioleringsplan hebben gevolgen voor de stad en de regio, zowel voor de inwoners als voor de inrichting van het gebied. Deze gevolgen passen soms wél en soms níét bij de belangen van de verschillende (groepen) burgers en (professionele) organisaties. Het is daarom van belang om organisaties en individuen te informeren over de afgewogen keuzes en samen met hen te communiceren over de gevolgen van die keuzes en de te ondernemen activiteiten. Het gezamenlijke belang is immers een succesvolle implementatie van het GWRP in de komende jaren.

1. SPEELVELD

Vraag: Ik betaal rioolheffing, wat gebeurt daar mee?

1.1 Aanleiding

Water en riolering in de stad vormen een integraal geheel. Vanuit de Wet Milieubeheer (art.4.22) zijn gemeenten verplicht een rioleringsplan te hebben waarin staat hoe de zorgplicht voor afvalwater, regenwater en grondwater wordt ingevuld. Bij ons heet dit het Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP). Omdat water en riolering een integraal geheel vormen binnen de gemeente Groningen, past daar ook één beleidsplan bij. Een onderdeel van dit plan is een document met afspraken die zijn gemaakt met de overige waterbeheerders: het Waterakkoord. Voor de bedrijven en inwoners van de stad moeten water en riolering goed op orde zijn. Dat moeten wij als waterpartners onderling regelen en afstemmen.

1.2 Geldigheidsduur

Dit Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP) met als titel 'Waterwerk' is vijf jaar geldig, van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2018.

1.3 Doel

Met dit plan geeft de gemeente Groningen invulling aan haar zorgplichten, zoals omschreven in de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken, en biedt zij een financieel kader.

Hieruit volgt:

1. Zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
2. Zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater;
3. Zorgplicht voor het nemen van grondwatermaatregelen.

1.4 Procedure

Dit plan is opgesteld in overleg met het Waterschap Hunze en Aa's en Waterschap Noorderzijlvest. Het ontwerp-GWRP is voor commentaar voorgelegd aan het Waterschap Hunze en Aa's en Waterschap Noorderzijlvest en de Provincie Groningen. De reacties op het concept-GWRP zijn in bijlage I opgenomen. Het plan is in het kader van volksgezondheid tevens besproken met de GGD Groningen. Nadat de raad het plan heeft vastgesteld, wordt het toegezonden aan de eerdergenoemde instanties. Het college van B&W maakt de vaststelling van het plan in één of meer dag- of nieuwsbladen bekend. Daarbij staat ook hoe men kennis kan nemen van de inhoud van het plan.

Op 26 maart 2013 heeft de Raadscommissie Beheer & Verkeer een workshop gevolgd. In deze workshop is een interessante discussie gevoerd aan de hand van vijf dilemma's over verschillende onderwerpen die mede de koers bepalen voor deze planperiode. Naast het delen van informatie en overwegingen op de avond zelf, hebben de raadsleden gevraagd diverse zaken verder toe te lichten in dit plan, zodat zij hierover een weloverwogen beslissing kunnen nemen. De brief van de raadscommissie is als bijlage A toegevoegd.

1.5 Leeswijzer

Dit GWRP is opgebouwd met verschillende leesniveaus en bevat een letterlijke 'rode draad'. De teksten die in rode letters zijn gedrukt, bevatten alle essentiële informatie van het plan. Als u deze leest, weet u wat de gemeente heeft gedaan, moet doen, wil doen, gaat doen en hoe dat wordt georganiseerd.

Dit hoofdstuk gaat verder in op onze waterpartners, de waterketen en op de wet en regelgeving waar we mee te maken hebben. Hoofdstuk 2 is een evaluatie van de vorige planperiode. Hoofdstuk 3 gaat in op onze doelen en ambities op het gebied van water en riolering. Hoofdstuk 4 beschrijft de huidige situatie. Hoofdstuk 5 geeft de opgave weer die voortkomt uit onze ambities. Hoofdstuk 6 gaat over de organisatie en de bijbehorende financiën. In hoofdstuk 7 ten slotte wordt ingegaan op de communicatie en participatie.

1.6 Samenwerken in de waterketen

De waterketen is een onderdeel van het natuurlijke watersysteem.

Het watersysteem is het natuurlijke verloop van het water. Water slaat neer in de bodem, het grondwater of het oppervlaktewater. Het grootste deel van de neerslag stroomt af naar zee, vervolgens verdampt het water en komt het terug als neerslag.

De waterketen is het deel van het watersysteem waarbij gebruik wordt gemaakt van het water of waarbij water via een niet-natuurlijke weg wordt afgevoerd. Zoals het winnen van drinkwater en afvoer, transport en verwerking van afvalwater en overtollig grond- en regenwater.

De afvalwaterketen is dat deel van de waterketen waar het vuil water of overtollig regen- of grondwater betreft.

De organisaties in de waterketen, zoals waterbedrijven en waterschappen, ondernemen op dit moment veel activiteiten op het gebied van samenwerken. Doel daarbij is *kosten* te besparen, *kwetsbaarheid* te verminderen en/of *kwaliteit* te verhogen; vaak afgekort tot de 3 K's.

De gemeente Groningen heeft een belangrijke positie in deze samenwerking. Vooral voor kleinere gemeenten is het effect van samenwerking groot. De gemeente Groningen levert in deze samenwerking een grote bijdrage om tot meer efficiency te komen bij buurgemeenten. Maatschappelijk gezien heeft het een meerwaarde om meer watertaken gezamenlijk op te pakken.

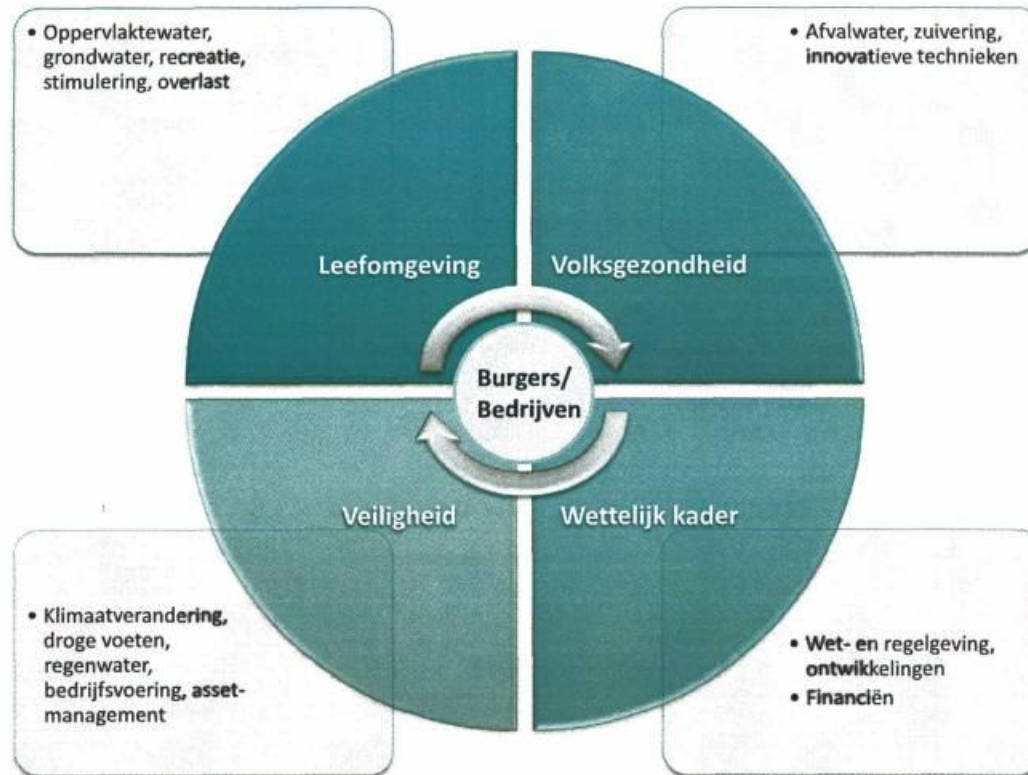
Waterschappen

De gemeente Groningen ligt in de beheersgebieden van twee waterschappen: Waterschap Noorderzijlvest en Waterschap Hunze & Aa's. De waterschappen streven naar:

- Zo weinig mogelijk schoon regenwater naar de RWZI's.
- Minder kosten door schaalvergroting en efficiënter werken.
- Besparing op energiekosten.

Waterbedrijf Groningen

Waterbedrijf Groningen levert drinkwater aan de huishoudens en bedrijven in de provincie Groningen. Daarnaast levert het industriewater (via North Water) en watertechnologie (via WLN). Het Waterbedrijf heeft op het gebied van water & energie diverse projecten in voorbereiding en uitvoering waarbij water als transportmiddel dient voor warmte, zoals aardwarmte, WKO (warmte-koudeopslag), warmtenetten en geothermie. Deze kennis wordt ook gedeeld in het buitenland.

De burgers en bedrijven betalen voor de waterketen twee heffingen:

1. Gemeentelijke rioolheffing
2. Zuiveringsheffing waterschap

Hoe de taken onderling zijn verdeeld, is aan de waterpartners. Er is één aanspreekpunt voor de burgers en bedrijven: het Klant Contact Center van de gemeente Groningen (telefoon (050) 367 10 00). De gemeente Groningen heeft de regie in alle water gerelateerde vragen en verwijst burgers en bedrijven gericht door indien noodzakelijk.

De positie van de burgers/bedrijven staat centraal in de waterketen, zoals in de figuur hiernaast is weergegeven.

1.7 Wet- en regelgeving en beleidskader

Deze paragraaf bevat een overzicht van de geldende wet- en regelgeving. De uitgebreide wetteksten zijn te vinden op <http://wetten.overheid.nl/zoeken/>.

Actuele wet- en regelgeving:

- Europese wet- en regelgeving
- Landelijke wet- en regelgeving
- Lokale wet- en regelgeving

Overzicht:

- Beheerplan Waterschap Hunze & Aa's 2010-2015
- Beheerplan Waterschap Noorderzijlvest 2010-2015
- Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (Bkwm)
- Bestuursakkoord Waterketen
- Bouwverordening Gemeente Groningen
- Europese richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)
- Kaderrichtlijn Water (KRW)
- Lozingen op de riolering (amvb's voor bedrijven en particulieren)
- Nationaal Waterplan
- NBW Actueel

- NEN-normen op gebied van riolering
- POP Groningen 2009-2013
- Regionaal Bestuursakkoord Waterketen
- Waterbeheer 21^e eeuw (WB 21)
- Waterwet
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
- Wet op Ruimtelijke Ordening (WRO)
- Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken
- Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION)
- Zuiveringsstrategie Hunze en Aa's

Watertoets

De watertoets is het proces van informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het doel is het waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundige relevante ruimtelijke plannen en besluiten. De centrale gedachte achter de watertoets is dat de initiatiefnemer en waterbeheerder tijdens de planontwikkeling overeenstemming bereiken over water in het ruimtelijk plan.

2. EVALUATIE

Vraag: **Wat is er de afgelopen 5 jaar gebeurd?**

Wat hebben we gedaan in de periode 2009 tot en met 2013? Wat kan er beter en wat blijft zoals het is? Deze vragen worden beantwoord in dit hoofdstuk. Per thema is beschreven wat er is bereikt. Daarnaast zijn er workshops gehouden, waarvan de uitkomst is opgenomen. Ook wordt ingegaan op calamiteiten en op zaken die minder goed zijn verlopen.

2.1 Wat hebben we gedaan in de periode 2009-2013?

De centrale ambitie in het Water- en Rioleringsplan 2009-2013 was een duurzaam stedelijk watersysteem. De doelen die daarbij waren geformuleerd:

- Inzamelen van het afvalwater in het stedelijk gebied.
- Inspelen op klimaatveranderingen.
- Voorkomen en beperken van wateroverlast.
- Inrichten en beheren van het water op een wijze die aansluit bij natuurlijke processen.
- Verhogen van de natuurwaarde van wateren en oevers.
- Bevorderen van recreatief medegebruik van water en oevers.
- Verbeteren van de leefomgevingskwaliteit in de wijken.
- Zuiniger omspringen met drinkwater en grondwater.
- Vergroten van het maatschappelijke draagvlak voor duurzaam waterbeheer.

Vervolgens zijn deze doelen vertaald naar thema's.

Samenvattend kunnen we de conclusie trekken dat het huidige GWRP een duidelijke rol vervult. Het plan functioneert als beleidsmatig kader en er zijn structureel middelen ter beschikking gesteld. De voorgenomen werkzaamheden zijn nagenoeg allemaal uitgevoerd. Door het meeliften met andere partijen is er wel geschoven tussen verschillende jaarschijven om zo werk met werk te kunnen maken.

Per thema is hieronder beschreven wat we hebben gedaan en vervolgens een korte conclusie.

2.1.1 Riolering

In de periode 2009 t/m 2012 is 10,2 km riolering vervangen waarbij tegelijk de afvoer van het regenwater is afgekoppeld. Verder is 10,1 km riolering vervangen zonder afkoppeling van regenwater en 4,5 km riolering is 'gerelined'. Bij relinen wordt een kous in de bestaande buis geplaatst waarna het riool minimaal 50 jaar weer goed kan functioneren.

In totaal is dus in de afgelopen periode bijna 25 kilometer riolering structureel verbeterd. Dit is gebeurd in het Centrum, Oosterpoort, Hoogkerk, Zeeheldenbuurt, Schildersbuurt, Rivierenbuurt en Oosterpark. Tevens zijn in deze planperiode 425 woonboten met een ligplaatsvergunning aangesloten op de riolering. Voor de binnenstad zijn eigen putdeksels gemaakt met een afbeelding van de Martinitoren. Deze zijn geplaatst binnen de diepenring.

2.1.2 Kwaliteit leefomgeving

Water is een belangrijke factor voor de kwaliteit van de leefomgeving in de stad. Dit vereist een hoge waterkwaliteit, regelmatig onderhoud en een goed beheer van de waterpartijen. Samen met de waterschappen is voor alle water in de stad de functie beschreven. Aan elke functie is een inrichtingsprofiel gekoppeld en zijn handreikingen gedaan voor beheer en onderhoud. Met onder andere de stadswatercan/ecoscan is getoetst in hoeverre het water de gestelde functie vervult en of het voldoet aan de bijbehorende eisen. Bij ontwikkelingen rond water is bekeken wat het ambitieniveau voor het water is. Ontwikkelingen waren bijvoorbeeld de revitalisering van 'de groene long' in Beijum, het opknappen van het Hendrik de Vriesplantsoen in De Wijert en de herinrichting van park Selwerd. In het GWRP werd het maken en uitvoeren van waterstructuurplannen een belangrijk instrument genoemd voor het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit. In 2013 hebben we voor een groot gedeelte van de stad waterstructuurplannen beschikbaar.

2.1.3 Waterkwaliteit

Vrijwel alle inspanningen op het gebied van het GWRP zijn mede gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit. Zo leidt het afkoppelen van regenwater tot meer schoon water op de vijvers, tot minder overstorten en tot minder verdunning op de rioolwaterzuivering, waardoor de zuivering beter werkt. Ook het anders inrichten van waterpartijen levert een waterkwaliteitsverbetering op. Door een natuurlijkere inrichting ontstaat een evenwichtiger ecosysteem met meer ruimte voor planten en dieren en biodiversiteit, met als gevolg een betere waterkwaliteit.

In het GWRP hebben we verder gesteld dat goed beheer cruciaal is. Om deze reden passen we op steeds meer plaatsen in de stad functiegericht beheer toe. Om goed zicht te krijgen op de waterkwaliteit, monitoren we deze op een aantal punten in de stad. Ook hebben we in 2010 voor de tweede keer een ecoscan gedaan van de stadswateren. Met de resultaten van de scan weten we waar in de stad de kwaliteit goed is en waar deze voor verbetering vatbaar is.

2.1.4 Waterkwantiteit

Bij de totstandkoming van het GWRP was de stedelijke wateropgave bepaald. Dit is een analyse waarbij berekend is waar in de stad zich waterproblemen voordoen bij extreme neerslag. Hierbij is gelet op de verhouding verharding vs groen/water, de hoogteverschillen en de capaciteit van het riool. Op basis van deze analyse en de ervaringen in de praktijk weten we in welke gebieden van de stad een tekort aan oppervlaktewater of groen is om het overvloedige regenwater te bergen.

Om het capaciteitstekort terug te dringen, zijn op diverse plaatsen in de stad watergangen anders ingericht en onderling verbonden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de vijvers in de Korrewegwijk en de Oosterparkwijk. Hier vloeit het regenwater in een apart riool, dat op de vijvers wordt geloosd, zodat het regenwater niet meer in het vuilwaterriool terechtkomt. Daarnaast zijn als gevolg van calamiteiten maatregelen getroffen, zoals in de Oosterpoort.

2.1.5 Water en ruimtelijke ordening

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt standaard een watertoets uitgevoerd. Dit proces is de afgelopen periode geoptimaliseerd. Samen met de waterschappen brengen we met de watertoets in beeld wat de consequenties van ontwikkelingen zijn voor waterhuishouding en watersysteem. Uitgangspunt is dat de situatie niet mag verslechteren; liever proberen we de situatie te verbeteren.

In het stedelijk gebied is regenwater de bepalende factor. Al het water dat op verharde oppervlakken valt, moet immers worden afgevoerd. Daarom letten we zowel bij nieuwe als bij bestaande situaties scherp op de relatie tussen verharding en groen/water en op de wijze waarop het water opgevangen, vastgehouden en afgevoerd wordt. Hierbij kunnen allerlei middelen worden ingezet. Sinds 2010 hebben we een stimuleringsregeling voor groene daken, gefinancierd vanuit de rioolheffing. Bij piekbuien, die vooral in de zomer plaatsvinden, kunnen groene daken water vasthouden waardoor het regenwater niet direct in het riool komt.

2.1.6 Regenwater

Sinds 2009 hebben gemeenten naast de zorgplicht voor de doelmatige inzameling en transport van afvalwater, twee nieuwe zorgplichten: voor regenwater en voor grondwater. Bij deze twee zorgplichten spreken we in de eerste plaats de perceeleigenaar aan. In de afgelopen planperiode hebben we onderzocht of een gedifferentieerde rioolheffing op basis van de afmetingen van het verhard oppervlak een reële optie is. Dit zou moeten bijdragen aan het doel om zo veel mogelijk schoon regenwater uit het riool te houden. De conclusie was dat dit doel beter gediend is bij een verordening voor regen- en grondwater. Met deze verordening, die door de raad is vastgesteld, is er een goede basis voor de gemeente om samen met perceelseigenaren ook niet-gemeentelijke verharde oppervlakken af te koppelen.

2.1.7 Grondwater

Als gevolg van de zorgplicht voor grondwater zijn we vanaf 2009 het eerste aanspreekpunt voor grondwater in stedelijk gebied. Net als bij regenwater wordt de perceelseigenaar primair aangesproken als het gaat om het eigen perceel. Is er sprake van structurele overlast in het openbaar gebied, dan is de gemeente de aangewezen partij. De definitie van structurele overlast is beschreven in het GWRP. Deze definitie is nog kwalitatief van aard, omdat we in 2008 onvoldoende informatie hadden over de grondwaterstanden in de stad.

In de planperiode zijn in de hele stad ongeveer 200 peilbuizen geplaatst waarmee de grondwaterstand wordt gemonitord. Minimaal één jaar voor de start van rioleringswerkzaamheden wordt de grondwaterstand in beeld gebracht, om eventuele effecten van de werkzaamheden nauwkeurig te kunnen beoordelen.

2.1.8 Energie

In de periode 2009-2013 hebben we de kansen en mogelijkheden onderzocht voor energiebesparing. We zijn gestart met enkele pilots, zoals een nieuw systeem voor grijs- en zwart-waterbehandeling in Drielanden, een ecologische wijk ten noorden van Lewenborg. Met het Waterbedrijf hebben we een uitgebreide business case uitgewerkt voor het benutten van warmte uit het riool. Vanwege de stagnatie in de bouwsector is dit nog niet vertaald in een concreet project. Samen met de waterschappen en het Waterbedrijf verkennen we de mogelijkheden om bij ziekenhuizen en verzorgingshuizen medicijnresten aan de bron te scheiden van het afvalwater dat naar het riool gaat. Gedacht wordt aan een lokale zuivering op het terrein van het UMCG.

2.1.9 Drinkwater

Als gemeente hebben we weinig invloed op het drinkwaterverbruik in de stad. In de afgelopen planperiode hebben we in de communicatie de aandacht gevestigd op waterbesparing. Zowel in onze publieksbrochure als in andere uitingen, zoals op OOG TV en in de pers, hebben we het belang van zuinig omgaan met drinkwater benadrukt. In de Lentekriebels-campagne (in 2011), hebben we een zogenaamde 'douche-coach' uitgedeeld. Dat is een zandloper die je bewust maakt van je douchetijd. Samen met het Waterbedrijf hebben we enkele watertappunten in de stad gerealiseerd. In de eigen gemeentelijke panden wordt in samenhang met het energieprogramma gewerkt aan waterbesparing.

2.1.10 Regenwater

We proberen de kwaliteit en de potentie van regenwater in de stad te benutten. Zo verversen we met schoon regenwater het watersysteem. Daarnaast hebben we een aantal initiatieven op het gebied van regenwaterbenutting ondersteund.

2.1.11 Waterbewustzijn

Het halen van de geformuleerde doelstellingen en ambities kunnen we niet alleen als gemeente. We werken daarom op veel terreinen samen met onze waterpartners. Ook de inwoners van de stad willen we graag betrekken. In de publieksbrochure van het GWRP leggen we uit dat we als gemeente een doelstelling hebben en daarom bepaalde maatregelen nemen, en dat de inwoners van de stad daaraan een bijdrage kunnen leveren. Dit is de afgelopen jaren steeds het uitgangspunt geweest in de communicatie.

Hieronder een selectie van activiteiten op het gebied van watercommunicatie:

- Plons!, een 12-delige serie over Water in de stad, uitgezonden bij OOG-TV.
- Watereducatieproject.
- Het riool leeft!, publiekscampagne van 'Nederland leeft met water' met een expositie in de hal van RO/EZ, tekst in eindejaarsberichtgeving Milieudienst samen met folder over 'Goed rioolgebruik' naar alle huishoudens gestuurd).
- Op de bloemenjaarmarkt stond een kraam met water en groen-info voor Stadgers.
- Watertappunt Museumpleintje Ubbo Emmiusingel (communicatie i.s.m. het Waterbedrijf, opening wethouder met directeur Waterbedrijf).
- Watercolumns met foto in de Gezinsbode over wateronderwerpen, geschreven door waterambassadeur Jeroen Niezen.

2.1.12 Waterkennis

Omdat het aantal waterprofessionals afneemt, zijn we de afgelopen jaren actief geweest in projecten die leerlingen van basisscholen en voortgezet onderwijs en studenten stimuleren om te kiezen voor het watervak. Daarnaast hebben we samen met de waterschappen de kennis van het watersysteem en de waterketen gecombineerd in een interactieve kaart voor de gemeenten Groningen en Ten Boer. Deze kaart is bedoeld om het functioneren van deze systemen en de onderlinge interactie beter in beeld te krijgen.

2.2 Calamiteiten

2.2.1 Extreme neerslag 12 juli 2010

Op 12 juli 2010 viel in Groningen een extreme regenbui, waardoor vooral in de wijk Oosterpoort veel wateroverlast optrad. De knelpunten zijn onderzocht en dit heeft geleid tot een verbeterplan. De noodzakelijke maatregelen zijn inmiddels uitgevoerd, waardoor het riool- en watersysteem minder kwetsbaar is geworden. Het is geen oplossing voor alle regenbuien, maar de kans op herhaling is zeer sterk afgenomen.

2.2.2 Hoogwater januari 2012

In de eerste week van januari 2012 kampte Nederland, en ook Noord-Nederland, met hoog water. Deze situatie ontstond door een combinatie van neerslag, getij, windrichting en windkracht. De evaluatie van deze calamiteit heeft geresulteerd in een draaiboek, waarin staat wie waarvoor verantwoordelijk is en wat er bij een dergelijke calamiteit moet gebeuren. Ook zijn voor de gesignaleerde knelpunten maatregelen genomen. Er is een terugslagklep aangebracht tussen De Wetering en de Gorechtvijvers, zodat het water in De Wetering niet meer meestijgt met het boezempeil en het terrein van UMCG/RUG niet meer wordt bedreigd door de hoge waterstanden. In 2013 wordt een schuif geplaatst in de binnenstad (Kattendiep) om te voorkomen dat er bij hoogwater oppervlaktewater terugstroomt in het rioolstelsel. (Toen dat in januari 2012 wel gebeurde, is er direct een tijdelijke afsluiter geplaatst, totdat het oppervlaktewaterniveau weer was gedaald.)

2.3 Wat kon beter?

2.3.1 Schildersbuurt

Bij de vervanging van riolering en aanleg van regenwaterriolering in de Schildersbuurt is op drie plaatsen een doorsteek gemaakt naar het Reitdiep. Deze doorsteken werden niet goed waterdicht gerealiseerd, waardoor de grondwaterstanden in de Schildersbuurt fors stegen. De doorsteken zijn alsnog waterdicht gemaakt. De schade is in beeld gebracht en er is een intensief meetnetwerk aangelegd om de situatie te monitoren en de oorzaak van de hoge waterstanden vast te stellen. Na de herstelwerkzaamheden is de grondwaterstand weer lager en stabiel en zijn hierover geen klachten meer gekomen. De burgers zijn zo goed mogelijk geïnformeerd tijdens de onderzoeken naar de oorzaak van de hoge grondwaterstanden en na het oplossen hiervan. Zij hebben in deze periode overlast ondervonden.

2.3.2 Corpus den Hoorn

Bij de herontwikkeling in de wijk Corpus den Hoorn werd onvoldoende rekening gehouden met de van oorsprong aanwezige hoge grondwaterstanden in het gebied. Na aanleg van de infrastructuur werden de grondwaterstanden zeer hoog, wat leidde tot overlast voor de bewoners. In overleg met de veroorzaker (woningcorporatie Nijestee) en na extern advies heeft Nijestee verbeteringen doorgevoerd in het drainagesysteem. De bewoners zijn tijdens dit proces zo goed

mogelijk geïnformeerd door middel van nieuwsbrieven en een informatiebijeenkomst. In dit gebied is tevens een intensief meetnetwerk aangelegd om de grondwaterstanden te volgen en om eventueel in te grijpen. Op dit moment is de situatie stabiel en lijken de uitgevoerde maatregelen het gewenste effect te hebben. Pas na een iets langere (meet)periode kan daar met meer zekerheid een uitspraak over worden gedaan.

2.3.3 Communicatie tussen waterbeheerders

In een aantal gevallen is gebleken dat er niet goed is gecommuniceerd tussen gemeente en waterschap, onder andere tijdens de wateroverlast op 12 juli 2010. Al voorafgaand aan de hevige regenbui was er een melding van een overstort en dode vissen in de Pioenvijver. Het gemaal van het waterschap bleek al uren uit te staan, zonder dat de gemeente daarover was geïnformeerd. Toen de heftige regenbui losbarstte, leidde dit tot meer wateroverlast en forse vervuiling door overstorten op de vijvers.

Ook is de gemeente het afgelopen jaar een aantal keer niet geïnformeerd bij storingen en onderhoudswerkzaamheden van het hoofdgemaal, wat extra risico's opleverde op onnodige riooloverstortingen van onverdund rioolwater op de stadsvijvers.

Hoewel circa 90% van het afvalwater uit de stad komt, is er met ons geen overleg geweest over de grote investering in de zuivering Garmerwolde. Inmiddels is een regulier overleg ingesteld tussen de betrokken organisaties, om de afstemming te verbeteren en dergelijke situaties te voorkomen.

2.4 Risicoanalyse

We hebben ons stedelijk water- en rioleringsstelsel goed op orde. Dat blijkt onder andere uit de landelijke benchmark waaraan we met vaste regelmaat deelnemen. Circa 80% van onze werkzaamheden ligt vast door wet- en regelgeving en regulier onderhoud. In de overige 20% is ruimte voor het maken van keuzes in ambities en optimalisaties. Dankzij onze basisrioleringsplannen en de monitoring hebben we goed in beeld wat de knelpunten en risico's in de riolering zijn. De risico's in het functioneren van het stedelijk oppervlaktewatersysteem zijn in beeld gebracht met de stedelijke wateropgave (kwantitatief) en met de ecoscan en het waterkwaliteitsonderzoek (kwalitatief). Door het grondwatermeetnet hebben we zicht op de veranderingen in de grondwaterhuishouding. Op bovenstaande bronnen baseren we de noodzakelijke maatregelen.

Punt van discussie is hoe ver we daarin willen gaan. Per thema hebben we hierna vragen geformuleerd die de keuzes inzichtelijk maken. Afhankelijk van de keuzes zijn de risico's groter of kleiner.

2.5 Workshops alle betrokken ambtenaren (d.d. medio 2012)

Medio 2012 zijn drie workshops gehouden op ambtelijk niveau om de huidige uitgangspunten en werkwijzen te bespreken. Doel van deze workshops was antwoord te krijgen op de vraag: 'Doen we de goede dingen en doen we de dingen goed?' Daarnaast is het bestaande beleid besproken en is geïnventariseerd wat de kansen en mogelijke speerpunten zijn in de komende planperiode.

De uitkomsten van de workshops zijn beschreven in een afzonderlijk document. Hieronder de hoofdpunten, verwoord per onderdeel.

2.5.1 *Reiniging en inspectie*

De huidige frequentie van het reinigen en inspecteren van vrijvervalriolering is eens per 15 jaar. (Dit geldt niet voor RWA-riool, dat in principe niet geïnspecteerd wordt, tenzij er aanleiding voor is.) Deze frequentie kan gemiddeld gelijk blijven, maar het is wenselijk een onderscheid te maken naar bepaalde gebieden. Zo zou het riool op de Vismarkt vaker kunnen worden gereinigd, terwijl voor schonere gebieden een frequentie van eens per 20 jaar volstaat.

Dit voorstel is uitgewerkt in een overzichtskaart voor de hele stad (bijlage F). Andere uitgangspunten hierbij: na de aanleg is pas na 30 jaar de eerste inspectie nodig en voor oudere stelsels is een hogere frequentie wenselijk.

Aandachtspunten die genoemd zijn: rioolvreemd water, foutieve aansluitingen, regenwater op drukriolering en drainage-aansluitingen op het riool. Verder wordt geconstateerd dat veel verstopte kolken zijn veroorzaakt door zwerfvuil. Ook zijn er vaak ingegroeide boomwortels in de kolkleiding naar het hoofdriool.

2.5.2 *Communicatie bij de uitvoering*

Er is behoefte aan een folder voor inwoners van de stad met informatie over het rioolgebruik (zowel voor vrijvervalriolering als drukriolering). Daarnaast is het gewenst dat er een standaardkaart komt die ter plekke van de uitvoering kan worden ingevuld, om betrokken burgers en/of bedrijven informatie te geven over de uitgevoerde werkzaamheden en met gegevens van een contactpersoon voor eventuele vragen. Daarmee wordt dienstverlening eenvoudiger en professioneler.

2.5.3 *Vervanging Riolering*

De huidige werkwijze voor het vervangen van vrijvervalriolering (alleen vervangen als de kwaliteit slecht is) kan blijven gehandhaafd. In het komende plan zou moeten worden aangegeven hoe er wordt omgegaan met eventuele vervangingspieken voor vrijvervalriolering en drukriolering.

Naar aanleiding van de workshops is op een aantal plaatsen een steekproef gedaan naar de kwaliteit van de persleidingen. Deze steekproeven toonden aan dat de kwaliteit goed is. Er is geen aanleiding het huidige beleid of de werkwijze te wijzigen.

2.5.4 Kaartmateriaal

Uit de workshops is gebleken dat er behoefte is aan de volgende overzichtskaarten.

- Vlekkenkaart van de stad over de frequentie van reiniging en inspectie.
- Vlekkenkaart van de stad over de principekeuze voor relinen of vervangen, op basis van de huidige afwegingen. In relatie tot kaart van wel/niet afkoppelen.
- Vlekkenkaart van de stad voor kansrijke afkoppelgebieden (zowel kansrijk om praktische redenen als in relatie tot de verordening).
- Kaart van de stad met de gebieden waarop we ons gaan richten nu de verordening afvoer regenwater en grondwater is vastgesteld. Focus ligt bij grote oppervlakken waar een gemengd rioolstelsel is, zoals bedrijventerreinen.
- Vlekkenkaart met welke gebieden nu zijn afgekoppeld en welke worden afgekoppeld.
- Vlekkenkaart met grondwaterstanden.
- Vlekkenkaart met bodemopbouw.
- Hoogtekaart.
- Overzichtskaarten van moerriolen, overstorten en persleidingen en gemalen (grootste).
- Overzichtskaart beheer oppervlaktewater.
- Kaart met vervangingsplanning 2014 t/m 2018.
- Blokkenschema bemalingsgebieden.
- Overzichtskaart riolering met jaar van aanleg.

2.5.5 Beleid

Vanuit de workshops kwam ook de wens naar voren om de integratie met andere plannen goed in beeld te brengen. Andere wensen:

- Samen met de waterschappen het beleid over groene daken en over afkoppelen vastleggen.
- De overlappen tussen de verschillende waterpartners benoemen en hier duidelijke afspraken over maken.
- Het onderwerp participatie goed beschrijven.
- Het vervolg van de verordening afvoer regenwater en grondwater opnemen. Overwegen of er een stimuleringsregeling moet komen voor afkoppelen.

2.6 Workshop Commissieleden 26 maart 2013

Op 26 maart 2013 is een workshop gehouden voor de Raadscommissie Beheer en Verkeer. Er is een presentatie gegeven over de huidige situatie en ontwikkelingen van het rioolstelsel en er zijn vijf dilemma's voorgelegd. De standpunten en aandachtspunten vanuit de raadscommissie zijn weergegeven in een brief, die als bijlage A is bijgevoegd.

Hieronder de vijf voorgelegde dilemma's en de reactie van de raadscommissie.

1. Met een scherpere vervangingsplanning van riolering voor de komende planperiode kan er financiële ruimte worden gecreëerd om andere accenten te leggen. Enerzijds kan het nieuwe plan meer inzetten op duurzaamheid, innovatie en extra aandacht voor waterkwaliteitsverbetering. Anderzijds kunnen toekomstige vervangingen van riolering naar voren worden gehaald om pieken af te vlakken.

De raadscommissie is van mening dat riolering een basisvoorziening is die goed op orde moet zijn. Te scherp aan de wind varen, past daar niet bij, maar we moeten voorkomen dat we riolering vervangen die kwalitatief er niet aan toe is. Vervangingspieken worden verder in de tijd afgevlakt en niet naar voren gehaald.

2. Het realiseren van een betere waterkwaliteit kost geld, onder andere voor beheer van natuurvriendelijke oevers. Wat willen we ten aanzien van waterkwaliteit? Een watersysteem van hoge kwaliteit met een daarbij behorend intensief beheersregime en hogere kosten? Of een beheersarm systeem waarvan de waterkwaliteit lager is en de kosten ook lager?

Voor dit dilemma moet inzicht worden gegeven in de mogelijkheden en consequenties. Het streven moet zijn een zo hoog mogelijke kwaliteit tegen laag mogelijke kosten. Inzetten op innovatie en daarnaast de burgers betrekken bij plannen.

3. In hoeverre accepteren we wateroverlast voor burgers en bedrijven? Af en toe water op straat en in groenpartijen? Of regelmatig water op straat/groen, waarbij de straat of het groen wordt ingezet als bergingsgebied?

De raadscommissie wil inzicht in de uitkomsten van de benchmark. Hierin kan worden gekozen voor een veilig gemiddelde, met maatwerk waar nodig.

4. Welke rol willen we als Groningen spelen als het gaat om ontwikkelingen op het gebied van water en energie, duurzaamheid en nutriëntenterugwinning? Voorlopend en participierend in pilotprojecten? Of afwachtend?

We willen inzicht geven in de rol van de gemeente Groningen in de waterketen. We willen ons als gemeente faciliterend opstellen en innovaties mogelijk maken. Zorgen voor een link met de eigen energiedoelen, burgerparticipatie aanmoedigen, aanmoedigen met premies, gebruik maken van subsidies. We koppelen de ontwikkelingen aan Groningen Kennisstad en leggen de relatie met ecologie.

5. Samenwerking met andere gemeenten in de regio is een actueel thema. Dit geldt voor de samenwerking in de waterketen, met andere gemeenten, maar ook met waterschappen en waterbedrijven. Het college heeft uitgesproken dat Groningen op het gebied van water en riolering de functie van kenniscentrum wil vervullen. Hoe ver willen we daarin gaan? Faciliterend? Of in een actieve, acquirerende rol?

De raadscommissie is van mening dat de gemeente Groningen als grootste gemeente een verantwoordelijke rol heeft in de regio. We moeten inzicht geven in de kosten en we moeten voorkomen dat er een oneigenlijke concurrentie ontstaat met de markt.

Voorbeeldproject

Oosterpoort 'waterproof'

Op 12 juli 2010 was er een heftige bui in Groningen waarbij in korte tijd meer dan 40 millimeter regen viel. Vooral in de Oosterpoort leidde dit tot overlast. Gedurende enkele uren was er 'water op straat' en het water liep ook winkels en woningen in. Omdat de Oosterpoort een hellend gebied is, kwam het water vooral terecht op en rond de Meeuwerderweg. **Water stroomt van hoger gelegen delen, zoals de Oosterweg, naar het laagste deel in de Oosterpoort, de Meeuwerderweg. Dit water kon niet snel genoeg worden afgevoerd wat tot deze overlast leidde.**

3. DOELEN EN AMBITIES

Vraag: **Waar is het voor nodig en wat is het belangrijkste?**

Vijf jaar geleden maakten we ons eerste 'verbrede' GRP: het Groninger Water- en Rioleringsplan (GWRP). Bijzonder aan dit plan was dat de nieuwe wettelijke zorgplichten (grondwater en regenwater) er een plek in hadden gekregen en dat voor de uitvoering van deze taken ook de financiering geregeld was.

Nu, vijf jaar later, staan we voor nieuwe uitdagingen. Het water- en rioleringsbeheer in Groningen is goed op orde, maar in de totale waterketen moet worden bespaard en het moet efficiënter. Daarbij is het denken over afval sinds een aantal jaren aan het veranderen. Afval bestaat eigenlijk niet meer. Vrijwel alles wat we oorspronkelijk bestempelden als afval, kan na bewerking opnieuw worden benut. Dit kan zijn voor energieproductie, maar in veel gevallen zijn er ook hoogwaardiger toepassingen mogelijk. Afvalwater bijvoorbeeld bevat energie en voedingsstoffen die kunnen worden gebruikt in de landbouw. Maar naast nuttige stoffen bevat afvalwater ook steeds meer stoffen die we niet in het milieu willen hebben, zoals medicijnresten. Deze ontwikkelingen leiden tot nieuwe doelen, zoals het energiezuiniger maken van de afvalwaterketen, het sluiten van kringlopen door innovatie en het verbeteren van zuiveringsprocessen. Daarnaast blijven uiteraard de bestaande doelen voorop staan, zoals een water- en rioleringsstelsel dat de volksgezondheid waarborgt en waar de burger op kan vertrouwen. Samenwerking kan ervoor zorgen dat zowel de bestaande als de nieuwe doelen efficiënter en goedkoper kunnen worden behaald.

Er zijn dus keuzes mogelijk, al moet gerealiseerd worden dat ongeveer 80% van het werk op het gebied van water- en riolering vast staat vanwege wettelijke taken. De keuzes zijn te maken ten aanzien van de overige 20%. In dit hoofdstuk worden de doelen en ambities beschreven. Wat willen we bereiken? Waar willen we naartoe? We vinden het belangrijk om realistische doelen te benoemen en daarin speerpunten te markeren.

Onze ambitie voor water en riolering in de stad is:

“We zorgen voor een goed functionerend en efficiënt water en rioleringsstelsel, nu en in de toekomst, dat respect heeft voor mens, dier en milieu.”

3.1 Doelen

Riolering wordt aangelegd om drie hoofdredenen.

1. Het beschermen van de volksgezondheid

De aanleg en het beheer van riolering zorgt ervoor dat verontreinigd afvalwater uit de directe leefomgeving wordt verwijderd.

2. Het op peil houden van de kwaliteit van de leefomgeving

De riolering voorkomt (samen met andere regenwatervoorzieningen) overlast door neerslag in de bebouwde omgeving. De riolering zamelt naast het afvalwater van huishoudens en bedrijven ook het overtollige regenwater in van daken, pleinen, wegen e.d. en voert dit af.

3. Het beschermen van de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater

Door het aanleggen van riolering of individuele afvalwaterbehandelingsystemen wordt de directe ongezuiverde lozing van afvalwater op bodem of oppervlaktewater voorkomen.

Vanuit deze algemene doelen hebben we doelen voor de gemeentelijke riolering(szorg) afgeleid, waarmee we een duidelijk toetsingskader hebben gecreëerd. Wanneer we in de volgende hoofdstukken spreken over de riolering,

bedoelen we het geheel aan gemeentelijke voorzieningen voor het stedelijk afvalwater, regenwater en grondwater.

De gemeentelijke watertaken zijn:

1. het verzamelen van het afvalwater dat in het stedelijke gebied is geproduceerd;
2. het verzamelen van het regenwater dat niet mag of kan worden gebruikt voor de lokale waterhuishouding;
3. het beperken van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de bestemming van de grond;
4. het transporteren van het ingezamelde water naar een geschikt lozingspunt;
5. het beperken van ongewenste emissies naar oppervlaktewater, de bodem en het grondwater;
6. het beperken van overlast voor de omgeving (in de brede zin van het woord).

De hierbij behorende functionele eisen en maatstaven zijn bijgevoegd in bijlage B.

3.2 Thema's

De doelen en ambities en watertaken kunnen worden per thema worden ingedeeld. Hieronder is per thema beschreven wat we willen bereiken en wat de samenhang is met andere gemeentelijke beleidsterreinen.

Kwaliteit leefomgeving

Water en groen in de stad dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Uit enquêtes blijkt dat mensen die in een groene omgeving wonen een hoger cijfer geven aan hun leefomgeving. Daarom willen we de sterke groen-blauwe structuur in Groningen behouden en verbeteren. De inrichting en het beheer van het water in de stad is afhankelijk van de functie ervan. We gaan verder met het ontwikkelen van functiegericht beheer: we stemmen nog beter het beheer op de functie af. We continueren de groenedakensubsidie, Groene daken zorgen voor waterberging in de stad bij piekbuien, versterken de groenstructuur en verminderen de hittestress in de stad.

Waterkwaliteit

Een goede waterkwaliteit levert een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving in woon- en werkgebieden. Om te bepalen wat per locatie als een goede waterkwaliteit wordt beschouwd, hebben we de waterfunctiekaart voor Groningen ontwikkeld. Per functie is aan de hand van een streefbeeld beschreven wat de gewenste waterkwaliteit is. Vrijwel alle instrumenten die we tot onze beschikking hebben, dragen bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit, maar het beheer speelt hierbij een cruciale rol. Een bijzonder bruikbaar hulpmiddel hierbij is de waterscan. Deze scan is eerder uitgevoerd in 2004 en 2010 en wordt herhaald in de planperiode 2014-2018.

Waterkwantiteit

Ten aanzien van de waterkwantiteit is onze ambitie het watersysteem (oppervlaktewater, grondwater en riolering) op orde te brengen en te houden. Daarbij houden we rekening met onder andere de klimaatontwikkeling en de rechtstreekse en indirecte gevolgen van het menselijk handelen in het stedelijk gebied. Instrumenten hiervoor zijn het bepalen van de stedelijke wateropgave, het monitoringsplan grondwater en de basisrioleringsplannen.

Water & ruimtelijke ordening

Water en riolering zijn in stedelijk gebied onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het is van belang dat bij ruimtelijke ontwikkelingen en processen vroegtijdig met water rekening wordt gehouden. Daardoor kunnen ruimtelijke ontwikkelingen meer kwaliteit krijgen en wordt het watersysteem versterkt. De watertoets en de waterparagraaf zijn hiervoor instrumenten.

Regenwater

Regenwater is in de stad een bron van schoon water. Om regenwater schoon te houden, proberen we zo veel mogelijk regenwater op te vangen op de plek waar het valt. In plaats van het te mengen met afvalwater in een gemengd rioolstelsel, willen we het gebruiken om het oppervlaktewater te verversen en door te spoelen. Vanwege de goede kwaliteit van regenwater willen we deze planperiode de benutting van regenwater door bedrijven en particulieren extra stimuleren. Particulieren stimuleren we zo veel mogelijk schoon water uit het riool te houden, met de stimuleringsregeling voor groene daken.

Grondwater

De komende jaren brengen we de grondwatersituatie in de gemeente Groningen verder in beeld, in samenhang met andere ontwikkelingen die de ondergrond betreffen. We zijn als gemeente eerste aanspreekpunt als het gaat over grondwater in stedelijk gebied. Bij grondwateroverlast zullen we zoeken naar doelmatige oplossingen.

Energie

Water speelt ook een rol op het gebied van energie, bijvoorbeeld bij de transport van warmte bij warmte-koudeopslag in de bodem. Daktuinen en vegetatiedaken die water kunnen bergen, hebben een verkoelende werking op het binnenstedelijke klimaat. Onze ambitie is deze mogelijkheden verder te benutten en te onderzoeken welke andere combinaties tussen water en energie mogelijk zijn. We leveren een bijdrage aan de ontwikkeling van verwerkingsmethoden voor biomassa die op termijn mogelijk geld opleveren in plaats van geld kosten. Bijvoorbeeld door biomassa om te zetten in energie of zelfs hoogwaardiger producten. Hierbij zoeken we samenwerking met het programma 'Groningen geeft energie'.

Waterbewustzijn

De ambities voor het stedelijk waterbeheer moeten gedragen worden door zowel de gemeentelijke organisatie en onze waterpartners, als door de inwoners van de gemeente Groningen. Om dit te bereiken, gaan we gericht communiceren rond de waterprojecten in de stad. Ook willen we aangeven hoe de inwoners zelf een bijdrage kunnen leveren. Door 'wijkwaterplannen' te maken, willen we Stadgers meer betrekken bij het water in de stad en ze waar mogelijk een rol geven bij het beheer.

Waterkennis

Voor het maken van goede plannen en het nemen van beslissingen, is kennis essentieel. Onze kennis van, en inzicht in het functioneren van het rioolstelsel is op peil. De komende periode brengen we bij enkele andere gemeenten in de regio de kennis van het functioneren van het watersysteem op een hoger niveau. We doen dit in samenwerking met de waterschappen. De inzet van kennis vanuit de gemeente Groningen is tegen een kostendekkend tarief. Het uitgangspunt daarbij is dat wij niet op de stoel van de adviseur gaan zitten, maar als collega aanschuiven..

Afvalwater als bron

Afvalwater wordt net als afval steeds meer beschouwd als een stroom waar nog stoffen in aanwezig zijn die kunnen worden benut. De komende jaren gaan we verder met het verder benutten van afvalwater als grondstof. Centraal, door de verdere ontwikkeling van de rioolwaterzuivering Garmerwolde en door afstemming van het afvalwateraanbod. En decentraal in pilotprojecten zoals Drielanden, waar afvalwater lokaal wordt behandeld. Er zijn ook stoffen die we aan de bron uit het afwater willen halen of waarvan we zelfs willen voorkomen dat ze in het afwater terecht komen. Dit geldt bijvoorbeeld voor medicijnresten. De komende planperiode willen we verdere stappen zetten bij het terugdringen van medicijnresten in afvalwater, samen met de waterpartners, ziekenhuizen en zorginstellingen.

Samenwerking in waterketen

Voor vrijwel alle bovengenoemde thema's geldt dat samenwerken loont: op het gebied van kostenreductie, kwaliteitsverbetering, het verminderen van kwetsbaarheid en duurzaamheid. Daarom gaan we de komende jaren constructief verder met de samenwerking met omliggende gemeenten, de waterschappen en het waterbedrijf. Deze samenwerking krijgt vorm in verschillende verbanden. In de eerste plaats in het cluster Garmerwolde, met de gemeenten Haren en Ten Boer, de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest en het Waterbedrijf Groningen. Maar ook in regionaal verband, als kennisleverancier voor gemeenten. De samenwerking in de waterketen scherpen we verder aan door met onze waterpartners en enkele omliggende gemeenten een 'waterakkoord' te sluiten (zie bijlage H). Via contractvorming proberen we adviesbureaus en aannemers te bewegen met innovatieve oplossingen te komen voor problemen. Een voorbeeld hiervan zijn de maatregelen om wateroverlast te beperken in de Oosterpoort.

Voorbeeldproject

Waterkaart

Water en riolering in de stad vormen een complex stelsel van vijvers, sloten, kanalen, kanaaltjes en ondergrondse buizen. Om dat stelsel te laten functioneren, zijn pompen, overstorten, stuwen en allerlei andere randvoorzieningen nodig.

Het beheer van het zogenaamde hoofdwatersysteem is in handen van de waterschappen. Zij hebben het functioneren vastgelegd in hun beheersysteem. Hetzelfde geldt voor het riool, dat wordt beheerd door de gemeente. Deze beheersystemen zijn goed op orde, maar de interactie van beide systemen was niet goed vastgelegd en zat vooral in hoofden van mensen.

Met de waterkaart wordt de informatie vanuit beide systemen samengebracht en wordt deze aangevuld met kennis over het functioneren van het fijnmazige stelsel van slootjes, greppels en vijvers dat een rol speelt bij de interactie tussen de riolering en het hoofdwatersysteem. De informatie wordt samengebracht in een geografisch informatiesysteem(GIS) en kan hieruit goed worden gepresenteerd.

Doordat de beide waterschappen en de gemeente Groningen de afgelopen jaren hebben samengewerkt aan de waterkaart, is het wederzijdse inzicht in het functioneren van het stedelijke water- en rioleringssysteem enorm vergroot. Dit heeft ook bijgedragen aan het wederzijdse begrip tussen medewerkers van gemeente en waterschappen.

Met behulp van de waterkaart kan beter worden geanticipeerd op ruimtelijke ingrepen en calamiteiten.

4. HUIDIGE SITUATIE

Vraag: **Waar staan we op dit moment?**

Wat is er op dit moment aan riolering in de stad aanwezig en hoever zijn we van onze doelen af? In dit hoofdstuk toetsen we de huidige situatie. Deze toetsing is het uitgangspunt voor het bepalen van welke maatregelen nodig zijn (hoofdstuk 5).

4.1. In stand houden

Het beleid ten aanzien van het rioleringsstelsel is gericht op het voorkomen van lozingen van ongezuiverd afvalwater in de bodem of op het oppervlaktewater. Voor acht percelen die niet op de gemeentelijke riolering of op een IBA zijn aangesloten, is ontheffing verleend van de gemeentelijke zorgplicht door de provincie Groningen. De gemeente Groningen voldoet volledig aan de gestelde zorgplicht. Nieuwe aanleg van riolering wordt altijd bekostigd uit de exploitatie van de ontwikkeling. Het is niet toegestaan om uitbreiding van het systeem te bekostigen uit de rioolheffing.

Om de gemeentelijke systemen voor het verzamelen en transporteren van water in stand te houden en goed te laten functioneren, is een onderhouds-beheerstrategie nodig. Deze strategie hebben we bepaald op basis van het functioneren van het systeem, de toestand van de objecten, gegevens over meldingen en storingen en hydraulische berekeningen. Hierdoor kan het beheer en onderhoud effectiever en efficiënter uitgevoerd worden.

4.2 Nieuwe bebouwing

Per nieuwbouwlocatie en inbreidingslocatie hebben we de afgelopen jaren bepaald hoe we omgaan met het afval- en regenwater. Hierbij hebben we rekening gehouden met technische mogelijkheden van dat moment en de relatie met de omliggende rioolstelsels. Het streven is altijd het scheiden van afval- en regenwater.

In de verplichte watertoets wordt bekeken wat het effect is van een ontwikkeling op een bepaalde locatie en welke maatregelen verplicht zijn om de huidige situatie te handhaven en indien mogelijk te verbeteren.

In de bouwverordening is eenduidig vastgelegd dat bij nieuwe bouwwerken het regen- en afvalwater gescheiden aangeboden moet worden. Bij elke nieuwbouwlocatie geven we advies over het aanleggen van voorzieningen voor de afvoer van regenwater en afvalwater (voor huishoudens en bedrijven) op particulier terrein.

Omdat de nieuwe inzamelsystemen relatief gecompliceerd kunnen zijn, is controle en handhaving belangrijk. Hiermee voorkomen we fouten en kunnen we een goede werking van de rioleringsystemen waarborgen.

Door de afname van het aantal projecten is de verwachte groei van het aantal heffingseenheden op dit moment lager dan eerdere prognoses, namelijk 250 per jaar.

4.3 Overzicht voorzieningen

Het rioolstelsel van Groningen vertegenwoordigt een kapitaalgoed met een vervangingswaarde van circa 1,0 miljard euro. Hieronder een overzicht van de kenmerken van de riolering (bron: gemeentelijk beheersysteem).

De riolering in de gemeente Groningen heeft een totale lengte van 935 km, als volgt verdeeld:

Vrijvervalsysteem:

(verbeterd) gemengde riolering:	577 km
gescheiden riolering - dwa:	118 km
gescheiden riolering - rwa	147 km
overstort-riool, duiker:	14 km
<u>persleidingen:</u>	<u>79 km</u>
totaal riolering:	935 km

Per 1 januari 2013 zijn 102.007 woningen en bedrijven op de riolering aangesloten. Bij 67 percelen wordt het afvalwater geloosd via een individuele behandelingsinstallatie (IBA). De oudste vrijvervalriolen dateren van voor 1900. Circa 35 procent van de lengte van de vrijverval riolering is aangelegd voor 1970.

De gemeente Groningen telt op dit moment 177 overstorten van gemengde rioolstelsels. Achter zeven overstorten is een randvoorziening gerealiseerd, zoals een bergbezinkvoorziening. Er zijn 291 regenwateruitlaten, circa 65.000 straat- en trottoirkolken. Verder zijn er 106 gemeentelijke rioolgemaal: 95 tussengemalen, twee hoofdgemalen en negen tunnelgemalen. Tot de mechanische riolering behoren 374 minigemalen.

Voorbeeldproject

Waterslag 2

Waterslag 2 is de naam voor de aanleg van een nieuwe rioolpersleiding door de noordelijke stadsdelen van Groningen. Deze 4 kilometer lange rioolpersleiding pompt het afvalwater direct van het gemaal Selwerd naar het gemaal Damsterdiep. Van daaruit wordt het water naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Garmerwolde afgevoerd. Tussen 2011 en 2014 legt de gemeente Groningen de nieuwe persleiding in gedeelten aan.

Al het afvalwater van de stad Groningen gaat naar vier gemalen: Damsterdiep, Lewenborg, Selwerd en Stadspark. Vanuit een gemaal gaat het afvalwater naar de waterzuivering in Garmerwolde. Als u het riool ziet als een badkuip, zijn de gemalen het afvoerputje. Wanneer de badkuip te vol raakt of het afvoerputje verstopt is, kan het water niet goed weg en loopt het over de rand. Zo werkt het riool ook. Wanneer het gemaal de hoeveelheid afvalwater niet aan kan, stroomt het riool over in de vijvers in de wijken. Hoewel de vijvers hiervoor lang geleden zijn aangelegd, is het niet goed dat dit gebeurt, met het oog op de waterkwaliteit. Gelukkig komt zo'n overstort ook niet vaak voor, alleen bij een flinke hoosbui. Wel zullen hoosbuien in de toekomst steeds vaker voorkomen. Dankzij het project Waterslag 2 kan het water in de noordelijke stadsdelen sneller worden afgevoerd en neemt de kans op overstorten af. Waterslag 2 zorgt ervoor dat het riool nog vele jaren meekan.

De buizen die we gebruiken voor de nieuwe rioolpersleiding, zijn gemaakt van glasvezelversterkt kunststof (GVK). Deze GVK-buizen zijn bestand tegen allerlei stoffen die in de buis voorbij komen of aan de buitenkant met de buis in aanraking komen. De nieuwe rioolbuizen kunnen extreme omstandigheden aan en gaan heel lang mee.

4.4 Functioneren van de riolering

Voor de hele stad zijn Basisrioleringsplannen opgesteld. In deze plannen is zowel het hydraulisch functioneren als het milieutechnisch functioneren bepaald. Het is belangrijk deze Basisrioleringsplannen actueel te houden, want ze vormen de schakel tussen theorie en praktijk. Riolering ligt in de grond en is daardoor niet zichtbaar, wat betekent dat goed beheer en onderhoud afhankelijk is van data, meetgegevens en computermodellen.

Enkele van de Basisrioleringsplannen worden momenteel herzien met actuele gegevens en om te berekenen wat de effecten zijn van maatregelen. Daarnaast wordt op basis van het monitorings- en meetplan op diverse locaties in het water- en rioleringsstelsel gemeten wat de overstortvolumes, waterstanden en waterkwaliteit zijn. Aan de hand van de uitkomsten stellen we de computermodellen bij, zodat deze steeds beter de werkelijkheid kunnen benaderen.

In de stad zijn drie professionele neerslagmeters geplaatst, zodat de hoeveelheid neerslag nauwkeurig kan worden vastgesteld. Deze gegevens worden gebruikt bij analyses en het optimaliseren van het water- en rioleringsstelsel.

4.5 Oppervlaktewater

Voor de stadswateren in Groningen onderscheiden we zes hoofdfuncties:

1. Stedelijk natuurwater
2. Duurzaam stedelijk water
3. Stedelijk water
4. Landbouwwater
5. Boezemwater
6. Zwemwater

Het beheer van alle stadswateren is afgestemd op de functie die het heeft.

Daarnaast is er nog één functie die aanvullend is op de zes hoofdfuncties: esthetisch stedelijk water. Een stadswater kan deze aanvullende functie hebben naast een van de hoofdfuncties. Hieronder een korte omschrijving van de zes hoofdfuncties en de aanvullende functie.

Stedelijk natuurwater

Stedelijk natuurwater bestaat uit de wateren in de stedelijke groengebieden die onderdeel zijn van de Stedelijke Ecologische Structuur (SES). Ze hebben een zeer goede waterkwaliteit. De oever- en watervegetatie is een wezenlijk onderdeel van de biotoop.

Duurzaam stedelijk water

Duurzaam stedelijk water treffen we veelal aan in of nabij nieuwe woonwijken en in kleinere stadsparken. Dit water heeft een goede waterkwaliteit.

Stedelijk water

Ook stedelijk water ligt in de regel in het stedelijk gebied en nabij woonwijken. Het gaat hierbij om het water dat niet ondergebracht kan worden in een van de overige functies. Het water dient voor berging van water en deels voor de aan- en afvoer ervan.

Landbouwwater

Met landbouwwater worden watergangen langs openbare wegen in het buitengebied bedoeld en een aantal hoofdwatergangen van het waterschap in het buitengebied.

Boezemwater

Boezemwater heeft een aan- en afvoerfunctie voor water op een lokale en regionale schaal. Dit water wordt in de meeste gevallen ook gebruikt voor transport over water.

Zwemwater

Zwemwater is water dat geschikt is om in te zwemmen en waar in de zomerperiode veel aandacht is voor de daarop gerichte waterkwaliteit.

Esthetisch stedelijk water

Dit is een aanvullende functie op een van de zes hoofdfuncties. Het gaat om water waarbij de vorm duidelijk moet worden ervaren in relatie tot de stedenbouwkundige/landschappelijke omgeving. Esthetisch stedelijk komt voor in parken zoals het Noorderplantsoen maar bijvoorbeeld ook in de Diepenring en een aantal vijvers in het Oosterpark.

Voor het bepalen van het beheer en onderhoud zijn voor de verschillende functies kwaliteitsniveaus vastgesteld. Een kwaliteitsniveau geeft de mate van netheid aan. Bij verschillende functies horen verschillende kwaliteitsniveaus.

4.6 Grondwater

Voorafgaand aan het GWRP 2009-2013 is samen met de waterschappen de aard en de omvang van de grondwaterproblematiek in Groningen geïnventariseerd. De conclusie was dat enkele stadsdelen van tijd tot tijd overlast van grondwater ondervinden. De meeste natte gebieden kennen een kleiïge, slechtdoorlatende ondergrond of een slechtdoorlatende laag (bijvoorbeeld keileem), soms in combinatie met veen of een laag opgebrachte grond. Bij de inventarisatie is ook bekeken of er drainage aanwezig is. In de afgelopen planperiode is dit nader onderzocht. Het blijkt

dat de lager gelegen delen van de stad te maken hebben met hoge grondwaterstanden.

De grondwaterstand kan worden beïnvloed door de riolering. Minimaal één jaar voordat een rioolbuis wordt vervangen of wordt gerelined, worden peilbuizen geplaatst om te bepalen wat het effect van de ingreep is op de grondwaterstand. Aangenomen wordt dat oude rioolstrengen een kleine hoeveelheid regenwater opnemen en dus drainerend werken. Dat is niet gunstig voor de werking van het rioolstelsel: er stroomt schoon water ('rioolvreemd water') in het rioolstelsel dat onnodig naar de zuivering wordt verpompt.

4.7 Regenwater

Schoon regenwater zo veel mogelijk schoonhouden, dat is het basisprincipe bij het omgaan met regenwater. Op plaatsen waar het kan, wordt regenwater apart afgevoerd ('afgekoppeld') van vuil water. Dit heeft als voordelen dat het huidige rioolsysteem robuuster wordt (het kan meer water aan) en dat de rioolwaterzuivering minder wordt belast. Op kaart 1 van bijlage E is te zien waar regenwaterriolen aanwezig zijn.

4.8 Klachten, meldingen en voorlichting

Klachten over het rioleringsstelsel worden structureel – volgens een vaste procedure – afgehandeld. De klachten worden behandeld binnen de afgesproken termijn van 1 à 2 dagen en in de gemeentelijke organisatie geregistreerd.

Verantwoordelijkheid riool

Het deel van de rioolaansluiting vanaf de gevel van het pand tot het gemeenteriool wordt beschouwd als particulier gedeelte. Bij het verdelen van de verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud van de riolering, mag de gemeente zelf bepalen wat tot het hoofdriool behoort en waar de huisaansluiting begint. In principe is de eigenaar verantwoordelijk voor de hele huisaansluiting, ook in gemeentegrond.

Beheer en onderhoud

Het beheer en het onderhoud van de riolering behoren tot de gemeentelijke huishouding (artikel 108 Gemeentewet) en zijn daarmee taken van de gemeente. Wij mogen hiervoor regels opstellen die niet afhankelijk zijn van de eigendomsverhoudingen. Dit volgt ook uit de artikelen 4:22-24 Wv, waarin de gemeentelijke zorgplicht voor riolering staat en die gemeenten verplichten een rioleringsplan vast te stellen. De gemeente kan dus zelf regelen wie (welk gedeelte van) de huisaansluiting moet beheren en onderhouden.

Verstopping

Bij een verstopping van het riool wordt een inspectiegat gegraven op de perceelgrens of er wordt gezocht naar de dichtstbijzijnde inspectieput. Zo kan worden vastgesteld of de verstopping zich bevindt in particuliere grond of op gemeentelijk terrein. Verstopping in particuliere grond moet de eigenaar zelf oplossen. Bij een verstopping in gemeentelijk terrein is dat onze taak en gaan we op zoek naar de oorzaak.

De huisaansluiting kan zich deels in gemeentegrond bevinden. Als dit deel van de aansluiting is beschadigd, voeren we het herstel uit tot aan de perceelgrens, op onze kosten, ongeacht de oorzaak van de schade. Hiermee vermijden we moeizame discussies over aansprakelijkheid.

Als wij de reparatie uitvoeren, dragen we ook bij aan de kosten van de eerste inspectie op de perceelgrens. We vergoeden deze kosten tot een maximum van € 200. Blijkt de huisaansluiting in gemeentegrond technisch in orde en slechts verstopt, dan verhelpen we dit desgewenst ook. De kosten van de inspectie en de overige kosten komen voor rekening van de eigenaar.

Voorlichting

Bij rioleringswerkzaamheden die overlast kunnen veroorzaken, informeren we de bewoners altijd via de gemeentelijke website en de gemeentelijke pagina in het lokale weekblad. Ook informeren we omwonenden via voorlichtingsbijeenkomsten of door middel van een bewonersbrief.

5. OPGAVE RIOLERING EN WATER

vraag: Wat gebeurt er met het geld de komende 5 jaar?

In dit hoofdstuk benoemen we de maatregelen die noodzakelijk zijn om de gestelde doelen te halen. Dit begint bij het in stand houden van het huidige water- en rioleringsstelsel. Dat vraagt om onderhoud, vervanging en vernieuwing. Daarnaast is het van belang knelpunten in kaart te brengen en op te lossen. De bestaande knelpunten zijn direct meegenomen in dit plan. Mogelijke knelpunten door nieuwe wet- en regelgeving en door klimaatontwikkelingen worden in deze planperiode in kaart gebracht en waar mogelijk direct aangepakt.

5.1 Vervangingsopgave rioolstelsel

5.1.1 *Vrijvervalriolering*

Vervanging van vrijvervalriolering is de grootste kostenpost binnen de gemeentelijke watertaken. De afgelopen jaren is de binnenstad aangepakt en zijn achterstanden weggewerkt. De komende jaren is er geen omvangrijke vervangingsopgave. We hebben goed inzicht in de kwaliteit van het rioolstelsel, omdat het gehele rioolstelsel inmiddels overal één keer of vaker is geïnspecteerd. Ook zijn uitgevoerde reparaties na 15 jaar in beeld gebracht, waarbij is beoordeeld of het verwachte resultaat is behaald. Verder zijn kleine schadebeelden die na de eerste inspectie niet tot een reparatie hebben geleid, opnieuw beoordeeld. In het algemeen is geconstateerd dat de reparaties effectief zijn geweest en het gewenste resultaat hebben opgeleverd. De gesignaleerde schades waarbij reparatie niet direct nodig werd geacht, zijn veelal gelijk gebleven. Dit betekent dat de schade in het rioolstelsel zich niet sneller ontwikkelt dan verwacht. Zolang de afstroming en waterdichtheid is geborgd, mogen er best enkele schadebeelden voorkomen in het rioolstelsel. Deze worden gemonitord en zodra er aanleiding voor is, wordt dit deel van het riool gerepareerd of vervangen.

Gezien de huidige leeftijd van het rioolstelsel, worden er vervangingspieken verwacht vanaf de periode 2030-2040 en later. Afgesproken is om de riolering niet vroegtijdig te vervangen, dat zou een manier zijn om de pieken af te vlakken. Maar om te investeren in innovatie en nieuwe technieken voor vervanging. Deze keuze is op dit moment verantwoord. Het bijsturen of herzien van deze strategie is altijd mogelijk indien daar aanleiding voor is, aangezien het Groninger water- en rioleringsplan elke vijf jaar wordt geactualiseerd. In deze planperiode wordt –in lijn met de huidige werkwijze– alleen die riolering vervangen die daar kwalitatief aan toe is.

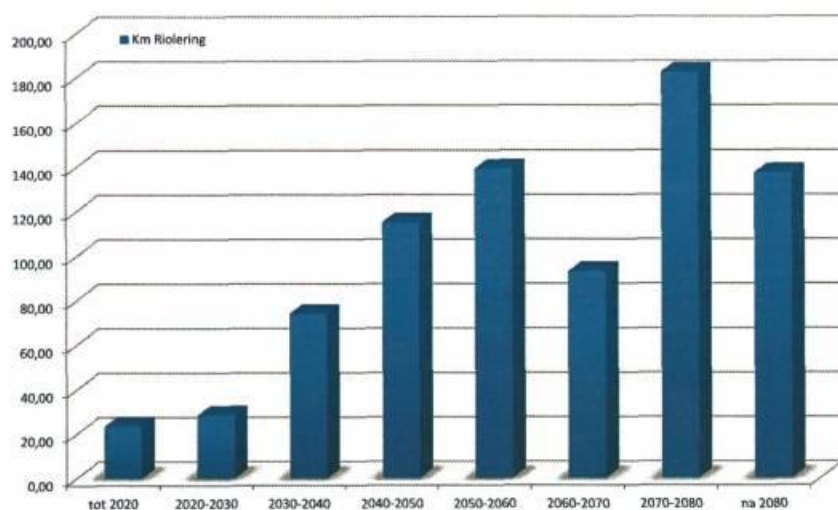
Aan de hand van gedetailleerde inspecties wordt beoordeeld of het riool daadwerkelijk vervangen moet worden of dat het nog langer mee kan. Sommige riolen zijn al ruim 100 jaar oud!

Het standpunt is en blijft: geen riool vervangen als dat kwalitatief niet noodzakelijk is, ook al is het oud. In de bijlage is een overzicht opgenomen van het investeringsprogramma voor de jaren 2014 tot en met 2018.

Totaal overzicht investeringsbedragen:

Jaar	Bedrag
2014	€ 12.259.258
2015	€ 10.922.200
2016	€ 10.692.600
2017	€ 6.926.650
2018	€ 5.978.025

Er is kritisch beoordeeld in hoeverre vervangingsinvesteringen kunnen worden uitgesteld. Dit heeft gunstige consequenties voor de investeringsbedragen van 2016 t/m 2018. De grafiek toont hoeveel rioolvervangingen ons in theorie de komende tientallen jaren staan te wachten (uitgedrukt in kilometers).

5.1.2 Drukriolering

Deze planperiode (2014-2018) moet de besturing van 66 rioolgemalen worden vervangen. Indien noodzakelijk worden tegelijk het leidingwerk en eventueel de pompen vervangen of gerepareerd. Dit project wordt naar gelang de urgentie over meerdere jaren verdeeld. Per besturingskast is een

investering benodigd van € 16.000. Voor het mechanische deel is per gemaal een investering benodigd van € 10.000.

Sinds kort is er een nieuw systeem voor de aansturing van pompen op de markt, met als doel om energie te besparen. Dit systeem hebben wij toegepast bij een van onze gemalen. Deze planperiode gaan we het systeem evalueren. Als de beoordeling positief is, gaan we beoordelen of dit systeem op meer gemalen kan worden toegepast. Inmiddels zijn er meerdere leveranciers die verschillende systemen aanbieden. In deze planperiode doen we meer onderzoek naar de mogelijkheden en effecten hiervan.

De komende planperiode onderzoeken we ook de staat van de voedingskabels van onze drukriolering. Deze liggen een aantal jaar in de grond. Omdat ze in hetzelfde traject liggen als de persleiding van de drukriolering, meten we tegelijkertijd de kwaliteit daarvan. Mochten ook daaraan werkzaamheden nodig zijn, dan kunnen die tegelijkertijd worden uitgevoerd. Deze planperiode wordt het onderzoek verricht; de eventuele noodzakelijke maatregelen kunnen worden opgenomen voor de planperiode na 2018, tenzij direct actie is vereist.

Ons beleid is om de pompen zo lang mogelijk in stand te houden en pas te vervangen wanneer reparatie te duur wordt. Dat principe blijft gehandhaafd.

5.2 Watersysteemopgave

Veel stadsvijvers zijn een belangrijk onderdeel van het rioleringsstelsel. Deze stadsvijvers zijn ooit aangelegd om riooloverstorten mogelijk te maken. De waterkwaliteit van deze stadsvijvers is over het algemeen matig tot slecht. Ze raken vervuild door riooloverstorten bij heftige neerslag en vaak zijn ze niet verbonden met andere vijvers, zodat de doorstroming en verversing onvoldoende is.

In deze planperiode werken we aan het verbinden van de solitaire stadsvijvers en tegelijkertijd het afkoppelen van regenwater. De afkoppeling zorgt enerzijds voor dat er meer schoon regenwater in de vijvers komt, wat de doorstroming vergroot. Anderzijds zorgt de afkoppeling voor een lagere belasting van het rioolstelsel, waardoor de riooloverstort minder vaak in werking hoeft te treden. Deze maatregelen dragen tevens bij aan het robuuster maken van het gehele gemeentelijke water- en rioleringsstelsel. Regenwater kan sneller en beter worden afgevoerd, waardoor minder snel wateroverlast optreedt.

In het investeringsprogramma in de bijlage is een overzicht gegeven van de activiteiten.

Samen met Hanzehogeschool Groningen en het Waterschap Noorderzijlvest hebben we een plan gemaakt om te onderzoeken of in warme periodes de warmte uit stadsvijvers kan worden gebruikt. De warmte heeft een slechte invloed op de waterkwaliteit en kan mogelijk benut worden voor andere doeleinden. In deze planperiode wordt dit onderzoek uitgevoerd.

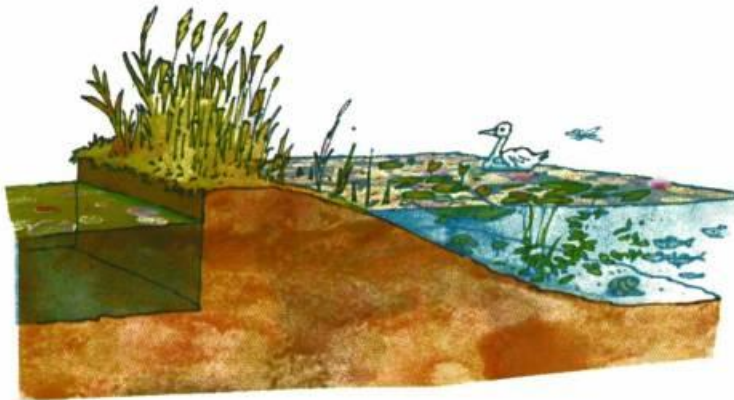
Ingezet wordt op een hoge kwaliteit voor maatschappelijk zo laag mogelijke kosten. Waar mogelijk is ruimte voor ecologische doelstellingen als dit integraal te realiseren is. Er wordt gebruik gemaakt van kennis en ervaring van andere gemeenten en waar mogelijk innoveert de gemeente Groningen zelf.

5.3 Beheer en onderhoud

5.3.1 Oppervlaktewater

Bij het oppervlaktewater streven we naar een toename van duurzaam stedelijk water en waar mogelijk ook van stedelijk natuurwater. Belangrijk hierbij is het verminderen van verontreiniging. Dit kan door het aantal overstorten te verminderen, maar nog belangrijker is de inrichting van het water en met name de oevers. Door oevers natuurvriendelijker in te richten, ontstaat meer biodiversiteit, met als gevolg een betere waterkwaliteit.

De komende planperiode gaan we onderzoeken of er iets nuttigs gedaan kan worden met de biomassa die vrijkomt bij het beheer, zoals het opwekken van energie. Ook gaan we afspraken maken met de waterbeheerders om meer beheer gezamenlijk uit te voeren.

5.3.2 Riolering

Reiniging en inspecties gebeuren periodiek eens per 20 jaar. De ervaring leert dat dit voldoende is. Naarmate het riool ouder is, of er locaties zijn die vragen om meer inzicht (voorbeeld de Vismarkt), wordt de frequentie opgevoerd. Na aanleg wordt in principe de eerste 30 jaar niet geïnspecteerd, tenzij daar aanleiding voor is. Aan de hand van de inspecties wordt jaarlijks een maatregelenprogramma opgesteld dat in een bestek wordt gezet en in het jaar na de inspectie wordt uitgevoerd.

Op basis van het monitoringsplan wordt continu gemeten bij 26 van de 177 overstorten (inclusief de overstorten die voorzien zijn van een bergbezinkvoorziening). Deze 26 locaties worden representatief geacht voor het gehele stedelijke gebied. Bij twee locaties (Noorderplantsoen en Molukkenvijver) wordt de kwaliteit van het overstortwater bemonsterd en geanalyseerd. Op deze twee locaties meten we ook de kwaliteit van het oppervlaktewater: na elke overstorting en één keer per twee maanden. Het doel hiervan is meer inzicht te krijgen in de werking van de overstorten en de effecten van overstortingen op het oppervlaktewater.

De werkzaamheden en het onderhoud van de meetapparatuur worden door een extern bedrijf uitgevoerd of meegenomen in het kader van het onderhoud van de pompinstallaties.

Deze planperiode wordt een onderzoek uitgevoerd naar de herkomst van en de hoeveelheid 'rioolvreemd water'. Dit is water dat 'ten onrechte' in de riolering terecht komt, zoals intredend grondwater of oppervlaktewater.

Om te voorkomen dat zwerfvuil in de kolken terecht komt, worden de goten periodiek geveegd. Van die kosten wordt 40% doorberekend aan de rioolheffing. De kolken worden jaarlijks eenmaal gezogen. Deze kosten vallen volledig onder de rioolheffing.

5.3.3 Grondwater

De gemeente moet er volgens de Waterwet voor zorgen dat in openbaar bebouwd gebied structurele problemen als gevolg van grondwater zo veel mogelijk worden voorkomen of beperkt.

Grondwater dat zich structureel hoger dan 0,7 m beneden maaiveld bevindt, kan leiden tot structurele grondwateroverlast. Grondwateroverlast wordt als structureel beschouwd als er structureel te hoge grondwaterstanden zijn én er meldingen zijn over structurele, aantoonbaar nadelige gevolgen. Hiervan is sprake als de overlast wederkerend is (tenminste jaarlijks) en gedurende ten minste drie jaar optreedt. Een uitzondering hierop zijn natte kruipruimtes bij nieuwbouwwoningen gebouwd na 1992. Deze woningen dienen te voldoen aan het Bouwbesluit. Een natte kruipruimte bij deze woningen behoort niet tot overlast in de leefruimte te leiden, anders is er sprake van een bouwkundig gebrek.

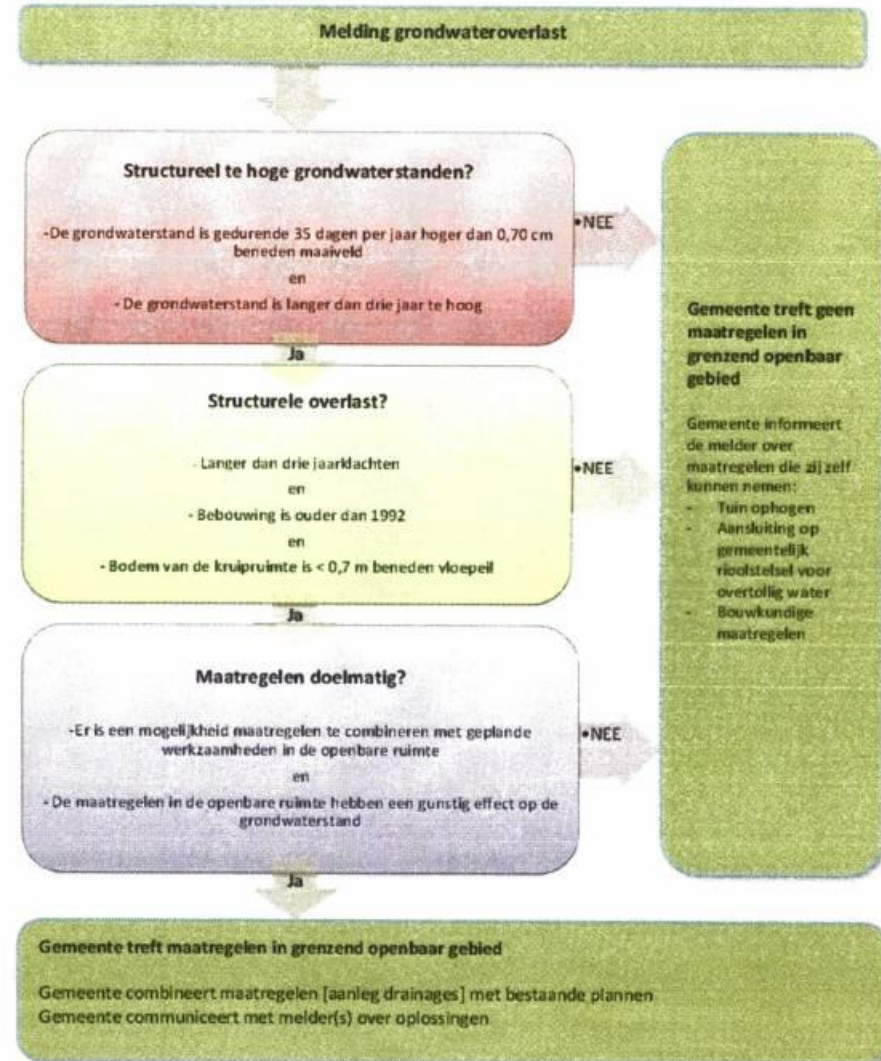
Doelmatigheid

De gemeente treft maatregelen voor zover deze doelmatig zijn. Hiervoor wordt een doelmatigheidstoets gehanteerd, met de volgende elementen:

- Effectiviteit: met de maatregelen worden de problemen voorkomen of beperkt.
- Kosten: de kosten van de maatregelen staan in verhouding tot de nadelige gevolgen. In de praktijk betekent dit dat maatregelen alleen worden uitgevoerd in samenloop met andere werken.

Voor het tegengaan van grondwateroverlast in bestaand bebouwd gebied wordt de volgende aanpak gevolgd:

- Onderzoek naar de aard en omvang van de overlast
 - planmatig in grondwateraandachtsgebieden;
 - in het kader van voorgenomen projecten;
 - naar aanleiding van klachten.
- Ontwerp van gebiedsgerichte oplossingen.
- Uitvoering van de maatregelen.

5.3.4 Regenwater

Om regenwater zo veel mogelijk schoon te houden, worden verschillende maatregelen uitgevoerd. Indien mogelijk wordt regenwater afgekoppeld van de gemengde riolering. Hiervoor wordt beoordeeld wat de kosten zijn en wat het effect is van de maatregel (hydraulisch en voor het milieu). Wanneer het effect klein is, wordt niet zondermeer gekozen voor afkoppeling. Deze afweging blijft maatwerk en is een vast onderdeel in het werkproces van planvoorbereiding.

Een van de maatregelen is het zo veel mogelijk scheiden aan de bron van schoon water, zoals hemelwater en afvalwater. Dit is een verantwoordelijkheid van de gemeente, maar sinds de komst van de 'Wet Bekostiging en Verankering Gemeentelijke Watertaken' in 2008 en de 'Waterwet' vanaf 2009, ook van de individuele lozers.

Bij de zorgplicht voor hemelwater, die in bovengenoemde wetten is geformuleerd, kan de gemeente ervoor kiezen om hemelwater wel of bewust niet aan te sluiten op de riolering.

Met behulp van een GIS-analyse is onderzocht bij hoeveel verhard oppervlak het 'kansrijk' is om het regenwater af te koppelen van het gemengde rioelstelsel. Het gaat hierbij om een afweging tussen de kosten en de

hoeveelheid water dat afgekoppeld kan worden. Afkoppelen is kansrijk wanneer het minder dan 20 euro per m² oppervlakte kost. De uitkomsten zijn in vijf categorieën geplaatst, van niet kansrijk tot zeer kansrijk.

1 Niet kansrijk	29%
2 Matig kansrijk	21%
3 Gemiddeld kansrijk	22%
4 Kansrijk	22%
5 Zeer kansrijk	6%

In totaal is in de stad ongeveer 1.500 ha verhard oppervlak aanwezig. Daarvan is 6% zeer kansrijk om af te koppelen, dat is ongeveer 90 ha (= 900.000 m²). Door af te

koppelen, wordt er minder schoon regenwater op het bestaande gemengde rioelstelsel geloosd en wordt het rioelsysteem robuuster, met minder kans op wateroverlast bij hevige regenbuien. Wat de effecten van het afkoppelen zijn op de gehele afvalwaterketen, wordt op dit moment samen met Waterschap Noorderzijlvest en Waterschap Hunze en Aa's onderzocht. Dit maakt deel uit van een breder onderzoek naar een optimalisatie van de aanvoer naar de rioelwaterzuivering Garmerwolde.

In 2011 is de Verordening afvoer regenwater en grondwater vastgesteld. Bij het toepassen van deze verordening geldt indirect het principe 'de vervuiler betaalt'. Uitgangspunt hierbij is dat de lozer voldoende tijd krijgt om zijn lozingsgedrag aan te passen en dat de gemeente hierbij helpt. De hulp van de gemeente bestaat uit een vast aanspreekpunt, advies en eventuele ondersteuning in de vorm van subsidies.

In bijlage F is kaart 8 opgenomen met daarop de gebieden waar de verordening van toepassing is. Dit betreft alleen bedrijventerreinen en grote gebouwen waar wordt geloosd op een gemengd rioelstelsel. Voor deze gebieden wordt voorgesteld een stimuleringsregeling op te zetten.

Op dezelfde kaart 8 zijn ook de gebieden aangewezen met drukriolering. In principe is het verboden om regenwater aan te sluiten op drukriolering, maar zonder verordening is handhaving alleen mogelijk via de rechter. Met deze verordening, die ook geldig is verklaard op de drukrioleringsgebieden, is de handhaving eenvoudiger.

5.4 Optimaliseren systeem

Bij bepaalde buien kan 'water op straat' voorkomen. Hierbij onderscheiden we drie verschillende gradaties: hinder, ernstige hinder en overlast.

Hinder: korte tijd (15 tot 30 minuten) beperkte hoeveelheden 'water op straat'.

Ernstige hinder: enige tijd (30 minuten tot twee uur) forse hoeveelheden 'water op straat', met ondergelopen tunnels en opdrijvende putdeksels.

Overlast: langdurig en op grotere schaal 'water op straat', met water in winkels, woningen met materiële schade en mogelijk ook ernstige belemmering van het (economische) verkeer.

Ons water- en rioleringssysteem wordt zo ontworpen dat het een bui die theoretisch eenmaal per twee jaar voorkomt, zonder hinder of overlast kan afvoeren. Daarnaast wordt berekend wat er gebeurt bij een bui die theoretisch eenmaal per 100 jaar voorkomt. Bij zo'n bui is hinder en ernstige hinder acceptabel, maar overlast moet voorkomen worden. Deze normen sluiten aan bij de landelijk gemiddeld gehanteerde normen.

De toetsing van het systeem aan een dergelijke bui is enkele jaren ingevoerd.

Voor diverse wijken in de stad moet deze toetsing nog worden gedaan. De belangrijkste knelpunten zijn bekend. Hiervoor is een verbeterplan uitgevoerd (bijvoorbeeld in de Oosterpoortbuurt). Bij vervanging van riolering of andere werkzaamheden aan het water- en rioleringssysteem

toetsen we of er maatregelen noodzakelijk zijn om te voldoen aan de gestelde normen. Op deze manier kunnen werkzaamheden zo veel mogelijk worden gecombineerd om zo efficiënt mogelijk te werken.

5.5 Gegevensbeheer

Inzicht in hoe het water- en rioleringssysteem in de praktijk werkt, kan alleen worden verkregen als het gegevensbeheer op orde is. Het huidige gegevensbeheersysteem is goed op orde en moet daarom worden gehandhaafd.

5.6 Waterakkoord

De gemeente Groningen gaat samen met Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's, de gemeente Haren, de gemeente Ten Boer en het Waterbedrijf Groningen afspraken maken binnen de zuiveringskring Garmerwolde. Het doel hiervan is de waterketen als één geheel te beschouwen en noodzakelijke maatregelen zo effectief en efficiënt mogelijk uit te voeren. Deze afspraken worden vastgelegd in een Waterakkoord (Bijlage H), die begin 2014 bestuurlijk wordt vastgesteld.

5.7 Totaaloverzicht maatregelen

De volgende tabellen geven een samenvatting van de maatregelen en projecten die in de periode 2014-2018 worden uitgevoerd. In de eerste tabel staan de jaarlijks terugkerende maatregelen, met daarbij de kosten per jaar. De tweede tabel toont de eenmalige activiteiten in deze planperiode, zoals onderzoeken en projecten, met de bijbehorende budgetten. Alle kosten zijn exclusief de loonkosten.

De totale exploitatiekosten van de gemeente Groningen bedragen € 6.847.000 per jaar (hierin zijn tevens apparaatskosten opgenomen).

Jaarlijks	Jaarlijks terugkerende maatregelen	Kosten/jaar
	Inspectie en reinigen vrijvervalriolering	€ 512.000
	Rioleringsberekeningen	€ 100.000
	Monitoring neerslagmeters, overstorten en gemalen (meetplan)	€ 110.000
	Monitoring grondwatermeetnet (inclusief periodiek vervangen dataloggers)	€ 80.000
	Grondwatermaatregelen	€ 40.000
	Beheer en onderhoud regulier	€ 894.000
	Huis- en kolkaansluitingen	€ 250.000
	Moer en nevenriolen	€ 150.000
	Rioolreparaties	€ 193.000
	Uitvoering aannemers	€ 25.000
	Beheer en onderhoud gemalen	€ 577.000
	Storingsdienst Riolering	€ 65.000
	NEN keuringen	€ 60.000
	Baggeren overstortvijvers	€ 192.000
	Communicatie	€ 35.000
	Veegkosten	€ 842.000
	Kolkenzuigen	€ 620.000
	Perceptiekosten	€ 772.000
	Communicatie	€ 20.000

Jaar	Onderzoek/Project	Kosten Gemeente	Kosten Waterschappen
2014	Peilbuizen plaatsen	€ 50.000	
2014	Onderzoek afschrijvingstermijnen investeringen	€ 15.000	
2014	Folders en standaardkaarten maken	€ 15.000	
2014	Onderzoek naar effecten van maatregelen o.b.v. meerjarige meetgegevens	€ 20.000	
2014-2015	Verordening afvoer regenwater en grondwater uitvoeren	€35.000	
2014-2015	Waterkaart uitbreiden/actualiseren	€ 30.000	
2014-2015	Onderzoek naar mogelijkheden gebruik water uit vijvers i.s.m. Hanzehogeschool	€ 10.000	€ 10.000
2014-2015	Afstemming afvalwatersysteem	€ 25.000	€ 10.000
2015	Onderzoek foutieve aansluitingen regenwaterriolering	€ 15.000	pm
2015	Onderzoek rioolvreemd water	€ 10.000	€ 10.000
2014-2015	Bedumerweg	pm	
2014	Basisrioleringsplannen	€ 50.000	
2015-2016	Calamiteitenplan actualiseren	€ 5.000	
2016	Plan uitvoeren stedelijke wateropgave	€ 20.000	
2016	Natuurvriendelijke oevers plan/visie	€ 15.000	
2014-2015	Stimuleringsregeling groene daken, regenwatergebruik actualiseren en uitbreiden	€ 20.000	
2017-2018	(Regen)waterstructuurplannen	€ 50.000	
2014-2018	Wijkwaterplannen	€ 100.000	
2015-2016	Stadswaterscan/Ecoscan	€ 75.000	

6. ORGANISATIE EN FINANCIËN

Vraag: Hoe wordt dat geregeld?

In dit hoofdstuk beschrijven we de organisatie en financiën die nodig zijn om de gestelde ambities en doelen te bereiken.

6.1 Welke kosten vallen onder de rioolheffing?

De rioolheffing van de gemeente Groningen bedraagt in 2013 € 137,30 per heffingseenheid (zoals woningen en bedrijfsgebouwen). Het aantal heffingseenheden is: 102.007. Het diagram hieronder geeft aan waaraan de opbrengst van de rioolheffing wordt besteed.

Opbouw rioolheffing in %

Lopende kapitaallasten	44%
Kapitaallasten nieuwe investeringen	1%
Stadsbeheer exploitatie	33%
Stadsbeheer apparaatskosten	8%
DIA	5%
Voorziening	1%
Kolkenzuigen en veegkosten	8%
Totaal	100%

6.2 Afschrijvingstermijnen investeringen

Voor een groot deel ligt de besteding van de rioolheffing vast. Dat zijn de lopende kapitaallasten (44%) en exploitatiekosten (53%). De exploitatiekosten zijn bij de totstandkoming van dit plan kritisch beoordeeld en waar nodig aangepast. De nieuwe investeringen komen in de rioolheffing terug als kapitaallasten, omdat voor de nieuwe investeringen geld wordt geleend. Hierdoor zal de rioolheffing jaarlijks stijgen de komende periode, totdat het punt wordt bereikt waarbij de vrijvallende kapitaallasten ongeveer net zo groot zijn als de nieuwe kapitaallasten. Vanaf dan zal de rioolheffing stabiel blijven (afgezien van de inflatiecorrectie).

Wanneer dat stabiele punt wordt bereikt, hangt af van het aantal termijnen waarin investeringen worden afgeschreven. In 2011 heeft de gemeenteraad besloten de investeringen over een langere termijn af te schrijven (van 40 naar 55 jaar). Dat heeft tot gevolg dat het stabiele punt pas laat wordt bereikt. Met de huidige afschrijvingsperiode valt voor het eerst in 2025 een kapitaallast weg, daarna pas weer vanaf 2050. Bij een kortere afschrijvingsperiode stijgen de kosten sneller, maar wordt het maximum eerder bereikt. Het verlengen van de afschrijvingsperiode, zoals in 2011 is besloten, is op korte termijn een bezuiniging, maar op langere termijn brengt het hogere lasten met zich mee.

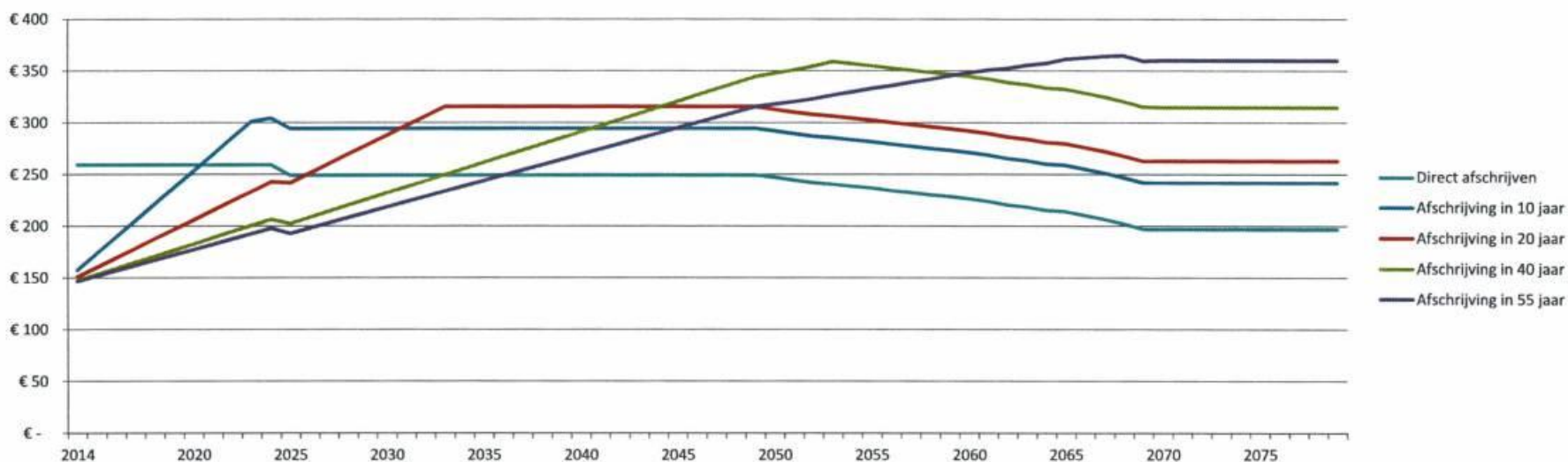
Op dit moment pleiten zowel Stichting Rioned, de commissie BBV als de VNG voor een kortere afschrijvingstermijn, of zelfs voor het direct afschrijven van de investeringen, omdat de stijgingen van de rioolheffing anders op lange termijn onhaalbaar hoog worden. Dat geldt ook voor gemeente Groningen. Een doorkijk naar de toekomst (60 jaar) laat zien dat bij de huidige investeringen en de huidige lage rente van 3,0% (zonder index/inflatiecorrectie) de rioolheffing stijgt naar circa € 360. Met een rentepercentage van 5,0% zal het tarief zelfs stijgen naar € 480. Voor de duidelijkheid: voor dit bedrag wordt niets extra's gedaan ten opzichte van de huidige situatie met een tarief van € 137,30!

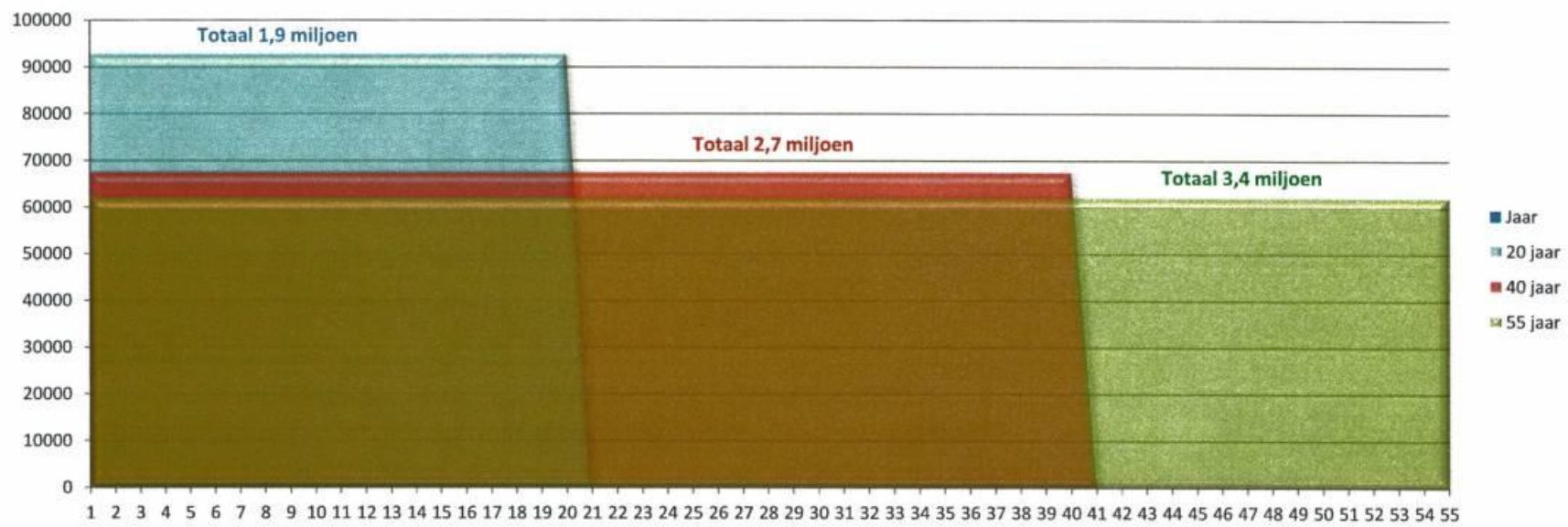
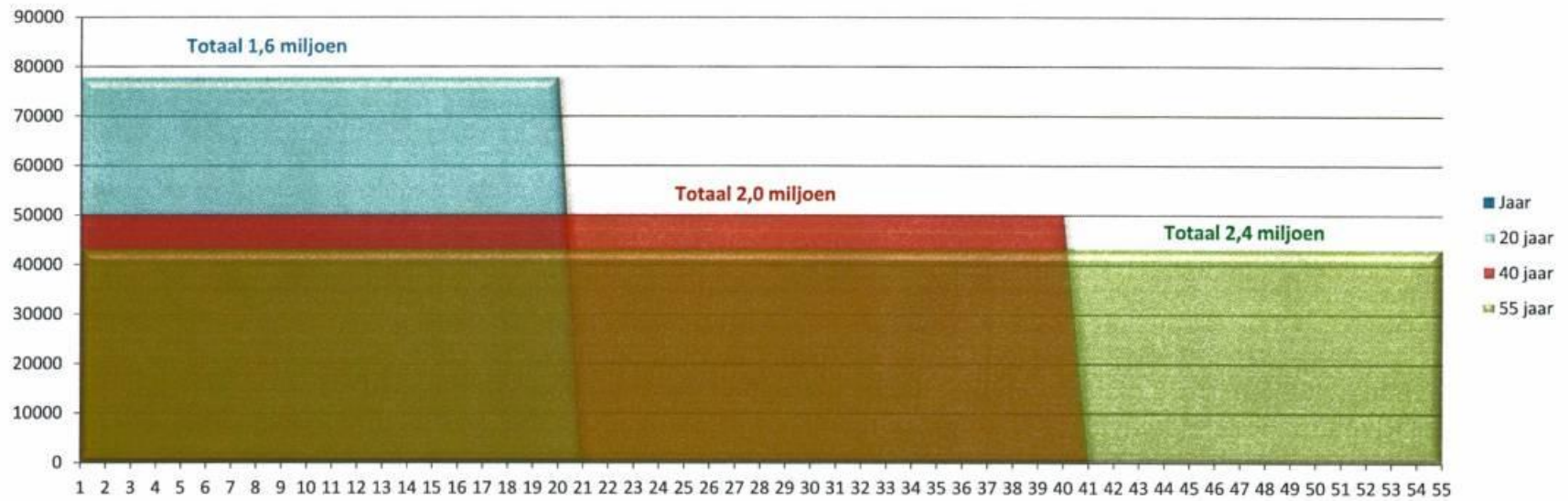
In onderstaande grafiek is weergegeven hoe hoog de jaarlijkse rioolheffing per eenheid is, uitgaande van verschillende afschrijvingstermijnen. (In de tabel is vanaf 2068 alles stabiel, omdat de huidige kapitaallasten vanaf dat moment afgelopen zijn.)

De investeringen worden op dit moment annuïtair afgeschreven in een periode van 55 jaar. Dat betekent dat een investering van 1 miljoen een kapitaallast oplevert van ongeveer € 43.200 per jaar voor een periode van 55 jaar. Dit kost de gemeente en de burger uiteindelijk ongeveer € 2,4 miljoen in een periode van 55 jaar. In de tabel hiernaast is af te lezen wat de effecten zijn van een korte afschrijvingsperiode. De jaarlijkse kapitaallasten nemen toe, maar de totale kosten dalen. Alles is berekend met de huidige rentestand van 3,0%. Stichting Rioned adviseert om te rekenen met een rentestand van 5,0% als een berekening een langere periode betreft. Bij een rentestand van 5% liggen de jaarlijkse en totale kapitaallasten hoger. In de volgende grafieken is dat weergegeven.

Investering	Afschrijving	Kapitaallasten/jaar	Totale kosten
€ 1 miljoen	55 jaar	€ 43.200	€ 2,4 miljoen
€ 1 miljoen	40 jaar	€ 50.100	€ 2,0 miljoen
€ 1 miljoen	20 jaar	€ 77.800	€ 1,6 miljoen

Uitgaande van annuïtaire afschrijving, rente 3,0%

Voorwoord-Samenvatting-Speelveld-Evaluatie-Doelen & Ambities-Huidige situatie- Opgave-**Organisatie**-Communicatie en participatie

Langere afschrijvingstermijnen voor investeringen resulteren in een hoger EMU-tekort. Dat was een belangrijk aspect bij de invoering van Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof).

Overgaan naar een andere financieringsmethodiek vraagt om een gedegen onderzoek. Dat wordt in 2014 uitgevoerd. In 2014 wordt de gemeenteraad volledig geïnformeerd over de effecten van de diverse afschrijvingstermijnen en krijgt zij een keuze voorgesteld.

Landelijke cijfers

De totale kosten voor de rioleringszorg in alle gemeenten in Nederland bedragen jaarlijks ongeveer 1,2 miljard euro (exclusief BTW). De totale kosten stegen van 2006 tot 2009 gemiddeld met 4,4% (exclusief inflatie), waarvan 2,3% het gevolg is van toename van de hoeveelheid rioolstelsel. De totale kosten per kilometer riool stijgen voor grotere en meer stedelijke gemeenten, voor gemeenten met een slappe bodem en voor gemeenten met een ouder rioolstelsel. (bron: Benchmark 2010). Gemiddeld bedragen de rioleringskosten € 65 per persoon per jaar en € 10.300 per kilometer rioleringsbuis per jaar.

6.3 Ter vergelijking

De gemiddelde rioolheffing in Nederland is € 177. De totale lastendruk van de gemeentelijke heffingen voor een meerpersoonshuishouden bedraagt € 683 per jaar). In Groningen is de rioolheffing in 2013 € 137,30, de totale lastendruk voor een gemiddeld (tweepersoons)huishouden is € 686.

In de tabel hieronder vergelijken we de rioolheffing in de gemeente Groningen met andere gemeenten in de regio.

Gemeente Haren	€ 189
Gemeente Noordenveld	€ 254
Gemeente Leek	€ 231
Gemeente Zuidhorn	€ 177
Gemeente Winsum	€ 210
Gemeente Bedum	€ 212
Gemeente Ten Boer	€ 255
Gemeente Slochteren	€ 239
Gemeente Leeuwarden	€ 181
Gemeente Assen	€ 184
Gemeente Emmen	€ 169
Gemeente Groningen	€ 137

Grote steden hebben relatief hoge kosten per km rioolbuis, maar per inwoner is het aantal km rioolbuis relatief laag. Om die reden is de rioolheffing in grote gemeenten met weinig inwoners vaak een stuk hoger en in een grote stad lager. (Groningen vergelijken met steden met vergelijkbare omvang is ook lastig, want die kunnen een andere ondergrond hebben dan Groningen.)

Stichting Rioned verwacht een stijging van de rioolheffing tot 2020 van 2,4% per jaar, vooral door stijgende kapitaallasten.

6.4 Personele capaciteit

In de Leidraad Riolering van Stichting Rioned is een rekenmodel beschikbaar gesteld voor het bepalen van de personele capaciteit. Dit is afhankelijk van de grootte van de gemeente, het areaal (de oppervlakte) en het investeringsniveau.

We hebben de situatie van de gemeente Groningen in dit model ingevoerd. Bij de grootte van de gemeente hebben we gekozen voor de grootste optie: groter dan 50.000 inwoners. Dit is echter aan de lage kant, aangezien Groningen ruim 195.000 inwoners telt.

In onderstaande tabel is in hoofdlijnen de uitkomst weergegeven voor de situatie van de gemeente Groningen. In bijlage F staat de volledige berekening.

Samenvatting tijdsbesteding	Tijdsbesteding (dagen)	Fte (175 dagen/jaar)
Planvorming, onderzoek en facilitair	888	5,0
Onderhoud	1.018	5,8
Maatregelen	2.204	12,6
Totaal	4.110	23,4

Volgens de model heeft de gemeente Groningen voor het uitvoeren van het water- en rioleringsbeleid 23,4 fte nodig. Op dit moment hebben we een personele invulling van 16,5 fte.

In deze berekeningen is de dienstverleningsovereenkomst (DVO) voor de gemeente Ten Boer buiten beschouwing gelaten. De werkzaamheden hiervan zijn echter wel volledig geïntegreerd in de organisatie van de gemeente Groningen.

Werken voor derden wordt verrekend op basis van de werkelijk bestede tijd. Hiervoor wordt op projectbasis extra capaciteit ingehuurd. Uitgangspunt hierbij is dat deze inzet kostenneutraal is.

Voorbeeldproject

Water in Drielanden

De wijk Drielanden, in het noorden van de stad Groningen, is midden jaren '90 volgens ecologische principes gebouwd. In 166 woningen in de wijk Waterland is een bijzonder rioolstelsel aangelegd, waar het 'zwarte water' (toilet) gescheiden wordt afgevoerd van het 'grijze water' (badkamer, keuken, wasmachine). De bestaande voorziening voor grijswaterbehandeling, een vloeiveld, is uitgebreid met een verticaal helofytenfilter. Ook wordt er een voorziening aangelegd voor zwart water. Het doel hiervan is om het afvalwater lokaal met zo weinig mogelijk energie te behandelen en te onderzoeken of er aan de bron nog bruikbare of juist schadelijke stoffen uitgehaald kunnen worden.

6.5 Verloop riolheffing

In onderstaande tabel is het verloop van de riolheffing gegeven voor de komende planperiode. Er zijn diverse bezuinigingen doorgevoerd in de exploitatie. Uit de tabel blijkt dat door de bezuinigingen in exploitatie de riolheffing voor 2014 lager uitkomt dan 2013, namelijk € 136,80 en de komende jaren stijgt tot € 144,62 (in 2018). Deze stijging wordt veroorzaakt door de stijgende kapitaallasten en de indexatie van 1,90%. Tegelijkertijd zijn diverse bezuinigingen doorgevoerd, zodat de stijging beperkt blijft. Voor 2014 is het tarief berekend op € 136,80, dat is €0,50 minder dan in 2013.

Jaar	2014	2015	2016	2017	2018
Rioolheffing	€ 136,80	€ 138,72	€ 140,66	€ 142,63	€ 144,62

In de tabel op de volgende pagina zijn de kosten en baten weergegeven. We geven alleen de uitkomsten weer voor de planperiode 2014 t/m 2018, maar de berekening is gemaakt voor een periode van 20 jaar (2014 t/m 2033).

De berekening is gebaseerd op de aanpak en investeringen uit dit plan. In 2014 onderzoeken we de mogelijkheden om de afschrijvingstermijnen te wijzigen.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de baten en lasten gedurende de planperiode 2014-2018. Een uitgebreid overzicht van de rioolheffingsberekeningen en baten en lasten is opgenomen in bijlage J.

Jaar	GRP 2014-2018				
	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal aansluitingen op riolering	102.257	102.507	102.757	103.007	103.257
Tarief rioolrechten	€ 136,80	€ 138,72	€ 140,66	€ 142,63	€ 144,62
BATEN					
Inkomsten rioolrecht	€ 13.988.758	€ 14.219.279	€ 14.453.513	€ 14.691.519	€ 14.933.356
Inkomsten overig	€ 55.330	€ 55.928	€ 56.532	€ 57.142	€ 57.759
TOTAAL BATEN (A)	€ 14.044.088	€ 14.275.207	€ 14.510.045	€ 14.748.661	€ 14.991.115
Totaal KAPITAALLASTEN	€ 6.229.679	€ 6.760.407	€ 7.264.397	€ 7.661.518	€ 7.944.619
Totaal VOORZIENINGEN	€ 587.978	€ 76.880	€ 77.068	€ 77.255	€ 77.443
Totaal EXPLOITATIE OVERIG	€ 7.226.431	€ 7.437.919	€ 7.421.467	€ 7.520.172	€ 7.620.190
TOTAAL KOSTEN (B)	€ 14.044.088	€ 14.275.207	€ 14.762.932	€ 15.258.946	€ 15.642.252
SALDO KOSTEN en BATEN (A-B)	€ 0	€ 0	-€ 252.887	-€ 510.285	-€ 651.137

7 COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE

Vraag van burger: **Hoe blijf ik op de hoogte?**

7.1 Inleiding

Het GWRP 2014-2018 is een complex plan. Aan de totstandkoming ervan hebben veel organisaties en individuen gewerkt. Het plan heeft gevolgen voor de stad en de regio, zowel voor de inwoners als voor de inrichting van het gebied. Deze gevolgen passen soms wél en soms níét bij de belangen van de verschillende (groepen) burgers en (professionele) organisaties. Het is daarom van belang om organisaties en individuen te informeren over de afgewogen keuzes en samen met hen te communiceren over de gevolgen van die keuzes en de te ondernemen activiteiten. Het gezamenlijke belang is immers een succesvolle implementatie van het GWRP in de komende jaren.

7.2 Communicatiedoelen

Voor de communicatie hebben we drie doelen vastgesteld.

1. Zo veel mogelijk betrokkenen en geïnteresseerden informeren over het GWRP en de ruimtelijke en sociale gevolgen ervan.
2. Het positief beïnvloeden van de houding bij de verschillende doelgroepen.
3. Het bewerkstelligen van een gedragsverandering waardoor de inwoners van Groningen bewust en verantwoord omgaan met water in de eigen leefomgeving.

Wij willen deze communicatiedoelen bereiken door verschillende communicatiemiddelen in te zetten gedurende de looptijd van het plan. In communicatiejaarplannen zullen we deze doelen concreet en meetbaar maken. Bij het inzetten van communicatiemiddelen gebruiken we onze eigen kanalen en die van de verschillende partners. Zo mogelijk maken we gebruik van de kanalen van de verschillende doelgroepen zelf. Ook zoeken we – waar van toepassing – aansluiting bij communicatiemiddelen en -doelen op andere beleidsterreinen.

7.3 Doelgroepen

We onderscheiden de volgende doelgroepen.

- Burgers in de gemeente Groningen (scholieren, gezinnen, senioren, wijkorganisaties)
- Samenwerkingspartners (waaronder waterschappen, waterbedrijf, provincie)
- Groene organisaties en maatschappelijke organisaties
- Politiek (als doelgroep en als opdrachtgever)
- Ondernemers en bedrijven
- Eigen organisatie

Welke communicatiekanalen en –middelen we inzetten, hangt mede af van de uitgangspositie van deze doelgroepen. Het is daarbij nuttig om te weten hoe deze doelgroepen ten opzichte van het waterbeleid van de gemeente staan. Deze positie stellen we vast uit de ervaringen van onze waterpartners en uit objectief onderzoek.

7.4 Participatie

“De gemeente wil burgers volop betrekken bij het beleid. Zowel op stedelijk niveau als op buurt- en wijkniveau.” Dit is een van de ambities van het College, verwoord in het Collegeprogramma. Participatie is een steeds terugkerend thema in de verbetering van de relatie tussen burger en politiek.

Voorbeeldproject

Plons

In het seizoen 2010/2011 heeft de lokale televisiezender OOG TV de informatieve serie Plons! uitgezonden. De waterschappen Hunze en Aa's, Noorderzijvest, Waterbedrijf Groningen en de gemeente Groningen hebben samen aan deze serie meegewerkt. In twaalf afleveringen werd aandacht besteed aan onder andere het riool, groene daken, drinkwater, regenwater, de rioolwaterzuivering en grondwater. Op ludieke wijze werd ingezoomd op wat er allemaal komt kijken bij deze onderwerpen, aan de hand van korte interviews. Steeds was de vraag: wat doen de samenwerkende waterpartners en wat kunt u zelf doen?

De participatie van burgers bij het GWRP willen we als volgt organiseren.

- Het betrekken van wijkorganisaties volgens het convenant **Bewonersparticipatie**. Dit betekent dat wijkorganisaties het recht hebben om zo vroeg mogelijk mee te denken over beleids- en uitvoeringsplannen. Bij de besluitvorming geven de wijkorganisaties een zwaarwegend eindadvies. Wijkorganisaties hebben recht op informatie over alle wijkgebonden onderwerpen om een goede invulling te kunnen geven aan hun rol. Hiervoor is het nodig de gevolgen van het GWRP per wijk in kaart te brengen.
- Het opzetten van een 'watercommunity' op internet. Hiermee bieden we geïnteresseerden een platform waar ze via fora en met behulp van stellingen over het thema water kunnen discussiëren. Ook vinden ze hier alle informatie.
- Met wijkbewoners maken we wijksgewijze uitwerkingen van het GWRP, onder het motto 'Doe mee met de uitwerking van het wijkwaterplan'. Hiervoor maken we gebruik van wijkwebsites en de gemeentelijke wijkportal 'mijnwijk.nl'.
- Het Waterloket is dé vraagbaak voor burgers over water. Dit (telefonisch te bereiken) loket organiseren en beheren we samen met onze waterpartners.

7.5 Communicatiestrategie

Interne communicatie

Net als bij de totstandkoming van het GWRP, zijn ook bij de uitvoering ervan onze samenwerkingspartners onmisbaar. Tot deze 'waterpartners' behoren de provincie Groningen, Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's en het Waterbedrijf Groningen.

De interne communicatie is er vooral op gericht dat alle neuzen in de richting van de gezamenlijke doelstellingen blijven wijzen. Verder willen we zo veel mogelijk medewerkers van onze waterpartners informeren over het GWRP en hen daarbij betrekken. De waterpartners maken daarbij gebruik van hun eigen kanalen, zoals intranet, het personeelsblad, *werkoverleggen*, de (digitale) nieuwsbrief en personeelsbijeenkomsten. Indien nodig ontwikkelen we samen met de waterpartners een gezamenlijke uitgave voor alle medewerkers, die één à twee keer per jaar verschijnt.

Externe communicatie

Hoewel we graag anders geloven, hebben burgers in deze stad slechts een beperkte belangstelling voor het waterbeleid. Die belangstelling wordt vergroot wanneer het beleid wordt uitgewerkt in concrete activiteiten. In de communicatie met burgers en andere externe doelgroepen zullen we onze communicatieactiviteiten goed moeten 'timen' en doseren. Rond de belangrijke fasen in het proces voeren we de communicatie-inspanningen op. We vragen onze waterpartners om dat ook te doen.

Om de herkenbaarheid van het GWRP te vergroten, ontwikkelen we samen met de waterpartners een communicatierichtlijn. Deze bevat afspraken over onder andere de communicatieboodschappen, de gezamenlijke afzender en de huisstijl. Iedere organisatie behoudt overigens zijn eigen communicatieve verantwoordelijkheid.

7.6 Communicatiemiddelen

Voor de communicatie zetten we zowel traditionele middelen in (zoals print), als digitale communicatiemiddelen. Waar mogelijk liften we mee met de communicatiekanalen en -middelen van de waterpartners. Welke middelen en kanalen dat zijn, zullen we eerst inventariseren.

7.7 Communicatiekalender

De communicatiewerkgroep – onderdeel van Waterpas – gaat jaarlijks in samenspraak met de waterpartners een actueel communicatiejaarplan opstellen, inclusief een communicatiekalender. Zo kunnen de partners hun eigen communicatieactiviteiten afstemmen op de gezamenlijke activiteiten. Soms zullen activiteiten en de communicatie daarover gezamenlijk georganiseerd worden, maar vaker zal het gaan om individuele activiteiten en communicatie. De communicatiekalender dient als hulpmiddel voor een evenwichtige samenstelling.

Wanneer het GWRP besproken wordt door College en gemeenteraad, zal de gemeente hierover uitvoerig communiceren via de hiervoor beschikbare kanalen.

BIJLAGEN

A. BRIEF RAADSCOMMISSIE WORKSHOP 26 MAART 2013

Griffie

Griffie
Onderwerp Input Groninger Water- en Rioleringsplan

College van Burgemeester en Wethouders
Gemeente Groningen
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Telefoon (050) 367 77 26 Bijlage(n)

Datum 17-04-2013 Uw brief van

Dez kenmerk GR 13.3652645

Uw kenmerk

Besoonadres
Wooptstraat 1

Postadres
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Wij zijn met het openbaar
vervoer bereikbaar,
buslijnen 1, 2, 3, 4, 6, 11, 13,
16

Informatie over vertrektijden
krijgt u via 0900-02 92

In uw antwoord graag
determ en kenmerk
vermelden.

E-mailadres
griffie@groningen.nl

Website
www.gemeenteadres.
groningen.nl

Geacht college,

Op 26 maart jl. vond er op uw initiatief een workshop plaats van de raadscommissie Beheer en Verkeer ter voorbereiding op het nieuw te schrijven Groninger Water- en Rioleringsplan. Tijdens deze workshop zijn onder meer enkele dilemma's besproken die u in uw brief d.d. 7 maart jl. aan de raad had voorgelegd. Middels dit schrijven koppelen wij deze bespreking aan u terug, zodat u bij het opstellen van het nieuwe GWRP de gedachten van de raadscommissie kunt betrekken. Overigens waren tijdens de workshop de fracties van de SP, het CDA en de Partij voor de Dieren niet vertegenwoordigd.

Dilemma 1: meer innovatie of eerder vervangen?

De vraag is of toekomstige vervangingen van riolering naar voren moeten worden gehaald, of dat gekozen mag worden voor een scherpere vervangingsplanning, zodat er financiële ruimte komt om andere accenten te leggen, bijv. op duurzaamheid, innovatie en verbetering waterkwaliteit.

De raadscommissie acht zich met de huidige informatie niet in staat om hier een gefundeerd oordeel over te geven. Algemeen wordt de riolering gezien als een basisvoorziening die goed op orde moet zijn; al te scherp aan de wind varen past daar niet bij. Aan de andere kant moet er ook niet worden vervangen als dat (nog) niet nodig is. De raadscommissie wenst daarom meer zicht op de risico's van een scherpere vervangingsplanning. Als er gezegd wordt dat sowieso de basis op orde is en zal blijven, wat wordt dan bedoeld met 'de basis' en wat met 'op orde'? Ook wil men meer informatie over de kosten en baten van beide opties om ze goed te kunnen afwegen. Wat men zich ook nog afvroeg is of er geen relatie is tussen

Bladzijde 2 van 3
Onderwerp

innovatie en vervanging – is voor innovatie juist het naar voren halen van vervanging soms niet nodig?

Dilemma 2: hogere waterkwaliteit of lagere kosten?

Hoe hoger de gewenste waterkwaliteit, des te hoger ook de kosten van het beheer. Er zal dus een afweging moeten worden gemaakt tussen waterkwaliteit en kostenreductie.

Ook voor deze afweging heeft de raadscommissie meer informatie nodig. Wat is het verschil in prijs tussen een intensief beheersregime en een beheersarm systeem? Bovendien kwam de vraag op of het door middel van innovatie niet mogelijk is het dilemma te overstijgen, oftewel: een beheersarm systeem en toch een hoge waterkwaliteit... Gesuggereerd werd nog om burgers die in de buurt van openbaar water wonen te betrekken bij deze afweging: welke kwaliteit wensen zij, en in hoeverre kunnen ze daar zelf iets aan doen?

Dilemma 3: af en toe of regelmatig wateroverlast?

In welke mate wordt wateroverlast voor burgers en bedrijven geaccepteerd?

De raadscommissie heeft voor deze afweging behoefte aan een benchmark: wat wordt qua wateroverlast op nationaal niveau acceptabel gevonden? De commissie zou kiezen voor een veilig gemiddelde. Wellicht is er differentiatie en maatwerk mogelijk.

Dilemma 4: vooroplopend of afwachtend t.a.v. nieuwe ontwikkelingen?

Willen we als Groningen vooroplopen en participeren in pilotprojecten als het gaat om ontwikkelingen op het gebied van water en energie, duurzaamheid en nutriëntenterugwinning, of nemen we een meer afwachtende houding aan?

Ook hier heeft de commissie behoefte aan nadere informatie, bijv. over de rol van de gemeente in de waterketen, en de rollen die andere partijen spelen. De commissie vindt het belangrijk dat de gemeente in elk geval een faciliterende rol speelt, en innovaties waar anderen aan werken mogelijk maakt, en daarin meebeweegt. Verder zijn de volgende opmerkingen gemaakt:

- Zorg dat er een link is met de eigen energiedoelen
- Moedig burgerparticipatie aan, maak mensen bewust, prikkel bijv. met premies
- Zoek samenwerking met andere gemeenten
- Maak gebruik van Europese subsidies

- Koppel de ontwikkelingen aan Groningen Kennisstad (UMCG / Hanzehogeschool)
- Denk aan de relatie met ecologie, let op het belang van de ecologische structuur

Dilemma 5: faciliterend of actief acquiserend als kenniscentrum?

Groningen wil in de regio de functie van kenniscentrum op het gebied van water en riolering vervullen. Maar hoever moeten we daarin gaan?

De commissie is zonder meer van mening dat Groningen in dezen als grootste gemeente in de regio een verantwoordelijke positie heeft ('grote broer'). Hierbij gemaakte opmerkingen:

- Wat zijn hiervan de kosten?
- Bij werkzaamheden voor derden op het gebied van riolering moet er wel sprake zijn van kostendekking, en bovendien moet worden gekeken of er geen oneigenlijke concurrentie met de markt is

De workshop van 26 maart jl. is door de commissie als waardevol ervaren. Er is veel respect voor wat de gemeente op het terrein van water en riolering doet, en men is erkentelijk voor het zo vroegtijdig betrekken van de commissie bij de ontwikkeling van een nieuw water- en rioleringsplan. De commissie hoopt dat het college en de verantwoordelijke ambtenaren met de nu gegeven input uit de voeten kunnen, en wenst hen veel succes bij het opstellen van het plan.

Met vriendelijke groet,
namens de commissie,

Jos van Rooij, p.v. voorzitter

B. Doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden

Meetmethoden

Om de huidige situatie te toetsen aan de maatstaven, kunnen in sommige gevallen meerdere meetmethoden worden gehanteerd. Er is onderscheid tussen theoretische en praktische methoden. Het is van belang om bij de toetsing de gebruikte meetmethode vast te leggen, om een eenduidige en reproduceerbare toetsing te krijgen. In de module 'Doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden' van de Leidraad Riolering is voor een aantal maatstaven een mogelijke meetmethode aangegeven.

DOEL	Functionele eisen	Maatstaven
1	<p>a Alle percelen op het gemeentelijk gebied waar afvalwater vrijkomt, zijn voorzien van een rioleringsaansluiting, uitgezonderd specifieke situaties waar lokale behandeling doelmatiger is.</p> <p>b Er vinden geen ongewenste lozingen op de rioleringsplaats.</p> <p>c Riolen en andere objecten zijn in hoge mate waterdicht, zodat de hoeveelheid intredend grondwater (lekwater) beperkt blijft.</p> <p>d De objecten zijn in goede staat.</p>	<p>a Alle percelen binnen de bebouwde kom moeten aangesloten zijn op riolering. Buiten de bebouwde kom is ook een alternatief mogelijk, conform het Wvo lozingenbesluit afvalwater huishoudens.</p> <p>b Er mogen geen overtredingen voorkomen van de Lozingsvoorwaarden, conform de Wet milieubeheer en er mogen geen foutieve aansluitingen zijn.</p> <p>c Ingrijpmaatstaven voor lekkage, inhangende rubberring, verplaatsingen, beschadiging, wortel-ingroei (conform Nederlandse Norm 3398) mogen niet voorkomen.</p> <p>d Ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid en stabiliteit (conform Nederlandse Norm 3398) mogen niet voorkomen.</p>
2	<p>a Alle percelen binnen het gemeentelijke grondgebied waar regenwater vrijkomt dat niet direct op het eigen terrein of in de directe omgeving kan worden verwerkt, is voorzien van een aansluiting op de riolering.</p> <p>b De objecten, waaronder de</p>	<p>a Schoon regenwater moet direct worden afgevoerd. Is dat niet mogelijk, dan moet het gescheiden worden aangeboden aan de riolering. Schoon regenwater bij voorkeur niet transporteren naar de zuivering.</p> <p>b Ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid en stabiliteit (conform Nederlandse Norm 3398) mogen niet</p>

	infiltratievoorzieningen, zijn in goede staat.	voorkomen
	c Er is een ongehinderde instroom in de riolen via de kolken.	c De plasvorming bij kolken moet beperkt zijn.
3	a De grondwaterstand leidt niet tot structurele over- of onderlast.	a De standaard ontwateringseisen voor bestaande en nieuwe bebouwing moeten structureel zijn gewaarborgd.
4	a De afvoercapaciteit is voldoende om bij droog weer het aanbod van afvalwater te verwerken.	a Het stelselontwerp moet optimaal zijn, volgens landelijke normen, met aandacht voor duurzaamheid.
	b Het afvalwater bereikt de zuivering zonder overmatige aanrotting.	b Er is minder dan 25 procent verloren berging.
	c De afstroming is gewaarborgd.	c Ingrijpmaatstaven voor afstroming (conform Nederlandse Norm 3398) mogen niet voorkomen.
5	a De vervuilingstoestand van de riolering is acceptabel.	a Ingrijpmaatstaven voor afstroming (conform Nederlandse Norm 3398) mogen niet voorkomen.
	b De vuiluitworp door overstortingen op oppervlaktewater is beperkt.	b 1. De vuiluitworp mag de doelstelling voor de oppervlaktewaterkwaliteit niet in gevaar brengen (eis waterbeheerder).
	c De vuiluitworp door regenwaterlozingen op oppervlaktewater is beperkt.	2. De vuiluitworp moet voldoen aan de zogenaamde basisinspanning.
	d Riolen en andere objecten zijn in hoge mate waterdicht, zodat de hoeveelheid uittredend rioolwater beperkt blijft.	c 1. De vuiluitworp mag de doelstelling voor de oppervlaktewaterkwaliteit niet in gevaar brengen (eis waterbeheerder).
		2. De vuiluitworp moet voldoen aan de zogenaamde basisinspanning.
		d Ingrijpmaatstaven voor lekkage, inhangende rubberring, verplaatsingen, beschadiging, wortel-ingroei (conform Nederlandse Norm 3398) mogen niet voorkomen.
6	a De afvoercapaciteit van de riolering is toereikend om het aanbod van afvalwater bij hevige neerslag te kunnen verwerken, uitgezonderd in bepaalde buitengewone omstandigheden.	a Er mag gemiddeld maximaal éénmaal per twee jaar water op straat voorkomen (theoretisch, bui 8). De afvoercapaciteit wordt 10 procent verhoogd in verband met de klimaatverandering.
		b Er moeten zo weinig mogelijk storingen zijn. Gemalen

- b De bedrijfszekerheid van gemalen en andere objecten is gewaarborgd.
 - c De stabiliteit van de riolen is gewaarborgd.
 - d De riolering wordt zodanig ontluicht en belucht dat overlast door stank wordt voorkomen.
 - e De overlast tijdens werkzaamheden aan de riolering is beperkt.
- c moeten zijn voorzien van een automatische storingsmelding.
 - c Ingrijpmaatstaven voor stabiliteit (conform Nederlandse Norm 3398) mogen niet voorkomen.
 - d Er mogen geen klachten zijn over overlast door stank op straat.
 - e 1. Er moet afstemming zijn over werkzaamheden met andere diensten en nutsbedrijven.
2. De percelen moeten tijdens werkzaamheden zo veel mogelijk bereikbaar blijven.
-

C. VOORWAARDEN VOOR EFFECTIEF BEHEER

VOORWAARDEN	Maatstaven
1. Er bestaat inzicht in de toestand en het functioneren van de riolering.	<ul style="list-style-type: none"> a Er moeten gedetailleerde gegevensbestanden en kaartinformatie zijn. b Eenmaal in de 20 jaar moeten de leidingen worden geïnspecteerd en gereinigd. c Revisiegegevens moeten binnen zes maanden worden verwerkt. d Minimaal eenmaal in de twee planperioden moeten de gegevens worden herberekend.
2. Het rioleringsbeheer is zo goed mogelijk afgestemd op andere gemeentelijke taken.	a De samenhang in operationele programma's moet zijn aangegeven.
3. De gebruikers van de riolering zijn bekend en ongewenste lozingen worden voorkomen.	<ul style="list-style-type: none"> a Het vergunningensysteem moet worden nageleefd en actueel worden gehouden (Wet verontreiniging oppervlaktewater- en aansluitvergunningen). b Er moet een actueel 'gebruikersbestand' zijn. c Er mogen geen illegale of foutieve aansluitingen zijn.
4. Er is inzicht in de kosten op langere termijn.	a De kosten van de rioleringszorg moeten worden doorberekend over meerdere jaren.
5. De maatregelen worden uitgevoerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.	a Bij maatregelen moet worden gezocht naar het optimum tussen riolering, zuivering, wegen en overige openbare infrastructuur.
6. De personele bezetting is voldoende om de overige doelen te kunnen realiseren.	a De bezetting van het management, de operationele dienst en de ondersteuning moeten overeenstemmen met de Leidraad Riolering, module D2000.

D. WET- EN REGELGEVING

Bron: Helpdeskwater.nl

Waterwet

De Waterwet regelt in hoofdzaak het beheer van watersystemen, waaronder waterkeringen, oppervlaktewater- en grondwaterlichamen. De wet is gericht op het voorkomen dan wel beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, de bescherming en verbetering van kwaliteit van watersystemen en de vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen. Niet in de laatste plaats levert de Waterwet een belangrijke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals: vermindering van regels, vereenvoudiging van vergunningstelsels en vermindering administratieve lasten.

Wet milieubeheer

In beginsel vallen alle milieuaspecten onder de Wet milieubeheer (Wm). De Wm treedt echter terug als een andere wet bepaalde milieuaspecten regelt, zoals bijvoorbeeld het geval is met de Waterwet, die het overgrote deel van de watergerelateerde milieuaspecten regelt. De Waterwet ziet met name toe op het watersysteem terwijl de betreffende regels uit de Wm zien op de waterketen. Lozingen in rioolstelsels vallen bijvoorbeeld onder de Wm, alsmede de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en de daaraan gekoppelde verplichting tot het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Voor het vormgeven van het gemeentelijk lozingsbeleid kunnen gemeente en waterkwaliteitsbeheerder bijgaande handleiding gemeentelijk beleid voor afvalwater raadplegen.

Wet bodembescherming

De Wet bodembescherming (Wbb) stelt regels om de bodem te beschermen. De Wbb maakt duidelijk dat grondwater een onderdeel van de bodem is. Daarnaast worden de sanering van verontreinigde bodem en grondwater door middel van de Wbb geregeld. Ook lozingen in of op de bodem kunnen op grond van de Wbb worden gereguleerd. Hier wordt verder informatie gegeven op de onderdelen in de Wbb die betrekking hebben op met 'water' gerelateerde zaken.

Regelgeving lozingen

Met de vernieuwing van de afvalwaterregelgeving (sinds 2008) zijn de uitvoeringsbesluiten (amvb's) geordend naar de doelgroep en niet meer naar compartiment waar de lozing plaatsvindt. Omdat elk van de besluiten regels stelt aan de verschillende lozingsroutes (riolering, bodem en oppervlaktewater), is ieder besluit 'opgehangen' aan de verschillende beherewetten: de Wet milieubeheer (Wm), de Waterwet, de Wet bodembescherming (Wbb) en (voor indirecte lozingen) de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Wabo

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) regelt de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is de geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu. De Wabo regelt de procedures voor onder andere de Wm-vergunningverlening. U vindt hier de informatie over deze procedures. Inhoudelijk regelt de Wabo ondermeer de vergunningplicht voor indirecte lozingen met daaraan gekoppeld een adviesrecht voor de waterbeheerder.

Wet verankering en bekostiging van Gemeentelijke Watertaken

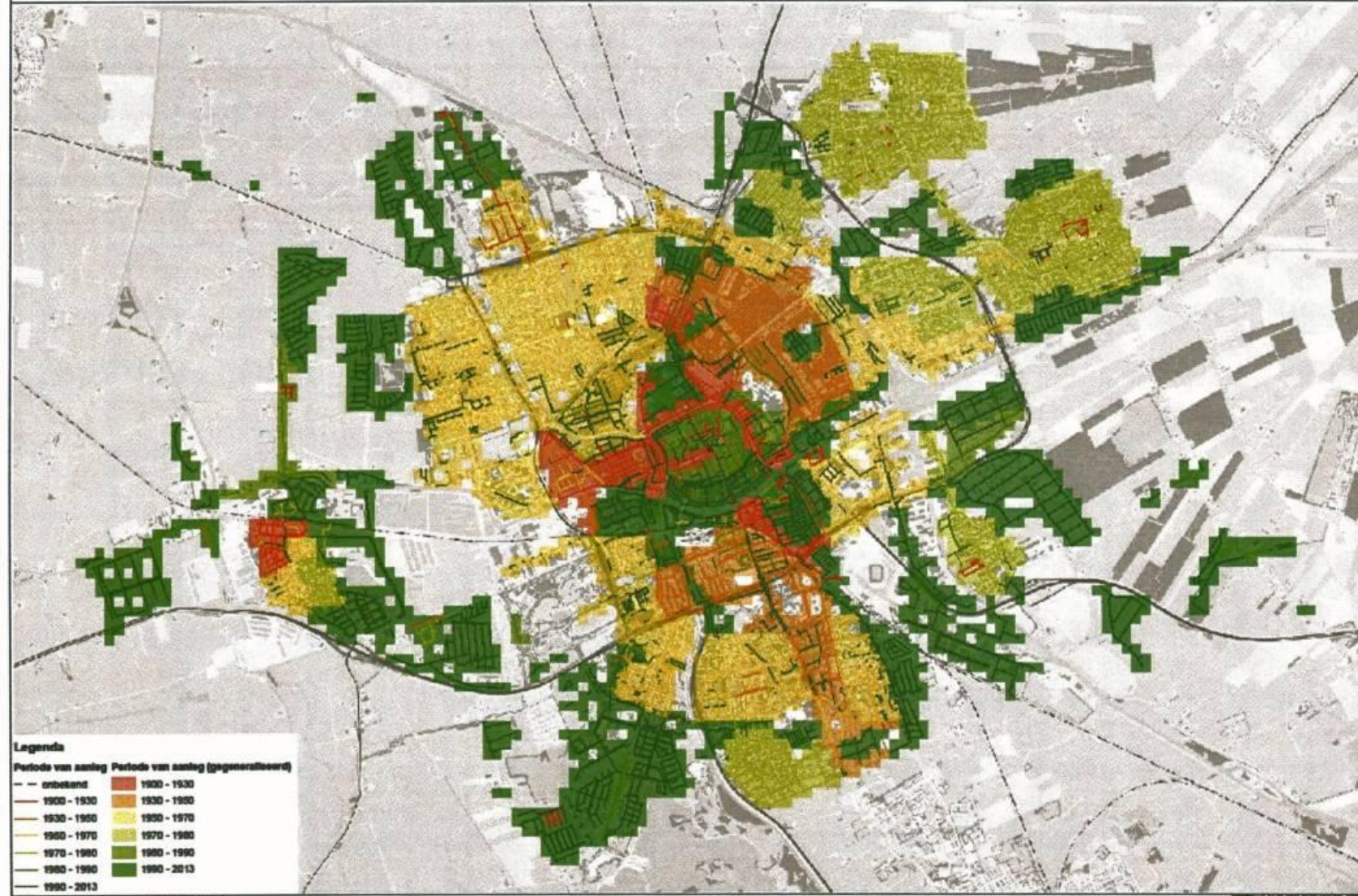
De Wet Verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken is op 1 januari 2008 in werking getreden. Definitieve tekst van de wet: Staatsblad 276 van 16 augustus 2007. Memorie van Toelichting (Tweede Kamer 30578, nr. 3). Aanvullende informatie: Vragen van de Tweede Kamer met antwoorden van de regering: Tweede Kamer 30 578 nr. 6. De Leidraad Riolering biedt ondersteuning bij de uitvoering. De VNG heeft voor de toepassing de publicatie Van rioleringszaak naar gemeentelijke watertaak uitgebracht. Voorbeelden van gemeentelijke rioleringsplannen en waterplannen op de site van de VNG.

D.

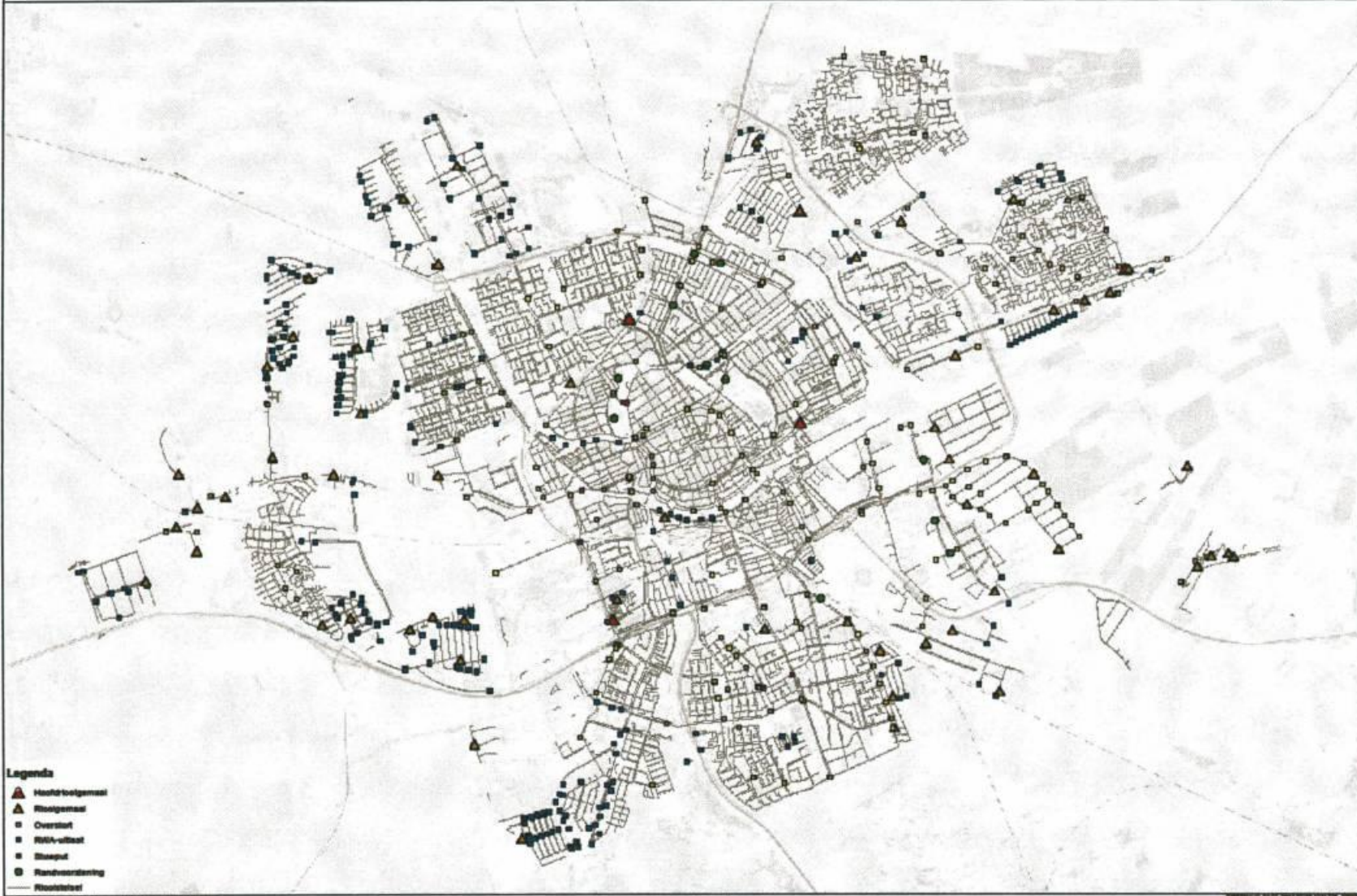
KAARTEN

1. Type stelsel
2. Jaar van aanleg
3. Bijzondere leidingtypen
4. Bijzondere objecten en putten
5. Te reinigen en inspecteren
6. Te vervangen en relinen
7. Eigendom wateren
8. Aangewezen gebieden verordening afvoer regenwater en grondwater

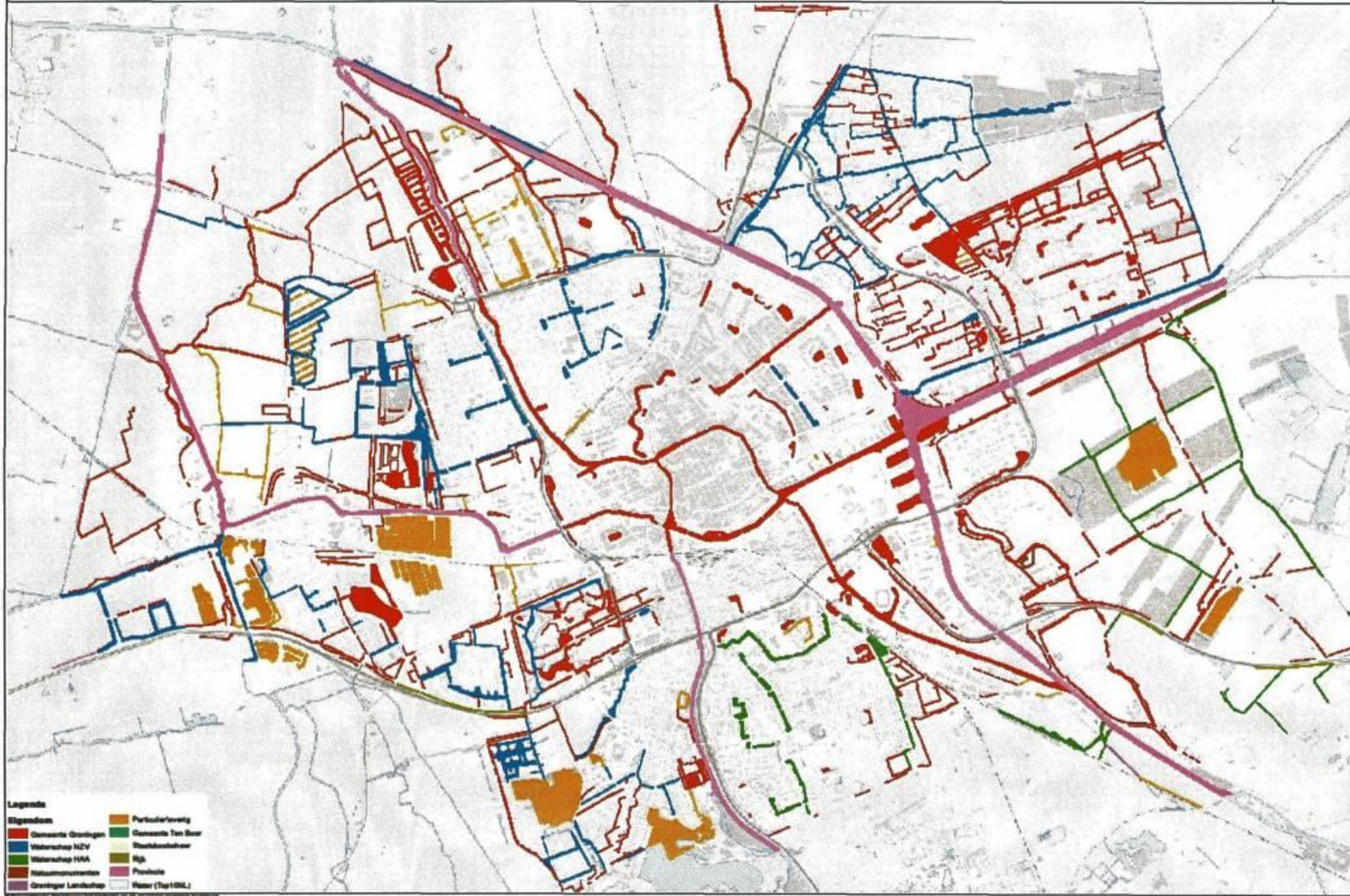

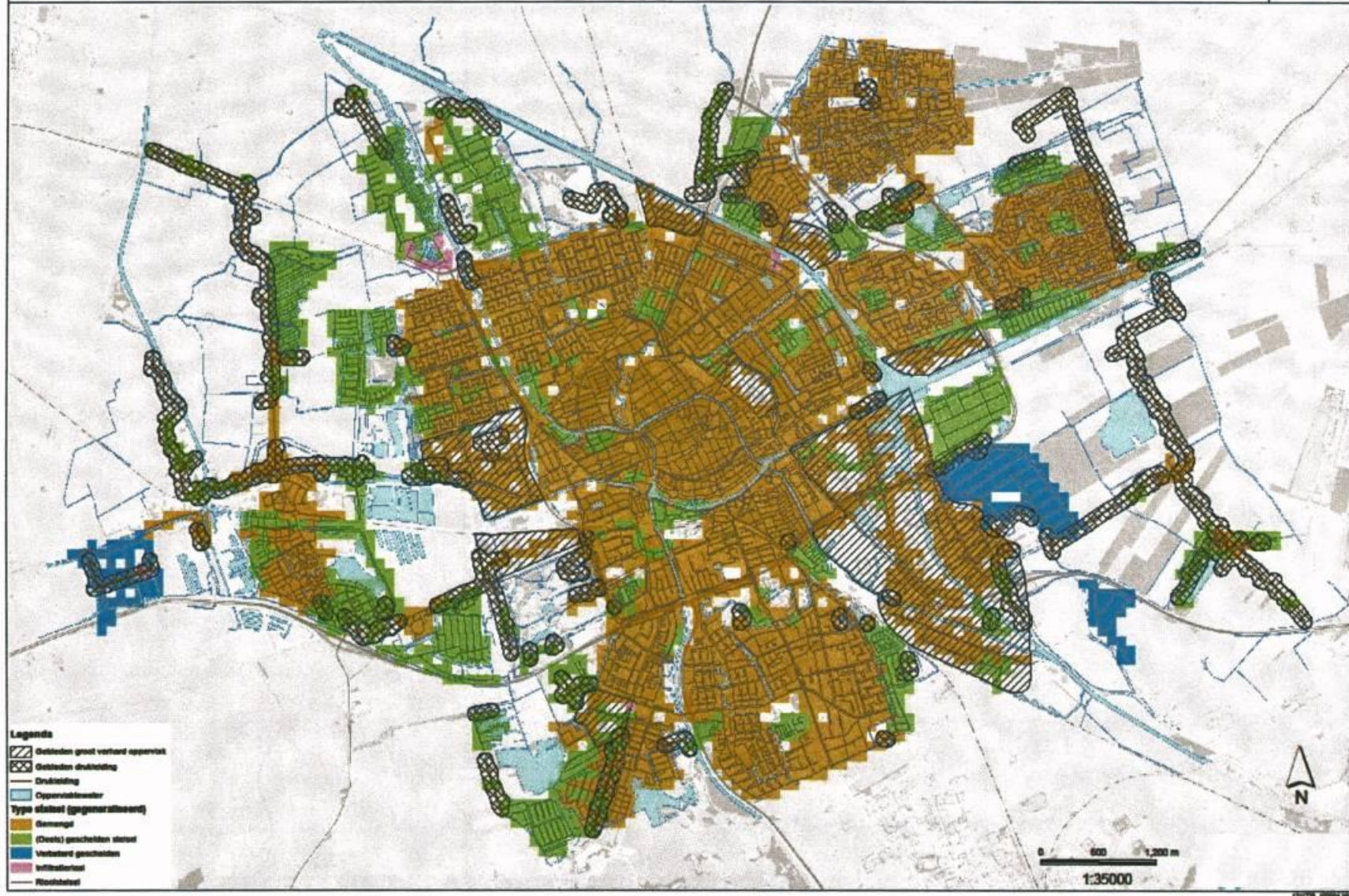

F. PERSONELE CAPACITEIT

Bron: Module D2000 personele middelen Leidraad Riolering Stichting Rioned

gemeente groter dan 50.000 inwoners

	tijdbesteding dagen/jaar	max. uit te besteden	uitbesteding uw situatie	tijdbesteding dagen/jaar
Planvorming				
(verbreed) GRP	85	60%	0%	85
afstemming en overleg	40	-		40
jaarprogramma's	175	40%	0%	175
Onderzoek				
inventarisatie	10	-		10
inspectie/controle	350	90%	0%	350
meten	50	50%	50%	25
functioneren (berekeningen, afkoppelplannen, OAS)	40	-		40
Facilitair				
verwerken revisiegegevens	40	90%	0%	40
vergunningen en voorlichting gebruik	35	-		35
klachtenanalyse en -verwerking	75	-		75
			tijdbesteding	875
			fte (175 dagen/jaar)	5,00

	investeringen "kale" kostprijs	perc V+T	kosten personeel	maximale uit te besteden	uitbesteding uw situatie	personeelsinzet dagen
aanleg						
nieuwbouw		12%	-	60%	10%	-
bestaande bebouwing		15%	-	60%	10%	-
drainage	100.000	10%	10.000	60%	10%	14
reparatie	300.000	15%	45.000	60%	10%	63
renovatie	1.500.000	12%	180.000	60%	10%	253
vervanging	11.100.000	12%	1.332.000	60%	10%	1.873
verbetering		15%	-	60%	10%	-
				Totaal		2.204
				fte (175 dagen/jaar)		12,6

onderdeel	fte	% uitbesteed	fte gemeente
riolen/kolken	16,2	75%	4,0
gemalen/mechanische riolering	5,5	75%	1,4
infiltratievoorzieningen/lokale zuiveringen	0,1	0%	0,1
drainage	0,8	80%	0,2
planning en begeleiding	0,1		0,1
	22,7		5,8

Samenvatting tijdsbesteding

	tijdsbesteding dagen	fte (175 dagen/jaar)
Planvorming, onderzoek en facilitair	888	5,0
Onderhoud	1018	5,8
Maatregelen	2204	12,6
Totaal	4110	23,4

G. TAAKVERDELING BURGER, GEMEENTE EN WATERSCHAP

Bewoners en bedrijven

Eigenaren van gebouwen en terreinen zorgen voor de binnenriolering en de aansluitleiding naar het openbare riool. Daarnaast zorgen zij voor het verwerken van hemelwater en grondwater op eigen terrein, voor zover redelijkerwijs mogelijk en de gemeente dat van hen vraagt.

Voor huishoudens en kleine bedrijven is aansluiting op het riool voor het vuile water de regel. Voor grotere bedrijven geldt als principe de voorkeursvolgorde van de Wet milieubeheer. Oftewel: eerst proberen te voorkomen dat afvalwater ontstaat, als dat niet lukt: het water hergebruiken of zelf zuiveren, en ten slotte de waterzuiveringsinstallatie. Grote bedrijven kunnen verplicht worden om hun afvalwater zelf te verwerken.

Het lozen op het riool is de verantwoordelijkheid van elke bewoner en ondernemer. Zij moeten daarbij voldoen aan milieuregels en aan de zorgplicht: niet iets lozen waarvan je kunt vermoeden dat het schade kan opleveren voor het riool, de rioolwaterzuivering, de bodem of het oppervlaktewater. Het riool is alleen bedoeld voor stoffen die uit of van het lichaam komen of door het zeefje van de gootsteen kunnen. Ook chemisch afval is natuurlijk niet toegestaan. Voorlichting is belangrijk om goed rioolgebruik te bevorderen.

Gemeenten

Gemeenten zorgen voor de riolering. De riolering omvat alle voorzieningen voor het transport en/of de verwerking van afvalwater, hemelwater en grondwater. Hiertoe behoren buizen, gemalen, infiltratie- en bergingsvoorzieningen en open afvoeren (voor zover het niet gaat om oppervlaktewater in beheer van waterschappen). Gemeenten maken, na overleg met het waterschap, keuzes over bijvoorbeeld het al dan niet gescheiden inzamelen van afval- en hemelwater. Deze keuzes leggen ze vast in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Gemeenten zijn ook het aanspreekpunt voor burgers met grondwaterproblemen. Wie de problemen moet oplossen, is afhankelijk van de aard van het probleem en de technische en financiële doelmatigheid.

Waterschappen

Waterschappen zorgen voor de rioolwaterzuivering en de berging en afvoer van overtollig water via oppervlaktewater. Ook zijn ze het bevoegd gezag voor de waterkwaliteit. Daarnaast bepalen zij via het peilbeheer van oppervlaktewateren deels ook het grondwaterniveau. Op dit punt zijn zij voor gemeenten ook aanspreekbaar bij grondwateroverlast.

Provincies, Rijk, EU

Deze overheden stellen kaders. Verder is het Rijk verantwoordelijk voor het bronbeleid.

Samenwerking

Gemeenten en waterschappen moeten samenwerken om doelmatig te werken. Voor afstemming tussen riolering en zuivering zijn optimalisatiestudies (OAS) van belang. Doelmatigheid bij de realisatie van de stedelijke wateropgave vergt aandacht voor de omvang en de plaats van waterberging.

H. CONCEPT WATERAKKOORD CLUSTER GARMERWOLDE

Inleiding

Samenwerking in de waterketen moet maatschappelijk toegevoegde waarde hebben op de kortere en langere termijn. In het regionaal feitenonderzoek wordt aangegeven dat het gaat om kostenbesparing, kwaliteitsverbetering, innovatie en verminderen kwetsbaarheid.

De toegevoegde waarde omschrijven we in deze beleidsvisie als volgt:

- Onze producten en diensten leveren een belangrijke bijdrage aan een veilige en gezonde leefomgeving.
- We willen een duurzame bedrijfsvoering, waardoor we in staat zijn grondstoffen- en energiegebruik te minimaliseren, kringlopen te sluiten, emissies te beperken. Dit bereiken we door innovatie en toepassing van nieuwe technologie, gedragsverandering van onze klanten en van onszelf.
- We maken de waterketen bestand tegen de gevolgen van klimaatveranderingen.
- We richten de waterketen zo in dat onze onttrekkingen (voor drink- en industriewater) en afgiften (overstorten, effluent) bijdragen aan een goede kwaliteit van het watersysteem.
- We werken voortdurend aan het verbeteren van de kostenefficiëntie en doelmatigheid en houden kosten op een maatschappelijk aanvaardbaar niveau.
- Burgers, bedrijven en instellingen zijn tevreden over onze kwaliteit, kosten en prestaties.

De kernwaarden en uitgangspunten zijn het toetsingskader voor het beleid en de activiteiten die we binnen de samenwerking met elkaar ontwikkelen.

Samenwerken is geven en nemen. We gaan er van uit dat alle geledingen van de samenwerkende organisaties bereid zijn tot samenwerken. Niet de eigen autonomie, maar maatschappelijk toegevoegde waarde is leidend bij de invulling van de samenwerking. De kosten-baten analyse op het niveau van de gehele keten moet bepalend zijn in plaats van de kosten- baten analyse op het niveau van de afzonderlijke organisaties. Dit akkoord gaat alleen over onderwerpen, waarbij door samenwerking in de waterketen meerwaarde ontstaat. We richten ons op de kerntaken binnen de waterketen. Innovatie en nieuwe technologie leiden in hoog tempo tot nieuwe ontwikkelingen. Voor zover we de betekenis van deze nieuwe ontwikkelingen voor de waterketen kunnen inschatten, nemen we ze mee. De huidige situatie van de waterketen nemen we als startpunt.

Leeswijzer

Het akkoord bevat achtereenvolgens onderwerpen en thema's waarbinnen samenwerking meerwaarde kan hebben, het akkoord en de modules/projecten waarop het akkoord specifiek van toepassing is.

Onderwerpen voor samenwerking

Zoals in de inleiding geschetst moet het waterakkoord betrekking hebben op die onderwerpen waarbij door samenwerking in de waterketen meerwaarde ontstaat. Hierna zijn deze thematisch beschreven voorafgegaan door een ambitie. Gekoppeld aan deze thema's worden concrete projecten opgenomen in dit akkoord. Deze projecten worden modulair toegevoegd.

Gezamenlijke planvorming

Waterketenpartners hebben elk hun eigen planfiguren en netwerken, waarover al sinds langere tijd onderlinge afstemming plaatsvindt. Gemeenten maken water- en rioleringsplannen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt riolering meegenomen als onderdeel van de inrichting en wordt met waterschappen en waterbedrijven afgestemd over de infrastructuur. De stedelijke wateropgave wordt door gemeenten in afstemming met waterschappen gerealiseerd. Waterschappen maken waterbeheerplannen en hebben daarvoor een uitgebreide consultatieprocedure. Waterschappen reageren op gemeentelijke plannen in een vroegtijdig stadium. Waterbedrijven maken watervoorzieningsplannen. Zij reageren op plannen van gemeenten en waterschappen voor zover deze de belangen van de watervoorziening raken.

Een volgende en verdergaande stap in de samenwerking is het gezamenlijk opstellen van beleidsplannen, gedacht vanuit één organisatie. Daardoor kan meer kwaliteit in planvorming komen met een mogelijke afname van "dubbel werk". Niet alleen kijken naar het belang of de winst van de eigen organisatie, maar meer focussen op gezamenlijke planvorming en uitvoering. Hierbij is de werkwijze 'integrale planvorming' een ideaal middel om te komen tot innovatieve en creatieve oplossingen binnen het werkveld. Een versterkte samenwerking op water mag er overigens niet toe leiden dat de al gerealiseerde integratie van water en ruimtelijke ordening vermindert. Wat de beste inhoudelijke afbakening en het juiste schaalniveau voor gezamenlijke planvorming en investeringsprogramma's is, hangt van het onderwerp. Bij de uitwerking van de thema's gaan we hier op in.

Thema klant

Ambitie: We pakken de communicatie en educatie over water in het voorzieningsgebied gezamenlijk op. We organiseren één waterloket.

We hebben een breed palet aan klanten: burgers, MKB, industrie, landbouw, natuur, diverse instellingen. De belangen en wensen verschillen per groep. We willen de dienstverlening naar de klant verder uitbouwen door een heldere, transparante, en directe vorm van communicatie met klanten.

- Communicatie: we vinden het belangrijk dat de klanten ons goed weten te vinden en dat wij de communicatie met de klant optimaal organiseren. We geven dit vorm door te gaan werken met één loket waar klanten met vragen over water terecht kunnen.
- Informatie: We willen graag uitdragen waar we mee bezig zijn.

- **Educatie en gedragsbeïnvloeding:** Het gedrag van klanten kan veel bijdragen aan een duurzame waterketen. Dit vraagt betrokken klanten.

Het brengen van een gezamenlijke boodschap door meerdere partijen is effectiever en heeft een grotere impact. Waterschappen, gemeenten en waterbedrijven hebben voor water vergelijkbare communicatie- en educatiedoelen. De samenhang tussen de verschillende wateraspecten is beter in beeld te krijgen. Het is makkelijker uit te leggen welke effecten bepaald gedrag op de waterketen kunnen hebben.

Het bundelen van budgetten en menskracht voor communicatie en educatie maakt het mogelijk om meer effect te bereiken.

De klant vraagt om meer flexibiliteit in beschikbaarheid van informatie en medewerkers en tegelijkertijd een meer persoonlijke benadering. Samenwerking maakt het mogelijk beter op deze vraag in te spelen.

Klanten moeten niet belast worden met de vraag bij wie ze aan moeten kloppen voor bepaalde problemen. Dit moet door een goede samenwerking worden opgelost.

De samenwerking moet leiden tot afname van storingen. Burgers en bedrijven moeten zo min mogelijk overlast hebben van onze werkzaamheden en haperingen daarin.

Thema Waterkwaliteit

Ambitie: We voorkomen dat stoffen en producten, die een bedreiging vormen voor de waterkwaliteit of problemen veroorzaken bij inzameling, transport en behandeling van afvalwater, in het water terechtkomen.

Scheiden aan de bron vraagt een integrale benadering: welke stromen zijn er, is het efficiënt om deze te scheiden dan wel slim te clusteren en welke infrastructuur is dan het meest doelmatig in relatie tot de zuivering? Het gaat hierbij vooral om een doelmatige infrastructuur voor het verzamelen, transporteren en behandelen van de diverse (afval) waterstromen. De meest doelmatige aanpak is het terugdringen van het ontstaan, productie en gebruik van stoffen, die problemen voor de waterkwaliteit vormen. Dit is nodig om ook het grond- en oppervlaktewater op de langere termijn voldoende schoon te houden.

Afvoer van afvalwater staat gelijk aan transport van grote hoeveelheden water, potentiële grondstoffen en warmte van de gebruiker naar de zuivering. Door nauwkeurig te kijken naar het scheiden van stromen aan de bron, kunnen transportkosten en energiegebruik verminderen. De zuivering kan efficiënter en effectiever op het aangeboden materiaal worden ingesteld, waardoor de effluentkwaliteit kan verbeteren en de zuivering goedkoper wordt.

Veel gemeenten koppelen waar mogelijk rioolvreemd water af. Maar ook maatregelen zoals nieuwe sanitatie en het gescheiden verzamelen en (voor) behandelen van andere deelstromen bieden perspectief. Voor woonwijken en bedrijven (terreinen) kunnen decentrale voorzuiveringen met eventueel grondstof -en energierugwinning bijdragen aan scheiden aan de bron.

De verwachting is dat er nog veel meer mogelijk is en wordt door toepassing van nieuwe technologieën.

Bij het scheiden aan de bron is in de eerste plaats preventie van belang. Het is veelal kostenefficiënter om te voorkomen dat bepaalde stoffen in het water komen. Dit betekent investeren in het ontwikkelen van producten en stoffen, die geen probleem vormen in de waterketen. Bewustmaking en beïnvloeding van bedrijven, overheden en burgers is belangrijk. Bundeling van krachten vergroot de kans op succes. (Inter) nationale beïnvloeding wordt overgelaten aan de koepelorganisaties. Samen optrekken in campagnes voor bewustmaking en beïnvloeding van regionale partijen is buitengewoon zinvol.

Bij het afkoppelen van regenwater of andere deelstromen, moet altijd bekeken worden of de kosten voor het scheiden van deelstromen opwegen tegen de baten, die vaak bij de zuivering en/of effluentlozingen blijken. Daarnaast is het nog wel eens zo dat de organisatie die moet investeren, daar niet ook zelf alle revenuen van terugziet. Een kosten-baten analyse binnen een organisatie kan daardoor een andere uitkomst hebben, dan wanneer deze analyse op het niveau van de gehele waterketen zou zijn gemaakt. Dit kan door samenwerking sterk verbeteren, waarbij gestreefd wordt naar de laagst maatschappelijke kosten. Zo kan scheiden aan de bron worden toegepast in die situaties en op die locaties waar dit het meest effectief en efficiënt is.

Bij het aan de bron scheiden van verschillende soorten afvalwater komt veel kennis en technologie kijken. Deze kennis zit vooral bij waterschappen en waterbedrijven. Het delen en bundelen van kennis ligt voor de hand en leidt tot duurzamere oplossingen.

Thema grondstoffen en energie gebruik en terugwinning

Ambitie: We streven naar zoveel mogelijk terugwinnen van grondstoffen en energie én kringloopsluiting

Grondstoffen in de waterketen zijn nutriënten, energie, water en metalen. Deze grondstoffen worden onttrokken aan de natuur en aan de watergebruikers, waarna ze middels zuivering weer worden verwijderd. Dit biedt kansen voor een duurzame inrichting van de waterketen en draagt bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de partners. Als we de grondstoffen terugwinnen dan kunnen de nutriënten (en in de toekomst wellicht metalen) weer worden aangewend in agrarische of industriële processen. De energie kan worden terug geleverd aan de warmteverbruikers. Water kan worden terug geleverd aan industrie, landbouw of natuur. Ook de industriële afvalwaterverwerking is een onderdeel van de waterketen, waarbij grondstoffen teruggewonnen en hergebruikt kunnen worden.

In de waterketen is thermische en biologische energie opgeslagen. De thermische energie laten we nog grotendeels wegvloeien naar de omgeving. De biologische energie wordt nu al deels door vergisting (biogas) of pilots, van bijvoorbeeld algen- of kroosteelt, omgezet in een herbruikbaar product. Door samenwerking kunnen oplossingen haalbaar worden, die op een lager schaalniveau niet haalbaar zijn.

Er gebeurt al heel veel. Op projectbasis wordt samengewerkt, waarbij de waterketen partners elkaar weten te vinden en gemeenten ook binnen het eigen domein zoeken naar kansen voor energietrugwinning. Bij het realiseren van energietrugwinning en kringloopsluiting komt veel technologische kennis kijken. Het meer delen van kennis en het bundelen van deskundigheid en middelen is een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van het gestelde doel.

Om effectief grondstoffen en energie terug te winnen moeten gezamenlijke doelen worden geformuleerd, omdat de mogelijkheden zich op verschillende plaatsen in de kringloop aandienen. Deze mogelijkheden worden gemist als de organisaties afzonderlijk aan de slag gaan. Door naar de keten als geheel te kijken, komen er kansen en mogelijkheden om toekomstige infrastructuur anders te ontwikkelen met andere schaalgrootte en andere technologie.

Thema medewerkers

Ambitie: We zetten gezamenlijk in op:

- ***Het op peil houden van de instroom en beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerd personeel.***
- ***Het zo efficiënt en effectief mogelijk inzetten van de huidige medewerkers en het beschikbare materieel voor de hele waterketen.***
- ***Het voldoende interessant houden voor de huidige medewerkers om binnen de waterketen werkzaam te blijven.***

Gemeenten, waterschappen en waterbedrijven verschillen van elkaar in structuur, omvang en taak. Er vindt samenwerking tussen gelijksoortige organisaties (bijv. tussen de gemeenten en tussen de waterschappen onderling) plaats. Dit geeft een bijzondere dynamiek aan de regionale waterketensamenwerking. In alle gevallen is uitwisseling van kennis en gezamenlijke training en opleiding zinvol, zodat op alle niveaus voortdurend van elkaar geleerd kan worden.

In veel organisaties is het beleidsveld water ondergebracht bij een beperkte groep van medewerkers. Dit geeft zowel inhoudelijk als ook organisatorisch een zekere kwetsbaarheid. Samenwerking kan hierin voorzien.

De instroom van adequaat opgeleid en vooral technisch personeel met MBO/ HBO-niveau is een zorg. Samenwerking kan de vraag naar nieuw personeel beperken. Gezamenlijke inspanning om de instroom vanuit het onderwijs op peil te krijgen kan meer effect hebben.

De afzonderlijke inspanning van partijen om meer mensen in de watersector te krijgen en te houden kan gebundeld worden, waardoor er meer middelen en capaciteit beschikbaar zijn en de doelen beter en efficiënter bereikt kunnen worden.

De kwetsbaarheid van de inzet van personeel bij vooral kleinere gemeenten kan heel goed ondervangen worden door samenwerking en bundeling van taken.

Kwalitatieve en kwantitatieve capaciteitsproblemen kunnen efficiënter en effectiever ingevuld worden door gebruik te maken van elkaars medewerkers.

Ondergetekenden:

a. Waterschap Hunze en Aa's, gevestigd te Veendam,

vertegenwoordigd door, lid van het dagelijks bestuur, hierna te

noemen "Hunze en Aa's",

en

b. Waterschap Noorderzijlvest, gevestigd te Groningen,

vertegenwoordigd door, lid van het dagelijks bestuur, hierna te

noemen "Noorderzijlvest",

en

c. Gemeente Groningen, gevestigd aan de Grote Markt 1, , te Groningen, het

college van burgemeester en wethouders, vertegenwoordigd door wethouder J. Seton, hierna te noemen: "Groningen",

en

d. Gemeente Haren, gevestigd aan, , te Haren, het

college van burgemeester en wethouders, vertegenwoordigd door wethouder, hierna te noemen: "Haren",

en

e. Gemeente Ten Boer, gevestigd aan, , te Ten Boer, het

college van burgemeester en wethouders, vertegenwoordigd door burgemeester Van de Nadort, hierna te noemen: "Ten Boer",

f. Waterbedrijf Groningen, gevestigd te Groningen,

vertegenwoordigd door, directeur, hierna te noemen "Waterbedrijf",

Verklaren dat:

- a. Zij zich verbinden aan de voorgaande visie en er naar streven de geformuleerde ambities waar te maken;
- b. Zij de hierna geformuleerde projecten gezamenlijk zullen uitvoeren en daarbij zorgdragen voor de verantwoordelijkheden die dit met zich meebrengt.

Aldus overeengekomen te Groningen 1 maart 2014

Opsomming namen en handtekeningen

Projectmodules **onderstaande is een voorbeeld, wordt aangevuld inclusief overzichtstabel**

1: Waterstructuurplan Noorddijk	
Trekker	Waterschap Noorderzijlvest
Doel(en)	<ul style="list-style-type: none"> - Schoon en vuil water scheiden; De waterstand en de waterkwaliteit realiseren die past bij de functie(s); Schoon en gebiedseigen water vasthouden en de inlaat van gebiedsvreemd water minimaliseren; Circulatie van water door het gehele plangebied mogelijk maken.
Partners	Gemeente Groningen
Beschrijving	<p>Binnen het plangebied van Noorddijk wonen ruim 32.000 mensen. Dat is 1/6 van het totale inwoneraantal van de stad Groningen. In de huidige situatie voldoet de waterkwaliteit niet overal aan de functie.</p> <p>Vanuit het Boterdiep wordt in de zomer veel gebiedsvreemd en voedselrijk water ingelaten. Dit water vergroot de kans op algengroei. Bijvoorbeeld de blauwalg in de Kardingerplas. Door beperkte mogelijkheden voor circulatie en vasthouden gaat veel water het gebied weer uit. Dit kost veel energie.</p> <p>Het plan is een versobering ten opzichte van het oorspronkelijke waterstructuurplan Noorddijk dit evenwel met behoud van de oorspronkelijke uitgangspunten en voorwaarden. Ten opzichte van de oorspronkelijke investering (fase 2, euro 2,8 mln / fase 3, euro 6,6 mln) wordt een aanzienlijke besparing gerealiseerd. Het oorspronkelijke plan is met advies van Grontmij opgesteld. Ook dit aangepaste plan is door adviesbureau Grontmij mee opgesteld en hydraulisch doorgerekend.</p>
Geld/ Middelen	Totaal projectbudget 2 mln.

	<p>Verdeling:</p> <p>Waterschap 1,05 mln, Gemeente Groningen 0, 45 mln, Sysnergiesubsidie 0.5 mln</p>
Tijd/ Planning	<p>Vaststellen plan en financiering juli 2013</p> <p>Maken bestek en aanbesteding november 2013</p>
Communicatie	<p>Op 17 september 2013 is er een bewonersavond waar Carla Alma en Jan Seton het project zullen presenteren en waar bewoners de gelegenheid hebben wensen voor met name de wijkrand Beijum te laten weten.</p>
Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> - Formeren projectgroep op korte termijn - Financiën: de raming van 2mln is + of – 25%
Bespreekpunten	<ul style="list-style-type: none"> -

I. RIOOLHEFFINGSBEREKENING EN INVESTERINGSPROGRAMMA

	GRP 2014-2018				
	1	2	3	4	5
Jaar	2014	2015	2016	2017	2018
Aantallen aansluitingen / tarief					
Aantal aansluitingen op riolering	102.257	102.507	102.757	103.007	103.257
Tarief rioolrechten	136,80	138,72	140,66	142,63	144,62
<i>werkelijk aantal aansluitingen per 01/01/20..</i>					
BATEN					
Inkomsten rioolrecht	13.988.758	14.219.279	14.453.513	14.691.519	14.933.356
Inkomsten overig	55.330	55.928	56.532	57.142	57.759
TOTAAL BATEN (A)	14.044.088	14.275.207	14.510.045	14.748.661	14.991.115
KOSTEN					
KAPITAALLASTEN	2014	2015	2016	2017	2018
Kapitaallasten geactiv. inv. (inv tm jaar t-1)					
rente/afschr. over BW per 31/12 voorgaand jaar	6.016.815	6.546.834	7.078.619	7.541.196	7.840.791
Kapitaallasten investeringen lopend jaar					
rente investeringen lopend jaar	212.864	213.574	185.779	120.322	103.828
Totaal KAPITAALLASTEN	6.229.679	6.760.407	7.264.397	7.661.518	7.944.619
VOORZIENINGEN	2014	2015	2016	2017	2018
Voorziening toekomstige vervanging riolering	562.414	51.254	51.379	51.504	51.629
Voorziening toekomstige groot onderhoud	25.564	25.627	25.689	25.752	25.814
Totaal VOORZIENINGEN	587.978	76.880	77.068	77.255	77.443
EXPLOITATIE OVERIG	2014	2015	2016	2017	2018
Exploitatie, excl kapitaall en voorzieningen					
Exploitatie, excl kapitaall en voorzieningen	7.226.431	7.437.919	7.421.467	7.520.172	7.620.190
Totaal EXPLOITATIE OVERIG	7.226.431	7.437.919	7.421.467	7.520.172	7.620.190
TOTAAL KOSTEN (B)	14.044.088	14.275.207	14.762.932	15.258.946	15.642.252
SALDO KOSTEN en BATEN (A-B)	0	0	-252.887	-510.285	-651.137

VOORZIENINGEN	2014	2015	2016	2017	2018
Voorz. toekomstige vervanging riolering	GRP 2014-2018				
Stand Voorziening begin jaar	1.068.678	1.631.092	51.254	102.632	154.136
Toename voorziening tijdens jaar	562.414	51.254	51.379	51.504	51.629
Onttrekking tijdens jaar	-	-1.631.092	0	0	0
Stand Voorziening eind jaar	1.631.092	51.254	102.632	154.136	205.764
Voorziening toekomstig groot onderhoud	GRP 2014-2018				
Stand Voorziening begin jaar	124.357	149.921	175.548	201.237	226.989
Toename voorziening tijdens jaar	25.564	25.627	25.689	25.752	25.814
Onttrekking tijdens jaar					
Stand Voorziening eind jaar	149.921	175.548	201.237	226.989	252.803
Bestemmingsreserve riolering	GRP 2014-2018				
Stand reserve begin jaar	1.460.246	1.460.246	1.460.245	1.207.358	697.074
Mutatie reserve tijdens jaar	0	0-	252.887-	510.285-	651.137-
Stand reserve eind jaar	1.460.246	1.460.245	1.207.358	697.074	45.937

INVESTERINGEN	2014	2015	2016	2017	2018
Investering Saneringsjaarprogramma 20..	12.260.000	13.710.000	10.700.000	6.930.000	5.980.000
Onttrek. voorz. toekomstige vervanging		1.631.092			
Totaal netto investeringen (ex. BTW)	12.260.000	12.078.908	10.700.000	6.930.000	5.980.000
Totaal BTW investeringen	1.930.950	2.159.325	1.685.250	1.091.475	941.850
Totaal netto investeringen incl. BTW	14.190.950	14.238.233	12.385.250	8.021.475	6.921.850

<i>Kapitaallasten lopende investeringen</i>					
<i>rente lopende invest. (gem. 0,5 jr)</i>	212.864	213.574	185.779	120.322	103.828
<i>annuïteit investeringen huidig jaar voor jaar t+1</i>	530.019	531.785	462.578	299.595	258.525

Kostendeckendheid tarief	2014	2015	2016	2017	2018
tarief volgens berekening	136,80	138,72	140,66	142,63	144,62
tarief obv (netto) kosten	136,80	138,72	143,12	147,58	150,93
'ruimte' in het tarief	0,00	0,00	-2,46	-4,95	-6,31

INVESTERINGSPROGRAMMA 2014 T/M 2018:

2014				
Buurt 41 Oosterparkbuurt Fase 3	1935	Sanering + afkoppelen		Planning
Thomassen a Thuessinklaan	30/45	230	322.000	2014
Gorechtkade oz	40/60	813	1.138.200	2014
Begoniastraat	40/60	330	459.073	2014
Hortensiastraat	40/60	660	918.145	2014
Dahliastraat	div	100	139.113	2014
Totaal		2133	2.976.531	
Buurt 02 Diepenring Fase 2	1900	Sanering		
Bloemstraat	40/60	234	257.400	2014
Totaal		234	257.400	
Buurt 04	1935	Sanering + afkoppelen		
Noorderbinnensingel	40/60	698	977.200	2014
Boterdiep	50/75	140	194.758	2014
	40/60	411	571.754	2014
	30/45	256	356.129	2014
Totaal		1505	2.099.841	
Buurt 61 Rivierenbuurt Fase 3	1935	Reliningscontract		
Hereweg	40/60	400	180.000	2014
	300	170	46.750	2014
Totaal		570	226.750	
Buurt 64 Helpman Fase 1	1935	Reliningscontract		
Verlengde Hereweg	30/45	605	166.375	2014
	40/60	886	398.700	2014
Totaal		1491	565.075	
Buurt 41 Oosterparkbuurt Fase 2	1937	Reliningscontract		
Oliemuldersweg	30/45	296	81.400	2014
	40/60	1070	481.500	
Totaal		1366	562.900	

Buurt 04 Diepenring e.o. Fase 1	1900	Reliningscontract		
Noorderhaven nz en zz	40/60	454	204.300	2014
Lopende Diep nz en zz	40/60	278	125.100	2014
Guyotplein	30/45	129	35.475	2014
Markstraat	30/45	105	28.875	2014
Ossenmarkt	30/45	65	17.875	2014
Spilsluizen nz en zz	40/60	381	171.450	2014
Totaal		1412	583.075	
Relinen Moerriool	1935	Reliningscontract		
Rembrandt van Rijnstraat	60/90	613	475.075	2014
Admiraal de Ruyterlaan	70/105	451	349.525	2014
Meindert Hobbema	60/90	160	124.000	2014
Zonnelaan/Kastanjelaan	60/90	1031	799.025	2014
Maaslaan	50/75	200	135.061	2014
Totaal		3867	1.882.686	
Diversen				
Watertaken verbreed rioolrecht			775.000	2014
Projectcoördinatie SBH-IGG			130.000	2014
Woonschepenhaven, walvoorzieningen			300.000	2014
Afkoppelen divers			400.000	2014
Meeliften Zuidelijke ringweg			500.000	2014
Woonschepen Noorderhaven			500.000	2014
Bruilwering, saneren lozigen			500.000	2014
			12.259.258	

2015				
Buurt 71 Gruno buurt Zuid Fase 1	1940	Sanering + afkoppelen		Planning
Hoornsediep WZ	40/60	318	445.200	2015
Lorentzstraat	40/60	153	214.200	2015
Kamerlingh Onnerstraat	40/60	306	428.400	2015
Van der Waalstraat	40/60	72	100.800	2015
Snelliusstraat	40/60	183	256.200	2015
Huygenstraat	30/45	164	229.600	2015
Paterswoldseweg	diverse	756	1.058.400	2015
Totaal		1952	2.732.800	
buurt 13, Kostverloren	t/m 1945	Sanering + afkoppelen		
Gerard Doustraat	diverse	274	383.600	2015
Rembrandt van Rijnstraat	diverse	428	599.200	2015
Hoendiep	40/60	232	324.800	2015
	relining 60/90	250	193.750	2015
Adriaan van Ostadestraat	40/60	175	245.000	2015
	30/45	149	208.600	2015
Gerard ter Borghstraat		145	203.000	2015
Eerste en Tweede Spoorstraat	40/60	265	371.000	2015
Jacob van Ruysdaelstraat	300	125	175.000	2015
	relining 50/750	250	112.500	2015
Frans van Mierisstraat	30/45	110	154.000	2015
Johannes Vermeer		110	154.000	2015
Jan van Galenstraat	40/60	62	86.800	2015
Paulus Potterstraat	40/60	292	408.800	2015
	30/45	95	133.000	2015
	300	101	141.400	2015
Totaal		3063	3.894.450	

Buurt 71 Grunobuurt Zuid Fase 1	1940	Reliningscontract		
Parkweg (relining)	40/60	216	97.200	2015
Concourslaan	40/60	94	42.300	2015
Totaal		310	139.500	
Buurt 13 Kostverloren		Reliningscontract		
Friessestraatweg	30/45	348	95.700	2015
Friessestraatweg	40/60	675	303.750	2015
Friessestraatweg	50/75	160	72.000	2015
Friessestraatweg	60/90	164	127.100	2015
Friessestraatweg	70/105	196	151.900	2015
Totaal		1543	750.450	
buurt 52, afkoppelen verharding Fase 1		Afkoppelen		
Gotenburgweg				2015
Narvikweg				2015
Flensburgweg				2015
Gdanskweg				2015
Totaal			2.000.000	
Diversen				
Watertaken verbreed rioolrecht			775.000	2015
Projectcoördinatie SBH-IGG			130.000	2015
Meeliften Zuidelijke ringweg			500.000	2015
			10.922.200	

2016				
Buurt 71 Gruno buurt Zuid Fase 2	1940	Sanering + afkoppelen		Planning
Hoornsediep WZ	40/60	157	219.800	2016
Van Leeuwenhoekstraat	diverse	281	393.400	2016
Kamerlingh Onnerstraat	30/45	75	105.000	2016
Huygenstraat	30/45	160	224.000	2016
Snelliusstraat	diverse	189	264.600	2016
Muntinglaan	diverse	516	722.400	2016
Paterswoldseweg	diverse	498	697.200	2016
Totaal		1876	2.626.400	
buurt 33 Korreweg buurt fase 1		Sanering + afkoppelen		
Star Numanstraat	40/60	440	616.000	2016
Hamburgerstraat	40/60	325	455.000	2016
Oosterhamrikkade	40/60	550	770.000	2016
Gratemastraat	40/60	236	330.400	2016
Van Swinderenstraat	40/60	198	277.200	2016
Van Hamelstraat	40/60	176	246.400	2016
Van Diephuisstraat	40/60	443	620.200	2016
Totaal		2368	3.315.200	
buurt 52, afkoppelen verharding Fase 2		Afkoppelen		
Riggaweg				2016
Bremenweg				2016
Leningradweg				2016
Emdenweg				2016
Talinnweg				2016
Totaal			2.000.000	
Diversen				
Projectcoördinatie SBH-IGG			130.000	2016
Watertaken verbreed rioolrecht			775.000	2016
Afkoppelen divers			130.000	2016
Vervanging besturingskasten			1.716.000	2016
			10.692.600	

2017				
buurt 16, afkoppelen verharding Fase 1	1960	Afkoppelen		Planning
Energieweg		300	300.000	2017
Hoendiep		1200	1.200.000	2017
Totaal		1500	€ 1.500.000	
buurt 33 Korreweg buurt fase 2	1940	Sanering + afkoppelen		
Landstraat	40/60	98	137.200	2017
Reigerstraat	40/60	94	131.600	2017
Tellegenstraat	30/45	107	149.800	2017
	40/60	91	127.400	2017
Heymanslaan	40/60	644	901.600	2017
Oppenheimerstraat	40/60	448	627.200	2017
P. Hendrikszstraat	30/45	317	443.800	2017
J. Mulderstraat	30/45	148	207.200	2017
Oosterhamrikkade	30/45	135	189.000	2017
	40/60	374	523.600	2017
Totaal		2456	3.438.400	
buurt 33 Korreweg buurt fase 2	1940	Reliningscontract 2		
Korreweg ZZ	30/45	224	61.600	2017
	50/75	124	55.800	2017
	40/60	152	68.400	2017
Totaal		500	185.800	
Relinen Moerriool	1940	Reliningscontract 2		
Oosterhamriklaan	80/120	345	414.000	2017
Korreweg	60/90	294	227.850	2017
	80/120	213	255.600	2017
Totaal		852	897.450	
Diversen				
Watertaken verbreed rioolrecht			775.000	2017
Projectcoördinatie SBH-IGG			130.000	2017
			6.926.650	

2018				
buurt 16, afkoppelen verharding Fase 2		1960	Afkoppelen	Planning
Atoomweg				
Protonstraat				
Neutronstraat				
Electronstraat				
Totaal			1500	1.500.000
				2018
buurt 33 Korreweg buurt fase 3		1940	Sanering + afkoppelen	
Eyssoniusstraat	30/45		168	235.200
Eyssoniusplein	30/45		73	102.200
Van Kerckhoffstraat	40/60		73	102.200
P. Driessenstraat	30/45		207	289.800
Bernoulliplein	30/45		377	527.800
Oosterhamrikkade	50/75		390	546.000
C.H. Petersstraat	30/45		234	327.600
Totaal			1522	2.130.800
buurt 33 Korreweg buurt fase 3		1940	Reliningscontract 2	
Korreweg NZ	30/45		257	70.675
	40/60		649	292.050
	50/75		30	13.500
Totaal			936	376.225
Relinen Moerriool		1940	Reliningscontract 2	
Kapteijnlaan	80/120		340	408.000
D. Huizingastraat	120/180		25	37.500
	140/210		200	300.000
Prof. Rankestraat	140/210		207	310.500
				1.056.000
Diversen				
Watertaken verbreed rioolrecht				780.000
Projectcoördinatie SBH-IGG				135.000
				5.978.025

J. VERKLARENDE WOORDENLIJST

TERMEN EN DEFINITIES

aangroei	verzameling van organismen die zich op de buiswand hebben vastgehecht of in slierten aan de buiswand hangen
aansluitvergunning	vergunning op grond van de aansluitverordening en de Wvo die wordt afgegeven door het zuiveringsschap voor de aansluiting op de rioolwaterzuiveringsinrichting (RWZI)
aantasting	een wijziging van de structuur van de buiswand als gevolg van (bio)chemische of mechanische processen
afvalwater	alle water waarvan de houder zich - met het oog op de verwijdering daarvan - ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen (opmerking: hieronder wordt dus ook afvloeiend regenwater begrepen)
afvoerend oppervlak	het naar de riolering afwaterende oppervlak
afzetting	aankoeking van slib, vet en kalk op de buiswand; tevens afzetting van bodemmateriaal anders dan zand ter plaatse van een buisverbinding of scheur
basisinspanning	term die de waterkwaliteitsbeheerders gebruiken voor het aanduiden van de inspanningen die elke gemeente moet uitvoeren of uitgevoerd hebben om de vuiluitworp uit de riolering tot een bepaald niveau te reduceren
basisrioleringsplan	voor een Wvo- of aansluitvergunningaanvraag opgesteld document (tekening + toelichting en berekeningen) met de huidige situatie van de riolering en de uit te voeren verbeteringsmaatregelen
bemalingsgebied	een rioleringsgebied waaruit het afvalwater door een gemaal wordt verwijderd
beoordelen	het toetsen van een parameter aan de bijbehorende maatstaf en het geven van een oordeel over de uitkomsten van de toetsing

bergbezinkbassin	reservoir voor de tijdelijke opslag van afvalwater waarin tevens slibafzetting plaatsvindt met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen en waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden
berging	de inhoud van de riolering uitgedrukt in m ³ of mm/ha
bergingsverlies	de vermindering van berging door permanente vulling in de riolering als gevolg van verzakkingen
classificatie	de indeling van toestandsaspecten in klassen
dg DIALOG Riolering	het computerprogramma voor rioleringsbeheer
droogweerafvoer (dwa)	de hoeveelheid afvalwater die per tijdseenheid in een droog-weersituatie via het rioolstelsel wordt afgevoerd
drukriolering	riolering waarbij het transport plaatsvindt door middel van pompjes en persleidingen
dwa-rioolstelsel	zie vuilwaterrioolstelsel
emissiespoor	onderdeel van het tweesparenbeleid van waterkwaliteitsbeheerders gericht op het tot een bepaald niveau terugbrengen van de emissies (vuiluitwerp) uit een rioolstelsel, ongeacht de werkelijke waterkwaliteit
externe overstort	rioolput voorzien van een overstortdrempel die loost buiten het in beschouwing genomen rioolstelsel, meestal op oppervlaktewater
gemengd rioolstelsel	rioolstelsel, waarbij afvalwater inclusief ingezamelde neerslag door 1 leidingstelsel wordt getransporteerd
gescheiden rioolstelsel	rioolstelsel, waarbij afvalwater exclusief neerslag door een leidingstelsel wordt getransporteerd en neerslag door een afzonderlijk leidingstelsel rechtstreeks naar oppervlaktewater wordt afgevoerd
hydraulisch	waarbij van de leer van de praktische toepassing van waterbeweging gebruik wordt gemaakt
hydraulische berekening	het door rekenen bepalen van het hydraulisch functioneren van een rioolstelsel

IBA	Individuele Behandeling Afvalwater. Het is een systeem dat het huishoudelijk afvalwater zuivert van één object.
ingrijpmaatstaf	grenstoestand waarbij ingrijpen in de actuele toestand noodzakelijk is en waarbij maatregelen moeten worden opgesteld
inhangend voegmateriaal	voegmateriaal (kit, bitumineuze profielstrip) dat uit de voeg in het doorstroomprofiel is gezakt of gedrukt
inhangende rubberring	een niet gescheurde rubberring die zichtbaar is of een gescheurde rubberring waarvan een gedeelte in het doorstroomprofiel hangt
inspectie	het waarnemen, herkennen en beschrijven van de toestand
lekkage	het intreden of uit treden van water via voegen, scheuren, langs inlaten of door de buiswand
maatstaf	grenswaarde (getalsmatig) op basis waarvan geconcludeerd wordt of aan een functionele eis wordt voldaan
obstakels	voorwerpen in het riool die geen functie in riolerings technische zin hebben en geen deel uitmaken van een normale afvalwaterstroom
onderhoud	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij de toestand van objecten ongewijzigd gehandhaafd wordt
onderzoek	het verzamelen, ordenen, analyseren en verwerken van gegevens, zodanig dat informatie kan worden afgeleid over de toestand en het functioneren van de buitenriolering
overstorting	de lozing van afvalwater via een overstortdrempeel naar oppervlaktewater
overstortput	rioolput voorzien van een overstortdrempeel
pompoevercapaciteit	(poc) het deel van de pompcapaciteit dat beschikbaar is voor de regenwaterafvoer. Het andere deel van de capaciteit is beschikbaar voor de afvalwaterafvoer tijdens droog weer
randvoorziening	vloeistofdichte voorziening als onderdeel van het rioolstelsel die als doel heeft de lozing van vuil uit het rioolstelsel op oppervlaktewater te verminderen

regenwaterriool	riool alleen bestemd voor de inzameling en het transport van neerslag
regenwaterrioolstelsel	rioolstelsel alleen bestemd voor de inzameling en het transport van neerslag
renovatie	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij een ingrijpende toestandswijziging wordt doorgevoerd; evenaren technische staat van nieuwaanleg
reparatie	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij een beperkte toestandswijziging wordt doorgevoerd
riolering	het samenstel van riolen, rioolputten en bijbehorende voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater
riool	samenstel van buizen tussen twee putten bestemd voor de inzameling en/of het transport van afvalwater
rioolput	constructie toegang gevend tot het rioolstelsel (te herkennen aan gietijzeren deksels in de weg)
rioolwaterzuiveringsinrichting	het totaal van de grond, gebouwen en apparatuur voor de zuivering van afvalwater (RWZI)
rwa-riool	zie regenwaterriool
rwa-rioolstelsel	zie regenwaterrioolstelsel
scheuren	het geheel van scheuren, barsten en breuken
verbeterd gescheiden rioolstelsel	gescheiden rioolstelsel met voorzieningen waardoor de neerslag slechts bij wat grotere regenbuien naar oppervlaktewater wordt afgevoerd. Het meest vervuilde deel van de neerslag wordt 'geborgen' in de riolering en naar de zuivering afgevoerd.
verbeteren	het aanpassen van het oorspronkelijke functioneren
vervangen	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij het bestaande object wordt verwijderd en een nieuw gelijkwaardig object wordt teruggeplaatst
visuele inspectie	het op directe wijze dan wel op indirecte wijze via optische hulpmiddelen

	inspecteren van de toestand
vrijverval	riool waardoor afvalwater door middel van de zwaartekracht wordt getransporteerd
vuilemissie	zie vuiluitworp
vuiluitworp	het totaal aan stoffen (niet zijnde water) geloosd uit een rioolstelsel op het oppervlaktewater via overstorten. Hierbij kan gedacht worden aan biologisch afbreekbare stoffen die bij afbraak in het water zuurstof verbruiken (BZV), aan stikstof en fosfaten en aan zware metalen
vuilwaterriool	riool alleen bestemd voor de inzameling en het transport van huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater, niet zijnde neerslag
vuilwaterrioolstelsel	rioolstelsel voor de inzameling en het transport van huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater, niet zijnde neerslag
waarschuwingsmaatstaf	grenstoestand waarbij de actuele toestand discutabel is en nader onderzoek nodig is
wadi	systeem voor hemelwater afvoer door drainage en infiltratie
waterkwaliteitsdoelstelling	doelstelling voor de kwaliteit van een oppervlaktewater nodig om dat water een bepaalde functie te kunnen laten vervullen
water op straat	het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau
wateroverlast	het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau waarbij hinder of schade wordt ondervonden
wortelingroei	de wortels van bomen of planten, die door voegen, scheuren of via gebouw- of kolkaansluitingen het riool zijn ingegroeid
zandinloop	het intreden van zand via buisverbindingen of scheuren
zand- en vuilophoping	opgehoopt materiaal met een losse structuur

Meer informatie:

Gemeente Groningen
Stadsbeheer

T 14 050

E info@groningen.nl

I <http://gemeente.groningen.nl/>

Uitgave Gemeente Groningen, Stadsbeheer *Tekst* Dries Jansma, Anne Helbig - Gemeente Groningen, Diane Krijt - Ingenieursbureau DKS *Redactie* John Brouwer - Brouwer Communiqueert *Kaarten* Tauw Assen *Fotografie* Dick Bergsma, Arjan Geertsema, Anne Helbig, Hemmo Jager, Dries Jansma, Diane Krijt, Imke de Vries, Fotoburo FPS, archief IGG/WRK Gemeente Groningen